BIBLIOTEKA
Zakł. Nar. im. Ossolińskich
XVII 3.797

HISTORIA ET VINDICIÆ
B. RICHEZÆ
COMITISSÆ PALATINÆ RHENI REGINÆ POLONIARUM

cum genuina Genealogia ejusdem, & antiquissimorum Comitum Palatinorum Rheni, atque aliorum Principum & Procerum Europæ, qui ab Ipsa & LXIV. Beatis in linea descendente progrediuntur

OMNIA

Ex vetustis MSS. monumentis & diplomatibus, post sexcentos annos, ex Archivis in lucem producta.

OPERA

ÆGIDII GELENII Canonici & Scholastici S. Andreæ Coloniensis.

Nobili clarissimo Viro D. Reinardo a Cloth I.V.L. Serenm. Iulia: Cliuia: Montium Ducis Consiliario et commissario, Literarij obij sui symbolum et observantiæ tesseram offert Autor

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Cum Licentia & Privilegio apud PETRUM GYMNICUM Civem & Bibliopolam juxta portam Flaminiam.

ANNO Christi M.DC.IL.

4.851

BENEVOLO LECTORI.

QVemadmodum, Beneuole Lector, homines oculorum aciem perspicilio armãtes, existimant eodem, quo vitra, colore omnia tingi, ita calami sinistrâ scriptorum opinione imbuti, posteritati referunt liuidas censuras: Sic Ælius Lampridius Ethnicus Scriptor pessimo colore Augustissimam Heroinam Alexandri Seueri Cæsaris matrem Diuam Mammæam depingens ait: *Cum* (Alexander) *puer ad Imperium peruenisset fecit cuncta cum matre, vt illa videretur pariter regnare, mulier sancta, sed auara & auri atque argenti cupida.*] Ita per hominem à sanctitate Christianæ fidei alienum, quod ab ipsa, quam *sanctam* appellat, de ludorum & spectaculorum immensis sumptibus ad pauperum alimoniam deriuatum fuit, non parsimoniæ & charitati erga proximos, sed auaritiæ & cupiditati attributum est; proindè Mammeæ honorem iustâ defensione propugnant duo Clarissimi Soc. IESV scriptores Petrus Halloix Leodius in defensione Origenis pag. 137. & Hermannus Crumbach Vbius in vindiciis Vrsulanis pag. 332. quorum hic Mammæam non solum ab auaritiæ & ambitionis maculis vindicat, sed etiam pro Christi nomine martyrii lauream adeptam ostendit: Eandem cum Diua Mammæa iniuriam, cum aliæ sæpè Viragines, tum passa est Diua RICHEZA Comes Palatina Rheni & Poloniarum Regina Fundatrix in Vbiis celeberrimi Bravvilerensis monasterii, & cæterarum Ecclesiarum liberalissima dotatrix, cujus honorem ab auaritiæ & ambitionis nota propugnandum ante plures annos suscepi, hortantibus diuersis, imprimis Excellentissimo Abrahamo Bzouio Polono, sed opusculum variis impedimentis ab euulgatione præpeditum, nunc dum omnis Principum reuerentia à rebellibus passim subditis exuitur, sic vulgandum existimaui, vt vna ostendam, modernos Europæ Proceres Sacrosancti generis sui natiuam vim ab Ipsa & aliis sexaginta quatuor Diuis Maioribus hausisse.

Ex litteris quondam Clarissimi viri Domini ABRAHAMI BZOVII Poloni Bibliothecarii Pontificii, ad D. ÆGIDIVM GELENIVM, &c.

DE vestra & nostra RICHEZA, quam Dominatio tua illustrare pergit, non alia potui videre quam quæ nostri Historiographi Polonæ incuriositati prodidere. Illius Integritatem & Innocentiam, si Dominatio tua, à contumeliis atque calumniis vindicauerit, mihi imprimis gratissimum fuerit, qui Regum solia quam sanctissima eminere desiderauerim, à quorum splendore vniuersorum salus. Proinde id quidquid est radiorum in RICHEZAM Dominatio tua contulerit, plusque libens legam. & si qui ex vestris Sanctis Coloniensibus in meos quos præ manibus habeo annales Ordinis Prædicatorum poterunt inseri, rapiam atque meos vel inuito Domino faciam. &c.

CENSVRA ORDINARII.

EX *Commissione Censoris Ordinarii diligenter perlegi* Historiam vitæ B. RICHEZÆ, & pro ea Vindicias Amplissimi Viri D. ÆGIDII GELENII, Consiliarij Ecclesiastici & Historiographi suæ Electoralis Celsitudinis &c. Canonici & Scholastici S. Andreæ: *nihilq; reperi vllius reprehensione dignũ; quin potius magno labore & cura eruta m obseruo veritatem, quæ pænè sepultæ vetustatis vitio, calumniis tantum non occumbebat: hanc autem in lucem protrahi & in libertatem vindicari, certe interest Reipublicæ. Tantoque legi hoc opus auidius maioreque gustu, quod nuper inciderim in Auctorem quendam, inter Scriptores Germaniæ, qui adio natio-nis* BLANCAM *quoque Reginam Franciæ, integram & Sanctissimam mulierem, matrem* S. LVDOVICI, *calumniatus est, non secus ac* B. RICHEZÆ *contigit. Sed prodeat in lucem veritas, & sese legentium animis insinuet. Datum Coloniæ. 27. Martii. 1649.*

F. IOANNES MANTELIVS S. Th. D. Prior Augustin.

Sere-

XVII - 3797 - III

Serenissimo, Potentissimo, Augustissimo Principi

IOANNI CASIMIRO POLONIARVM,

Sueciæque Regi, Clementissimo Domino meo.

AVspicato Tuæ Maiestatis throno, inter benè apprecantes, ex Polo, in Poloniam acciui precibus, & calamo ex Rheni partibus in Boristhenis Prouincias reduxi post liminio reducem vindicatamque à calumnijs Beatissimam Poloniarum, ex Rhenana Comite Palatina, Reginam RICHEZAM, Matrem B. CASIMIRI Regis Poloniæ, quem Tuæ Maiestatis Tritauus FRIDERICVS III. Imperator, Tritaui sui Zimouiti Massouiæ Ducis Atauum. Ipsam Tritauiam censet, Ottonis verò secundi Romani Cæsaris & Theophaniæ Constantinopolitanæ Imperatricis ex Mathilde Filia Neptem, ab Augustissima origine repetitam. Sed cur hanc Tuæ potius Serenissimæ Maiestati quam Inclytæ memoriæ Regi Ladislao patri patriæ dicatam volui? Paucis dicam. Plura in Tuæ Maiestatis Persona similia & gratiosè cognata agnoui. Præsto est & CASIMIRI nomen, & Germanæ Matris natio, & familia ab Austriacis, Hispanisque Imperatoribus Regibusque deducta, & sicut ille B. CASIMIRVS propagandæ stirpis, & componēdi Regni causa ab Religiosæ Sanctimoniæ claustro ad Sceptrum authoritate Summi Pontificis translatus est, ita Tua Majestas ad Augustissimi generis Regnique conseruationem, commutauit Romanam, in Regiam Sarmatarum purpuram, & Galerum, in Diadema; cui vt vberrima cœlestis benedictio à tot, quot agnosco, Diuis domesticis, affundatur, scripto evocaui ex Tuæ Maiestatis Maioribus integras cohortes Beatorum, qui in carne existentes Ipsam Tuam Maiestatem progenuerunt, & nunc tanto impensius æternùm Dei visione & amore fruentes, quicquid Maiestas Tua agit, prospiciunt, & à Deo benedici & prosperari deprecantur, quanto Maiestas Tua illis est sanguine & moribus coniunctior, à qua illi cura etiam non remittent donec Ipsa eorum numerum augeat, quod Maiestati Tuæ certò, sed serò propter subiectos populos & fidei propagationem, opto & precor. Coloniæ Anno 1649. mense Martio, die sacra B. RICHEZÆ.

TVÆ MAIESTATIS.

Deuotissimus Cultor

ÆGIDIVS GELENIVS Scholasticus
S. Andreæ Coloniensis.

PYRAMIS REGIA
commonſtrans Maiores
I O A N N I S
CASIMIRI
Poloniarum Regis
Auguſtiſſimi.

Coptica Sarmaticis cedant monumenta columnis
Et quæ priſce tuus Romule muros habet
Regia dum moles atque auguſtiſſima ſurgit
Enumerans atavos Rex CASIMIRE tuos.

IOAN:CASIMIRVS

Poloniarum & Suec. Rex coronatus 1649. 17. Febr.

PARENTES. AVI.

- Sigiſmundus III. Poloniarum & Sueciæ Rex
  - Ioannes III. Rex Sueciæ & Wandaliæ
    - Guſtauus Rex Sueciæ &c.
    - Margarita Regina Suecorũ
  - Catharina Iagellonica Regina Poloniæ
    - Sigiſmũdus III. Rex Poloniæ
    - Bona Sfortia Dux Mediolanenſis.
- Conſtantia Archidux Auſtriæ Regina Poloniæ.
  - Carolus Archidux Auſtriæ
    - Ferdinan. I. Auſtriacus Cæſar Auguſtus
    - Anna Auguſta Imperatrix
  - Maria Bauariæ Ducissa
    - Albert⁹ v. triuſq; Bauariæ Dux Comes Palatin. Rheni
    - Anna Auſtriaca Archidux

PROAVI.

- Ladislaus Rex Hung. & Bohemiæ Filius Caſimiri R. & Eliſabethæ Pol. & Bohemiæ Reginæ
- Ioanna Regina Hæres Hiſpaniarum F. Ferd. Aragon. & Siciliæ R. & Iſabellæ R. Caſtellæ & Legionis
- Philippus I. Hiſp. Rex F. Maximiliani Imperatoris & Mariæ Burgundiæ & Belgarum Hæredis
- Anna F. Gulielmi Comitis de Candolla, & Catharinæ Reginæ Navarræ
- Gulielmus vtriuſque Bavariæ Dux Filius Alberti Ducis, & Cunigundis F. Friderici III. Cæſaris.
- Maria Iacoba Filia Philippi March. Badenſis, & Eliſabethæ Filiæ Philippi Palatini Electoris
- Ferdinandus I. Imp. F. Philippi Hiſpaniarum Regis, & Reginæ Ioannæ Hæredis Hiſpaniarum

ABAVI ET ATAVI.

- Eliſabeth Archidux F. Alberti II. Imp. & Eliſabethæ Reginæ F. Sigiſmundi Cæſaris.
- Ebba Filia Erici de Norbij equitis & illuſtris conſiliarij Regni, & D. Annæ de Vvincefforff
- Domina Cecilia Filia Magni Caroli de Ecka equitis & conſiliarij Regni
- Ioannes Galeacius dux Mediolan. F. Galeacii Vicecom. & Bonæ Ducis Sabaudiæ
- Caſimirus ex magno Duce Lithuaniæ R. Pol. F. Vladeslai Iagellonis R. Pol. & Sophiæ Kiouiæ Duc.
- Ericus Filius Abrahami de Loholm equitis & illuſtris Præſidentis in Vvelſgothlandia &c.
- Ericus I. de Trolle Suecicus Alandiæ prorex, Filius Ioannis de Orebeij, & illuſtris D. Birgitæ Sturiæ
- Isabella Regina Neapol. F. Alfonſi R. Aragon. & Hippolytæ Mariæ Sfortiæ Ducis Mediolani
- Anna F. Gulielmi Comitis de Candolla, & Catharinæ Reginæ Navarræ
- Maria Elisabeth Filia Ladislai Bohem. & Hung. Regis, & Reginæ Annæ de Candolla.

Schema

Schema Genealogicum exhibens per seriem propagationis Cæsares, Reges, & Proceres Europæ progredientes ex vtero B. RICHEZÆ Reginæ Poloniæ Comitissæ Palatinæ Rheni.

— A V I. —

1. Hermannus Comes Palatinus Rheni & nemoris. — Hedvvigis Comes Palatina.

&

Otto II. Imperator. — B. THEOPHANIA Imperatrix.

- PARENTES. -

2. B. Ezzo Comes Palatinus Rheni & nemoris. — B. MATHILDIS Comitissa Palatina.

3. B. RICHEZA Regina Poloniæ, vxor Miceslai Regis Poloniæ.

4. CASIMIRVS Rex Poloniæ vxor Maria alio nomine Dobrogneua Filia VVolodomiri Regis Russorum, soror Ioroslai Principis.

5. Vladislaus I. Rex Poloniæ vxor Iudith Fil. Vratislavi Bohemi.

6. Boleslaus Crivvoustus, Princ. Polon. vxor Adelheidis Filia Hen. IV. Imperat.

7. Casimirus Dux Massoviæ vx: Helena Belsensiũ Princeps.

8. Conradus Dux Massouiæ vx: altera, Agatha Fil. Belæ IV. Regis Hungariæ.

9. Zimovitus Dux Massoviæ vxor Gertrudis Filia Henrici maioris Polon. Principis.

10. Boleslaus Dux Plocensis vxor Præzislava Lithuana Filia Trœdemi Ducis.

11. Zimouitus Dux Massouiæ.

12. Zimouitus Massouius, vx: N. F. Nicolai Duc. Opauien.

13. Zimovitus Dux Plocensis in Massovia, vxor Alexandra Lithuana soror Iagellonis Reg.

INDEX ALPHABETICVS

Ostendens methodum inferendi Sanctos & Beatos in hoc Genealogicæ arboris Schema.

S. Adelbertus Comes Vitodurandus. E
S. Adelheidis Imperatrix lit. A
B. Adolphus Schavvenburgicus. HH
S. Agnes Imperatrix. B
B. Alphonsus I. Rex Lusitaniæ. V
B. Ansegisus Major domus Franciæ. A
B. Amadæus Sabaudus. F
B. Arnoldus Mart. Comes Hollãdiæ. Q
S. Arnolphus Dux & Episcopus Metensis. A & M & N
S. Beatrix Atestina Regina Hung. T
B. Begga Dueissa. A
B. Bernardus Comes Lippensis, Episcopus. GG
B. Bertha Clivensis. BB
S. Canutus Rex Obotritorum & Dux Selesvv. CC & DD
S. Canutus Rex Daniæ. EE
S. Carolus M. Imperator. A
B. CASIMIRVS Poloniæ Rex. nu. IV.
B. Christina Regina Sueciæ. DD
S. Clodulphus. N
S. Clotildis Regina Francorum. M
B. Dauid Anglus. AA
B. Doda Ducissa. A
S. Eadmundus Rex Angliæ B
S. Elisabeth Regina Hungariæ. FF
B. Editha Imperatrix. B
S. Elisabeth Regina Lusitaniæ. T & V
S. Ericus Rex Sueciæ. DD
B. Everhardus Cliuensis. BB
S. Euerhardus Comes Cisoniensis. G
B. Ezzo sive Erenfridus Com. Palatinus. nu. 2
B. Ger

B. Gerberga Geldriæ Dynastæ vxor. BB
S. Guilielmus Aquitaniæ Dux. K
S. Guilielmus Comes montis Pessulani. T
S. Hildegardis Regina Francorum. A
S. Hedvviges Ducissa. P
B. Humbertus Sabaudiæ Comes. F
S. Hildegardis Regina Francorum. A
S. Haraldus Rex Norvegiæ. H
B. Ida sive Iduberga Ducissa. A
B. Ida Sueuiæ Ducissa. B
S. Itha Lotharingica Com. Bolon. L
S. Iordana Imperatrix Byzantina. S
S. Leopoldus Marchio Austriæ. B
B. Lotharius I. Cæsar. I
S. Ludimilla Ducissa Bohemiæ. C
S. Luduicus Galliæ Rex. X
B. Luduicus Landtgrauius Thuringiæ. FF
S. Luthardus Comes Cliuiæ. BB
S. Margarita Regina Scotiæ K & AA
B. Margarita Palatina. T & CC
S. Mechtildis Imperatrix. A
B. Mechtildis Othonis II Filia, vxor Ezzonis. num. 2
S. Megengosus Gelriæ Præfectus. BB
S. Olaus Norvvegiæ Rex. H
B. Pelagius Rex Austuriæ & Legionis. R
B. Pipinus Dux & Maior Domus. A
S. Ragnildis Sueciæ Regina. DD
B. RICHEZA REGINA Poloniæ. num. 3
B. Rudolphus Rex Burgundiæ. A
B. Theodoricus Lotharingus. O
B. Theophania Imperatrix. num. 1.
B. Theresa Lusitana. Z
B. Theobaldus Comes Campaniæ. Y
B. VVitikindus Rex Saxonum. D

ZIM.

15. Catharina vxor Caroli Badensis March: — Fridericus III. Austriacus Ro-

16. Christophorus Badensis Marchio, vxor Otilia Comitissa Cattimeliboci. — Maximilianus I. Romanorum Impe-

17. Bernardus Marchio Badensis. — Ernestus Marchio Badensis. — Philippus Baden March: vx. Elisabeth Palatina. — Philippus I. Hispaniarum Rex Bur-

18. Christophorus Marchio Badensis. — Anna vx. Com. Zollerani. — Maria Iacobe vxor Guil. Bau. — Isabella. — Ferdinandus primus Roma-

19. Eduardus Marchio Badensis. — Carolus Com. Zolleranus. — Irelius Fridericus Comes Zolleranus. — Christina vxor Ducis Lotharingiæ. — Eleonora vx. Guil: March. Gōzagæ. — Carolus Austriæ, vxor Maria Bauara. — Archidux

20. Wilhelmus Badensis Marchio. — Henrici Truchs: — Maria Iacobe vx. Duci. — Maria Cleophe nupta Arschotano Duci. — Icelius Frid. Cardinal. — Ioan: Zolleran. — Ioan: Georgius Zolleranus. — Carolos Dux Lotharingiæ. — Vincent Mantuanus. — Magdalena vx. Magni Ducis Hetruriæ. — Sigismundi Regis Poloniæ. — Ioan: Casimirus Rex Carolus &c. — Ferdi. II. Cæs. vx. Maria Anna Bauariæ Ducissa. — Ferdinandus. III. Cæsar. — Leop. Wilhelmus — Ferd. Franciscus Anna. Phil. Augustinus &c. — Augusta domus Austriaca.

21. Ferdin. Maxim: &c. Marchiones Badenses. — Ioes. Epsc. Coltanc. & Fratres eius. — Carol. Eugenius Arschotanus Dux. — N. vx. Ioan. Franc. Com. de Trauson — Anna vx. Egonis a Fürstenberg & Heiligenberg. — Icelius Frid. &c. Principes Zollerani. — Comites Fürstenbergici, &c. — Elisabet vx. Ferdinandi Comitis de Reckum. — Franc. Gobertus Com. de Reckum. — Ladislaus Rex — Ioan: Casimirus Rex Carolus &c. — Ferdinand. & Matthias Duces Hetruria. — Margareta. — Henricus Franciscus. — Nicolaus — Leop. Wilhelmus — Regia Polonica Progenies. — Magni Duces Hetruriæ.

22. Marchiones Badenses. — Duces Arschotani. — Comites Trauson & Falckenstein. — Comites de Reckum. — Carolus. Franciscus Nicolaus — Nicolea Claudia. — Domus Lotharingica.

23. Domus Marchionū Badensium.

STI FERREI ARCHIDVCIS AVSTRIÆ.

manorum Imperator, vxor Leonora filia Ferdinandi Catholici Regis Hispaniarum.

rator, vxor Maria Burgundiæ & Belgii hæres.

gundiæ, & Brabantiæ &c. Dux, vxor Ioanna Filia Emanuelis Portugalliæ Regis.

norum Imperator. — Carolus V. Imperator.

Anna Archidux vx. Alberti vtriusque Bauariæ Ducis, cuius Parentes Gulielmus Senior Dux & Maria Iacobe Filia Philippi March. Badensis.

Margarita vx. Petri Luisii Ducis Parmensis.

Philippus II. Hispaniarum Rex.

Guiliel: Dux utiusque Bauar. Renata Lotharingica Filia Francisci Ducis.

Ferdinan. Dux Bauariæ, vxor Maria Com. de Wartenberg.

Alexander II. D. Parm. vx. Maria Fil. Eduardi Portugal Princ.

Catharina vxor Emanuelis Ducis Sabaudiæ.

Philippus III Rex Hispaniarum.

Ferd. Com. à Wartenberg.

Fraf. Guliel. S.R.I. Princ. Osnab. M. & Verd.

Maximil. Soc. Iesu

Ernest° Benno Cō. de Wartenberg.

Ferdi. Elector Coloniensis.

Albertus Dux Bauariæ.

Maximilianus Elector Bauariæ.

Magdalena vxor. Wolff Wilhel. Palatint Neoburg.

Hericus Maximilianus Coadiutor Col.

Ferdin. Maria. F.I.W.

Philip. Vvil. Palat. Neo. vx. Anna Carth.

Constantia Regalis Princeps Pol.

Domus Bauara Platina.

Domus Electoralis Bauarica.

Comit. in Wartenberg, Hachenburg & Schauenburgh Domini in Waldt.

ioanes Ferdin. Com. de Wartenberg.

Albert. Ernest. Com. de Wartenberg.

Renutius Dux

Odoardus

Cardinal.

Principes Parmenses.

Philippus IV. Rex Hispaniarum.

Anna Maria Regina vx. Ludwici XIII.

Ludwicus XIV. Rex Franciæ.

Reges Hispaniarum.

Reges Galliæ.

Victor Amadæus, Phil. Thomas &c. Duces Sabaud.

Catha. vxor Caroli Nuerfii.

Isabel: vxor Alfonsi Ducis Mutinæ.

Franc. & Ludwicus Mantuani

Marchiones Mantuæ.

Franciscus Dux Mutinæ.

Principes Mutinæ.

CATA

CATALOGVS BEATORVM QVI PROGENVERVNT MODERNOS PROCERES Europæ, seros nepotes Beatæ RICHEZÆ.

PErmulti, etiam eruditi, Beneuole Lector, sæpè mirantur quid homines impellat tantoperè, vti videmus, in Maiorum suorum ostentationem; & quidem aliqui minus naturæ & rerum vetustarum gnari, eam ostentationem censent esse quandam inutilem vanitatem: Verum si prudentiores rerum æstimatores consulimus, non vanitatem sed censum Nobilitatis id esse deprehendemus, qui quanti semper sit habitus, ex Cicerone audiamus: *Semper*, ait, *ita censuerunt sapientes in Heroicis familiis vim naturæ præstantiorem esse quam in reliqua multitudine, & virtutis semina generatione communicari liberis:* Imo, vt Idem ait; *tantam vim atque necessitatem possidet paternus maternusque sanguis, vt si quod decus ex eo profectum, non intermori, si qua macula inde concepta, non facilè elui possit.*]

Merito igitur apud Nobilitatem inoleuit consuetudo ad generis sui reuerentiam conciliandam, vt Maiores suos, sæpè per sexaginta quatuor numero Tritauos demonstrent. Sed ego amplius aliquid hoc meo scripto audeo, quam illi ipsi sui generis demonstratores; nã ad fouendam in sinceris pectoribus æstimationem Principum & Procerum alti in Europa sanguinis, loco sexaginta quatuor Tritauorum, quos solent Magnates in atrijs suis monstrare, collegi pro triginta duobus Atauis totidem Sanctos, totidemque Beatos, in vniuersum sexaginta quatuor Cœlites, nonnullosq; Venerabiles Dei seruos, ex quorum sanguine, & progrediuntur, & natiuam animi vim singulariter trahunt, hodierni Europæ Monarchæ, Principes, & Proceres; quos attexui genealogicæ arbori B. RICHEZÆ ex Palatina Rheni Comite Poloniarum Christianissimæ Reginæ, in Coloniæ Agrippinensis Basilica B. Mariæ Virginis ad gradus, eleuato supra humum monumento, conditæ.

Porro Beatitatis titulum, in illis quos commemoro, ego primus imponere non præsumpsi, sed inuentum inesse siui, sine præiudicio Apostolicæ Sedis, cuius est de vera sanctitate iudiciũ. Siui, inquam, inesse illis, quibus supra seculum vnum, aut in monumentis, Hagiologiisque, Dyptichis, ac traditione Ecclesiarum ubi requiescunt, aut à probatis Scriptoribus conceditur, licet publicis supremi Ecclesiæ magistratus suffragiis, non omnes sint per Apotheosin in Tabulas SS. relati, neque dubium est quin sint plures in Diuorum numero Beati, quam quibus Ecclesiæ authoritas Cælitũ venerationem euulgatis Diplomatibus indulsit, nisi quod in his omnis absit error, qui in priuatis traditionibus potuisset

tuiſſet ſubrepere: Ii *igitur* omnes quantumuis Beati, vti & hæc, omniaque mea ſcripta, Romanæ Eccleſiæ ſubiecta ſunto. Si quis autem plures Sanctos aut ſuos Venerabiles maiores inſerere voluerit, exemplar & methodum locumque facilè reperiet, in præſenti Schemate genealogico mihi non licuit propter anguſtias papyri, auguſtiorem deductionem contexere, & hanc metam ſtatueram, ne tranſirem numerum ſexageſimum quartum, cum alioquin in pluteo & ſacro apparatu muſæi mei plures ex Belgicis, Bauaricis, noſtratibus, & externis ſacris Faſtis collegerim Diuos Magnates, à quibus noſtri Principes in linea deſcendenti progrediuntur, vtpotè *rectorum generatio, & ſemen cui benedixit Deus*; & ſi in collaterali linea, cognatos afferre cuperem, infinitus fierem: Nunc ſic mecum progredere, Beneuole Lector, ut quem Alphabeticus index deſignat Beatum Sanctumue, eius progeniem ſub litera, vel numero repertam proſequaris, quo vſque deducaris in genealogicæ arboris Schema, & ſic ad Sancti, Cæſarei, & Regij ſanguinis Magnates in eo comprehenſos.

[A] B* PIPINVS LANDENSIS B* IDVBERGA coniuges——— S* BEGGA Vxor B* ANSIGISI filij S* ARNVLPHI ex Principe, Metenſis poſtea Epiſcopi, & B* DODÆ coniugum——— Pipinus Heriſtallus & * Alpais Comitiſſa, poſteà Venerabilis pœnitens——— Carolus Martellus, vxor Suanhildis ex gente Theodonum Boioariorum——— Pipinus Rex Francorum——— S* CAROLVS MAGNVS S* HILDEGARDIS vxor, Regina Francorum, ſoror, probabili opinione, B* VDALRICI Lauſanenſis Epiſcopi——— Luduicus Pius Imperator——— Luduicus Rex Germaniæ, *cuius mentio in Bauaria Pia pag.* 12. vxor eius Venerabilis * HEMMA Regina, *cuius meminit eadem Bauariæ Pia pag.* 19. ——— Carolomannus Rex Boiariæ——— Arnulphus Imperator Rex Lotharingiæ——— Luthardis vxor Othonis Ducis Saxoniæ — Henricus Auceps cuius vxor B* MATHILDIS diſcipula, & neptis alterius Venerabilis * MATHILDIS ex filio Theodorico, quæ vidua, Heruordenſis in Saxonia monaſterij Sacerdos magna, pietatem & latinas litteras docuit (*ex vita MSC. in mea Bibliotheca*) — Otto Primus Imperator, vxor eius B* ADELHEIDIS, Imperatrix Filia B* RVDOLPHI II. Burgundiæ Regis——— Otto II. Romanorum imperator per quem commemoratorum Sanctorum natiua virtus transfunditur ad vlteriorem propaginem Procerum Cæſarei ſanguinis vti numero I. in arbore B. RICHEZÆ.

[B] S* EADMVNDVS Rex Angliæ cum ſanctis * ETELFRIDO Filio & * EADMVNDO nepote ex Filia Sophia Heuſdę Domina pro fide Chriſti Martyr——— B* EDITHA Imperatrix ſecunda vxor Ottonis primi——— Ludolphus Dux Sueuiæ cuius vxor B* IDA filia Hermanni Ducis Sueuiæ——— Otto Dux Bauariæ Fundator Aſchaffenburgenſis Collegii——— Henricus Dux——— Conradus II. Salicus, Imperator——— Henricus III. Imperator *quem recenſet*

Bauariæ Pia pag. 37. Eius vxor B* AGNES Imperatrix Guilemi Ducis Aquitaniæ Filia——Henricus IV. Imperator——Agnes vxor S* LEOPOLDI Marchionis Austriæ——Henricus Dux Austriæ——Luduicus virtuosus Dux Austriæ——Leopoldus gloriosus Dux Austriæ——Henricus de Metlinga——Gertrudis vxor Hermanni Marchionis Badensis——Elisabeth aliis Agnes vxor secunda Meinardi Comitis Tyrolis——Elisabeth vxor Alberti primi Cæsaris——Albertus secundus Cæsar——Leopoldus probus——Ernestus Ferreus Archidux Austriæ quo cum in claros nepotes propagatur sanguis, vti in arbore numero XIV.

[C] S* LVDIMILLA Ducissa Bohemiæ——Vratislaus——Boleslaus——Dambrouca vxor Mesiconis——Boleslaus——Miecislaus cuius vxor B* RICHEZA &c. prout in arbore genealogica numero 3.

[D] B* WITIKINDVS Rex Saxonum——Wigbertus——Bruno——Ludolphus——Henricus Auceps——in Ottone primo per Ottonem II. propagatur vlterius prout num. I.

[E] S* ADELBERTVS Comes Vitoduranus——Adelheida vxor Hermanni Kyburgensis Comitis——Manegoldus Comes——Manegoldus junior——Vlricus——Hartmannus——Vlricus——Hedvvigis Comes Kyburgensis vxor Alberti Habsburgici——Rudolphus primus Cæsar——Albertus I. Cæsar——Albertus II. Cæsar &c. prout lit. B.

[F] B* HVMBERTVS Mauriennæ & Sabaudiæ Comes, vxor Petronella Burgundiæ Comitis Filia, cuius consensu regno se exuens in cœnobium se recepit——Thomas Sabaudiæ Comes,——Margarita vxor Hermanni senioris Kiburgi Comitis——Vlricus Kiburgi Comes——Helvvigis vxor Alberti Habsburgici pròut lit. E. *Aliæ etiam sunt series progenerationis à* B* HVMBERTO *hoc modo* : B* HVMBERTVS——Thomas Com. Sabaudiæ & Princeps Pedemontis——Thomas——Amadæus IV. vxor Sibilla Beugiaci Comes——Amadeus V. vxor Iole, Filia Theodori Palæologi Marchionis Monferratensis——Amadeus VI. vxor Bona Petri Borbonij Ducis Filia——Amadeus VII. vxor Anna Bituricum Dux——B* AMADEVS designatus quondam Fælix V. prætensus Pontifex, deindè ex Cardinale religiosissimus Asceta——Margarita vxor Luduici III. Electoris Palatini——Philippus Elector Palatinus cuius vxor Margareta Luduici diuitis Bauariæ ducis Filia——Elisabet vxor Philippi Badensis——Maria Iacobe vxor Gulielmi Senioris Bauariæ Ducis cuius filius——Albertus duxit Annam Austriacam Ferdinandi I. Filiam, & stirps vlterius propagatur in arbore genealogica B RICHEZÆ num. XIIX. & XIX.

[G] S* EVERHARDVS Comes foro-Iuliensis fundator Cisonij, vxor Gisla

Luduici

F. Luduici pij Imp. ——— Berengarius I. *Italiæ* Rex & Imperator ——— Gisla vx. Adelberti Marchionis Eporediæ ——— Berengarius II. Rex Italiæ ——— Rosula vxor Arnulphi II. Flandriæ Comitis ——— Balduinus IV. cogno: Barbatus Fland. Com. ——— Balduinus Insulanus Flandriæ Comes ——— Iuditha vxor Guelphi IV. cognomento fortis ——— Henricus Guelpho cogn: niger ——— Wulphildis vxor Rudolphi Brigantini & Rhætici Comitis in Phullendorff ——— Itha de Phullendorff vxor Alberti III. Com. Habsburgici cogn: diuitis ——— Rudolphus Comes Habsburgi ——— Albertus sapiens Pater Rudolphi primi Imperatoris, per cuius progenerationem, Heroicæ naturæ ac virtutis semina communicantur vlterius vti lit. B. & E.

[H] S* OLAVS ——— Gisala Filia S* Olai, à Wandalis supplicio affecta, vxor fuit Ortholphi Bilingi Angriæ, Westphaliæ, & Saxoniæ Ducis & Electoris, huic fuit mater Bertrada Filia S* HARALDI Noruegiæ Regis, & pater Bernardus II. Saxoniæ Dux, ab ipso Ortholpho autem processit ——— Magnus Dux & Elector Saxoniæ ——— Wulphildis vxor Guelphi nigri cogn: Fortis ——— Wulfthildis vxor Rudolphi Brigantini &c. prout lit. G.

[I] B* LOTHARIVS, Luduici pij filius, humillimus monachus Prumiensis ex Imperatore factus, *in Menologijs Benedictinorum commemoratur ad diem* 28. *Septemb.* ——— Lotharius Rex Lotharingiæ ——— Lotharius Comes Prouinciæ ——— Boso Marchio Tusciæ ——— Willa vxor Berengarij II. Regis Italiæ, à quo genita Rosula vxor Arnulphi II. Flandriæ Comitis, & sic natiua vis & gloriæ decus deinceps in nunquam degeneraturam sobolem transfunduntur vt in lit. G.

[K] S* MARGARITA Regina Scotiæ vxor Venerabilis * Malcolmi Regis ——— Mathildis cogn: bona Regina Angliæ vxor Henrici I. Regis Angliæ ——— Mechtildis Imperatrix vidua Henrici Cæsaris, deindè vxor Godefridi Barbati Andegauensis. ——— Henricus II. Rex Angliæ cuius vxor Eleonora S* GVILIELMI *ex Aquitaniæ Duce & Pictauiensi Comite rigorosissimi Eremitæ* Filia ——— Mechtildis Anglica vxor celeberrimi in historijs (*addo ex Trithemij Chronico Ducum Bauariæ* in vulgi fabellis:) Henrici Leonis [*Frat ii nepos, ex* Gertrude *Filia:* Lotharij *Saxonis imperatoris &* Richezæ *ejus coniugis, nam hæc, ab illa nostra Diua, discreta est, licet ab aliquibus in vnam confundantur errore orto ex nomine Fratris* Hermanni III. Archiepiscopi Coloniensis, *cognomento Pij & Diuitis, obijt hic anno* 1099 *cum sedisset annos decem, & parentes habuit* Henricum Crassum *Saxoniæ ad Visurgim Ducem,* Ottonis Saxoniæ Marchionis *Filium, Comitem in Northeim, & Matrem* Gertrudem, *quam tradunt* Ludolphi Marchionis *Saxoniæ & Turingiæ neptem ex Filio* Egberto I. *à me commemoratam* lib. I. de magnitudine Coloniensi Synt. VII. *Fundatricem nostram, ea ipsa* S. AVCTORIM *Episcopum ex Treuiratu transtulit in*

lit in Saxoniam sed nostræ B. RICHEZÆ *Frater* Hermannus II. *Archiepiscopus Coloniensis cognomento Pius & Nobilis, obijt* 1055. *cum etiam sedisset annis decem, & potuit* B. RICHEZA *Regina Poloniarum tanquam in Baptismo spondens, fuisse spiritualis mater & nomen suum communicasse* Richezæ Imperatrici *maritæ* Lotharij Cæsaris, *si hanc statuamus octogenariam, cum Crantzio referente Augustam obijsse,* 1141. *Octoginta ferme annis ab obitu Diuæ* RICHEZÆ. *Mea tamen opinione propior est Synchronismus inter* Hermannum pium diuitem, & Hermannum pium Nobilem, *Archiepiscp os Coloniensis Fratres germanos vtriusque* RICHEZÆ *nam qui initium matrimonij inter* Henricum Crassum *Comitem Northemij, &* Gertrudem *matrem* Richezæ Augustæ, *referunt ad annum* 1090. *longè aberrant, cogerēturq; asserere* Hermannum III. *Archiepiscopum Coloniensem, inchoasse decennium Episcopatus sui, anno antequam nasceretur, cum obierit,* 1099. *sepultus Sibergæ, quæ ex archiuis & monumentis loquor. Itaque potuerunt* B HERMANNVS II. *Archiepiscopus cognomento nobilis, &* B RICHEZA *Regina Poloniarum, nomen in lustralibus vndis reliquisse* Hermanno III. *Archiepiscopo nostro, & sorori eius* Richezæ Augustæ, *potuitque (quod Scriptores dicunt)* vtraque RICHEZA *consanguinea fuisse* S* ANNONI *Archiepiscopo Coloniensi* Hermanni II. *successori, illius enim* B. RICHEZÆ *videtur fuisse executor testamentarius, quia eam sepeliuit,* aut potius, si non eleuauit, sane transtulit, & monumento patulo more Beatitatis opinionem habentium, *recondidit cum ingenti Cleri & populi frequentia,* vti inscripsit S. Anno plumbeæ tabulæ quam infra cap. 12. recitabo, & ex eo tempore in monumentis Ecclesiæ B. M. Virginis ad gradus, passim *Beata,* scribitur, pingitur, & habetur; atque hinc in maioribus solemnitatibus dum Reliquiæ exponuntur, & Coloniæ tumuli Sanctorum Veneratoribus patent, solebant olim frequenter, nunc rarius, patere opercula quibus Diuæ RICHEZÆ corporis Venerabile pignus concluditur, teste Molano ad Martyrol. Vsuardi 20. Martij, licet Historici dicant ibi: *eam non Canonizatam:* scilicet authoritate Pontificis Romani, cuius Coloniensis Ecclesia est obseruantissima, sic quod *B. Brunonis primi Archiepiscopi Coloniensis* patrui Magni *Diuæ nostræ,* patrocinium non iuuocet licet dictus *B. Bruno* in Tornacensi diœcesi honoretur officio nouem Lectionum. *Sed reuertamur ad S. Annonem translatorem* B. RICHEZÆ *qui* Comes de Dassele, potuit etiam Richezæ *Augustæ consanguineus fuisse, quia popularis erat, nam originem habuit Saxonicam, vt vult Letznerus in chron Dassell. Filius* Vvidikindi de Dassele & Sophiæ de Vvoldenbergh, *erantque eius Aui* I. Adolphus *Filius* Luduici de Dassele & Iuttæ de Vvaldeck. 2. Adela de Freden. 3. Vvichboldus de Vvoldenbergh, & 4. N. de Sonnenbergh Vvolteri & Angelæ Filia, *quæ pro distinctione Regiarum Richezarū hic inserenda erant:* Richezas *alias distinguā in ipsa vita* cap. 1. *& quoq; quosdam Cunones,* capite 2. *dummodo hic mouerim* Richezæ Augustæ *patruum fuisse* Cunonem *Palatinum Saxoniæ, Comitem Beichlinganum, cuius ego memini inter Dotatores*

tores Coloniensis diœcesios in lib.1.de magnitudine Coloniensi Synt.VII. & Crantzius in Metrop.lib.V.cap.32. & Saxon. lib.5.cap,15.*Habuit iste* Cuno *vel* Conradus *liberos* Sigfridum *Palatinum Saxoniæ, ab* Hoiero Mansfeldensi *interfectum, cum esset captiuus* Henrici V.Cæsaris, Ottonem Beichlinganum *Comitem*, & Cunegundam *coniugem* Vvigberti *Comitis Goricensis*, *Burggrauij Leisnicensis*: *Habuit quoque quantum ex tabulis allatis à me* dicto lib.1. Synt. VII *colligitur, Fratrem* Ludolphum *qui* Vverlas *& partem Syluæ* Lur *diœcesi Coloniensi dedit*, *dubio procul diuersum à* Ludolpho *Comite Zutphaniensi Fratre* B.RICHEZÆ, *atque magis distinctum à* Ludolpho Marchione Saxoniæ *patre* Egberti primi, *auo* Gertrudis *matris* Richezæ AugustæHermannique III *Archiepiscopi Coloniensis.Itemque à* Ludolpho Teisterbantij *Comite, quem infra commemorabo sub lit.*BB.*Maximè autem diuersus est à* Ludolpho *Dassellensi patruele* S.Annonis *Canonico* S. Cuniberti, *quem in Necrologio Sibergensi obseruo, Kal.Aprilis: & rursus à* Ludolpho *&* Adolpho *Fratribus* Comitibus Dassellensibus, *quos in archiuis reperio, vixisse temporibus* S.Engelberti, *& sub* Henrico I. *Archiepiscopo Coloniensi dedisse pagum* Linne *siue* Kirchlinne *Sanctimonialibus Tremoniensibus*:] Nunc regredior ad contextum gentis à B.MARGARETA Scotiæ Regina progressæ, in qua Henrici Leonis est Filius ——Henricus iunior Dux Saxoniæ —— Irmgardis vxor Hermanni Marchionis Badensis —— Hermannus Marchio Badensis ex Gertrude Austriaca de Metlingen parens Elizabethæ Tyrolensis &c.vti lit.B.

[L] S*ITHA Filia Godefridi Lotharingiæ Ducis vxor Eustachij Bilioneï ——Guilielmus Bolioneus Dux Lotharingiæ—— Gerardus Dux, cuius vxor Hadevvigis à Carolo Magno oriunda—— Itha soror Theodorici Strenui, *cuius mentio sub lit.*O.vxor Radebodonis Altenbergi Comitis —— Vvernerus I. Comes Habsburgi —— Otto Comes Habsburgi—— Vvernerus II.Comes Habsburgi —— Vvernerus III.Comes Habsburgi—— Albertus Comes Habsburgi —— Rudolphus Comes Habsburgi — Albertus sapiens Comes Habsburgi —— Rudolphus I.Cæsar &c.prout sub lit.F.

[M] S.CLOTHILDIS vxor Clodouei I.Regis Francorum—— Clotharius Rex Suessionensis & Austrasiæ —— Blithildis vxor Ansberti—— Arnoldus Princeps—— S.ARNOLPHVS &c. prout lit A.

[N] S*CLODVLPHVS aliquibus S.Flodulphus S.ARNVLPHI Filius, ex Mosellano Principe Episcopus, & demum Eremicola —— Martinus Dux Mosellanus —— Chilbrandus Dux Mosellanus —— Theodoricus Saxoniæ moderator pro Carolo Magno —— Robertus Andium I. Comes —— Robertus II.Comes Andium. —— Hugo magnus Comes Parisiorum Dux Andiū —— Robertus Dux Franciæ —— Adelheida vxor Balduini V. Insulani Comitis Flandriæ &c.prout lit.G.

[O] Bea-

[O] B* THEODORICVS Strenuus Lotharingiæ & Alsatiæ Dux, obiit sanctus Monachus in Monasterio Mediolacēsi, vxor eius fuerat Gertrudis Filia Roberti Frisij Comitis Flan. —— Theodoricus Alsatius Comes Flandriæ (*auus maternus* B* PHILIPPI *Comitis Namurcēsis, cuius meminit Cæsarius 2. l. 18. c.*) vxor Sibilla Filia Falconis Andegauensis Regis Hierolosymarum —— Gerardus Comes Egishemij —— Vdalricus Comes Egishemii —— Henricus primus Comes Egishemij —— Simon Comes Egishemij —— Henricus secundus Comes Egishemij —— N. vxor Alberti Hochenbergensis —— Anna Rudolphi primi Cæsaris vxor, ex quibus deinceps à successoribus non degener sanguis procedit vti lit. E.

[P] S* HEDVVIGIS ducissa Poloniæ Andechsiana & limitis Istriæ, cum marito Henrico barbato Duce castitatem, separata thoro, professa est, & plures in gente sua, Beatos ac Venerabiles Dei seruos & famulas habuit: [*sed quoniā Auia eius, nomine Mathildis Heinsbergicæ, nostras fuit, priusquā seriē stirpis continuem, aliqua minus nota ex Vbiorum historia interfabor. Nam ODA* de Valckenburgh, *pientissima fundatrix Heinsbergensis Collegij ex marito* Gozuino I. *Heinsbergiæ Domino, genuit fundatorem Præmonstratensis Heinsbergiæ Parthenonis* Gozuinum II. *proauum* S. HEDVVIGIS, *& ex coniugio* Adelheidis Palatinæ Sommersburgicæ, *patrem* Philippi Archiepiscopi Coloniensis, *& Fratrum ac sororum eiusdem, videlicet:* Gozuini III, Herimanni, Godefridi, Vdæ, Mathildis, Salomeæ, *quos in diplomate scripto* A. C. 1183. *eo recenset ordine* Philippus Archiepiscopus, *hic spiritualem patrem & morum formatorem habuerat, Rhemis in Francia,* B Godefridum, *ex insignis Collegij* S. Andreæ *Coloniensis Scholastico viro literatissimo, in decrepita ætate monachum Heisterbacensem, quem commemorat Menologium Cisterciense ad diem 23. Decemb. &* Cæsarius Hesterbacensis *lib. 4. cap. 49, atque ego in vita* B. Enfridi S. Andreæ decanni. *Porro* Philippus *auunculus magnus* S. HEDVSIGIS, *Coloniensi Ecclesiæ præfuit & profuit annis XXIV. ab anno* 1167. *vsque* 1191. *quo tempore multa cœnobia fundauit, plura territoria, & ambos* Angriæ Vvestphaliæque *principatus, patrimonio* S. Petri *acquisiuit, soror vero Philippi* Mathildis *auia* S. HEDVVIGIS, *nupta* Dedoni *Comiti Rochlitio genuit* Agnetem *matrem* S. HEDVVIGIS, *eiusdemque auunculum* Philippum Sanctensem *in nostra prouincia Præpositum, sub ann.* 1290. *&c. spectabant hæc ex rebus Vbijs ad genus & educationem* S. HETVIGIS, *nunc à diuertigio ad lineam progeniei.*] S. HEDVVIGIS Ducissæ filius fuit venerabilis * HENRICVS cognomēto pius maioris Poloniæ princeps, qui in vita S. HEDVIGIS audit: *Vir Deo Deuotus, & bonorum operum studiosus: idemque vt fidelis & strenuus Christi miles, Tartaris pro Dei populo constanter se opposuit fusoque sanguine mortem oppetijt anno salutis* 1241. *Vnde* S. HEDVIGIS *dicebat: multum gratulor ei quod profuso sanguine, tibi creatori suo, iam est coniunctus in cælis.* Vxor eius erat Anna Ottocari Regis Bohemiæ Filia, perchara S. HEDVIGI nurus, quo matrimonio

genita

genita est — Gertrudis *(Teste Henninges parte posteriore tomi 4. pag. 292.)* Zimouiti Massouici Ducis vxor, Conradi Ducis nurus; prout in arbore num. 9.

[Q] B*ARNOLDVS Comes Hollandiæ & Zelandiæ ——— Theodoricus Comes Hollandiæ ——— Florentius Comes Hollandiæ, Zelandiæ, Frisiæ; vxor Gertrudis Filia Bernardi Ducis Saxoniæ ——— Berta Bataua vxor Philippi I. Regis Galliarum ——— Luduicus VI. cognomento Crassus Rex Galliæ, vxor Alexia Sabauda ——— Luduicus VII. Rex Galliæ, vxor Constantia Filia Alpfonsi VII. Hispaniæ Regis ——— Margarita Regina vxor Belæ III. Regis Hungariæ ——— Andreas Rex Hungariæ vxor Gertrudis Andechsiana ——— Bela IV. Rex Hungariæ (*cuius soror Constantia vxor Primislaui Ottocari Regis Bohemiæ, mater fuit Vvenceslaui Regis, & per eius Filium Othogarum, Proauia Nicolai Opauiensis Ducis, cuius Filiam coniugem habuit Zimouitus Massouius auus Zimburgiæ, reperiendus numero XII. in Schemate Genealogico; sed quod vna progenies sæpe diuersis viis infundat se in* B. Richezæ *arborem, & per lineam descendentem in seros hodie Nepotes, hinc seriem continuando, Andreæ Regi Hungariæ, ex Gertrude sorore* S. Heduuigis *Filius assignatur*) ——— Bela IV. S* ELISABETÆ Landtgrauiæ Thuringiæ Frater, Rex Hungariæ, cuius Filia ——— Agatha *(secundum Hieronymum Henninges parte posteriore tomi 4. pag. 290. in principio)* vxor Conradi Massouiæ Ducis. vti num. VIII.

[R] S*PELAGIVS Rex Asturiarum, Chindasvvinti Gothorum in Hispania Regis, & Recibergæ, ex Fafila Cantabriæ Duce, nepos ——— Ermenesenda vxor Alphonsi casti Regis Catholici ——— Vimeranus ——— Veremundus I. ——— Ranimirus I. Rex Gallitiæ ——— Ordonius I. Rex Gallitiæ ——— Alphonsus Magnus Christianissimus Rex ——— Ordonius II. Rex Asturum & Legionis ——— Ranimirus II. ——— Ordonius. III. Rex Legionis & Asturum ——— Veremundus II. — Rex Alphonsus V. ——— Sanctia vxor Ferdinandi Magni Regis. ——— Alphonsus Sextus Rex Legionis & Asturũ ——— Vrraca vxor Raymũdi Berengarij Comitis Tolosæ Fratris V*CALIXTI. II. Papæ ——— Alphonsus VII. Tolosæ Comes, Hispaniæ Imperator ——— Constantia vxor Luduici VII. Regis Galliæ &c. per quos maiorum ingenita honestas splendorque continuantur in posteros vti sub lit. Q.

[S] S*IORDANA Marchionissa Montis ferrati, Imperatrix Constantinopolitana, vxor Isaacij Commeni ——— Irene Imperatrix, vxor Cæsaris Philippi Sueui ——— Cunigunda vxor Vvenceslai Odoacris Regis Bohemiæ, *cuius mentio sub lit. Q.* ——— Primislaus Odoacer Rex Bohemiæ ——— Nicolaus Dux Opauiensis cuius Filia, vxor fuit Zimouiti Massovici, uti in arbore B. RICHEZÆ num. XII.

[T] S*GVILIELMVS ex Domino Montis Pessulani, in monasterio Grãdis syluæ ordinis

ordinis Cisterciensis sanctissimus Monachus ——— Guilielmus Montis Pessulani Dominus, vxor Venerabilis * MATHILDIS Odonis Burgundiæ Ducis Fundatoris Archimonasterij Cisterciensis ex Filio Hugone neptis quæ post mariti obitum Monialis facta est in monte Ebraldi ——— Guilielmus Montis Pessulani Dominus, vxor Eudoxia, soror Alexij Comneni Imperatoris Constantinopolitani ——— Maria hæres Montis Pessulani vxor Petri Regis Arragonum ——— Iacobus Arragonum Rex, qui deposito Regno in Populeto factus Ordinis Cisterciensis religiosus octogenarius obijt; vxor Iolenta Andreæ II. Regis Hungariæ, & S* BEATRICIS Atestinæ Filia ——— Petrus III. Rex Arragoniæ & Valentiæ, vxor Constantia, Manfredi Siciliæ Regis filia ——— S* ELISABETH vxor Dyonisij Regis Portugalliæ, ——— Alphonsus Rex Portugalliæ ——— Petrus Rex Portugalliæ ——— Ioannes Lusitaniæ Rex, vxor Philippa Landcastria, soror Henrici IV. Regis Angliæ ——— Eduardus Rex Lusitaniæ, vxor Leonora filia Ferdinandi Regis Arragonum, ——— Leonora Imperatrix, vxor Frederici III. &c. prout num. XV. *sed quia eodem numero arbor genealogica diuaricatur in duos ramos quorum vnus.* Friderici tertij Imperatoris *posteros profert; Alter* Caroli Badensis *seros Nepotes; qua ratione etiam in hos* S. GVILIELMI montis Pessulani Ducis, & *sic sæpè in cæteros aliorum sanguis transfundatur, ostendo per varias taleolas, aliusque lineæ Genealogicæ brachia, nempe:* S. GVILIELMVS I. Montis Pessulani Dominus ——— Guilielmus II. Monte-Pessulanus ——— Guilielmus III. Montepessulanus ——— Maria hæres Monte pessulana ——— Iacobus Rex Arragonum ——— Petrus Rex Arragonnm ——— Fridericus Rex Siciliæ, vxor Leonora Caroli Regis Neapolitani Filia ——— Petrus Rex Siciliæ, vxor Elisabeth Dux Tarentina ——— Beatrix vxor Ruperti Bauari Imperatoris Romani ——— B* MARGARITA Palatina vxor Caroli Lotharingiæ Ducis *quam Scriptores, præsertim Miræus in stemmatibus Principum, & vita M.S. in mea bibliotheca Sanctissimam fœminam fuisse docent & inter Beatas censeri. miraculis & rigore vitæ clarissimam, quæ à morte gloriosissimi mariti, in hospitali ægris & egenis seruiuit per quinquennium Vidua, & obijt cum opinione Sanctitatis anno* 1435. ——— Catharina vxor Iacobi Badensis Marchionis ——— Carolus Marchio Badensis & Catharina Austriaca coniuges prout num. XV. Et hi duo rursus Aui sunt Philippi Marchionis Badensis, per cujus filiam Mariam Iacobam vxorem Guilielmi Ducis Bauariæ nobilissimus sanguis reunitur & cum benedictione transfunditur in B. RICHEZÆ seros Nepotes Europæos Principes, prout videre est lit. F. Quin cum Domus Badensis Heroum sit fœcundissima, dicti coniuges Carolus Marchio & Catharina Austriaca, inter sex quos procrearunt liberos, habuerunt Filium Christophorum Marchionem, ex Ottilia Comite Cattimeliboca progenitorem quindecim liberorum, per quos numerosos

rosos nepotes, diversosque familiarum ramos produxit, exempli causa: si per rumpos genealogicos & taleolas eamus in diversas stirpes: Sibylla Badensis Marchionissa Christophori & Ottiliæ Filia, nupsit Philippo Comiti Hannoviano hinc ——— Joanna Hannoviana uxor Guilielmi Comitis Ebersteinij ——— Cunigundis Ebersteinia uxor Joannis Christophori Zymmerensis Comitis ——— Joanna Zymmerana uxor Comitis Joannis Truchsesij ——— Cunigundis Truchsesia uxor Georgij Comitis de Koningsegg, Patris ——— Joannis Jacobi & Berchtoldi Comitum de Koningsegg, Rottenfeltz, & Aulendorff, majoris Ecclesiæ Coloniensis Canonicorum & Scholastici, &c. quorum Frater Comes Hugo de Koningsegg duxit, Mariam Renatam Filiam Principis Joannis Georgii de Hohenzolleren, cujus mentio in arbore B. RICHEZÆ numero gradus XX.

[V] B*ALPHONSUS I. Rex Lusitaniæ obiit 1185. 22. Novemb. nonagenario maior, uxor Mafalda Comitissa Maurienæ ——— Sanctius II. Rex Lusitaniæ, uxor Dulcis, Filia Raymundi Comitis Barcinonæ & Urracæ Arragonensis conjugum ——— Alphonsus II. uxor Urraca Filia Alphonsi octavi Regis Castellæ ——— Alphonsus III. uxor Beatrix Filia Alfonsi X. Castellæ Regis ——— Dionysius Rex Portugalliæ, & S. ELISABETH uxor &c. prout lit. T.

[X] S*LUDUICUS IX. Franciæ Rex, uxor Margarita Filia Raymundi Berengarii Comitis Provinciæ Phocensis ——— Philippus III, uxor Isabella Filia Jacobi primi Regis Arragoniæ ——— Philippus IV. cognomento Pulcher, Rex Franciæ, uxor Joanna hæres Regni Navarrei ——— Isabella uxor Eduardi II. Regis Angliæ ——— Eduardus III. Rex Angliæ, uxor Philippa Filia Guilielmi III. Comitis Hollandiæ ——— Joannes Gandavensis, uxor Blanca hæres Henrici Comitis Landcastriæ ——— Philippa Landcastria soror Henrici IV. Regis Angliæ, mater Eduardi Regis Portugalliæ vti in lit. T.

[Y] B*THEOBALDUS Comes Campaniæ Rex Neapolitanus, uxor Margarita Filia Archimbaldi Magni Ducis Borboniæ ——— Henricus Comes Campaniæ Rex Navarræ, uxor Blanca Filia Roberti I. Comitis Artesiæ ——— Joanna uxor Philippi Pulchri Galliæ & Navarræ Regis prout lit. X.

[Z] B*TERESA Sanctii Lusitaniæ Regis Filia, Alphonsi IX. Legionis Consobrina & uxor, tribus generatis liberis, obiit Lovanii Sancta monialis, ob miracula memoriâ celebris 17. Junij ——— Ferdinandus III. Rex Legionis, uxor Joanna Filia Simonis Comitis Pontiui ——— Leonora uxor Eduardi I. Regis Angliæ ——— Eduardus II. Rex Angliæ &c. prout lit. X.

[AA] B*DAVID Regis Venerabilis *MALCOLMI pii, & S*MARGARITÆ Scotiæ Reginæ Filius ——— Henricus Nortumbriæ Comes ——— Ada soror Guilielmi

lielmi Regis Scotorum, uxor Florentii III. Comitis Hollandiæ——Guilielmus I. Comes Hollandiæ, uxor Adelheida Ottonis Geldri Filia ——Florentius IV. Comes Hollandiæ, uxor Mechtildis Filia Henrici Ducis Brabantiæ ——Adelheida uxor Joannis Comitis Avennensis——Joannes Avennensis Comes Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Frisiæ, &c. uxor Philippa Filia Henrici Lutzenburgi——Guilielmus III. cognomento Bonus Comes Hannoniæ, Hollandiæ &c. uxor Joanna Filia Caroli Valesiorum Comitis——Philippa uxor Eduardi III Regis Angliæ &c. prout lit. X.

[BB] Venerabilis * LUDOLPHUS aliis Lovo Comitis Reinoldi Teisterbantii filius——Joannes Comes Cliviæ——Balduinus Comes Clivię & Teisterbantiæ——B* EVERHARDUS, uxor B* BERTHA, Cliviæ Comites, fundatores Novesiensis & Wischelensis Collegiorũ &c. — S* LUTHARDUS Comes Cliviæ ——Balduinus II. Comes Cliviæ——Arnoldus Comes Cliviæ——Adelheida uxor curatoris Geldriæ, Venerabilis Ducis * GODEFRIDI Franconis — B* GERBERGA uxor B* MENGOSI de Ponte & Geldriâ——Wichmannus de Ponte Comes Geldriæ Frater S* ADELHEIDIS Abbatissæ Vilicensis—— Wichardus de Ponte, cujus uxor Filia N. Nobilis Domini de Buren in Saxonia ——Adelheidis de Ponte hæres Geldriæ (*quomodo ex his Geldrici sanguinis Cœlites, intrent in B. Richezæ arborem, & nepotes, per domum Lotharingicã dicam infra sub lit. DD.*) fuit vero Adelheidis prior Ottonis Nassovii uxor — Gerardus Nassovius Comes Geldriæ, uxor Heduigis Filia Florentii II. Comitis Hollandiæ—— Henricus Comes Geldriæ, uxor Seinara Filia Godefridi III. Brabantiæ Ducis ——Otto II. Comes Geldriæ, Frater Margaritæ matris S* ENGELBERTI Archiepiscopi Coloniensis & Martyris, uxor Richarda Filia Gerardi Juliæ Comitis——Adelheidis consors Guilielmi I. Comitis Hollandiæ, &c. prosequere in lit. AA.

[CC] SANCTUS CANUTUS Dux Schlesvvicensis & Rex Obotritorum—— Judita uxor Bernardi Electoris Brandenburgici——Albertus I. Dux Saxoniæ uxor Helena Ottonis IV. Imperatoris Filia——Maria Barnimi Ducis Stetini uxor——Heduvigis uxor Joannis I. Septemviri Brandenburg. Marchionis——Otto Marchio Bandẽburgicus, uxor Beatrix Filia Primislai Regis Bohemiæ——Otto Longus Marchio Brandenburgicus——Hermanuus Longus Marchio Brandenburgicus, uxor Anna Austriaca Filia Alberti I. Imperatoris——Mechtildis uxor Henrici IV. Ducis Silesiæ—— Agnes uxor Loduici Legnicensis Ducis——Margarita uxor Alberti Bavari, Hollandiæ & Zelandiæ Comitis—— Margarita uxor Joannis Intrepidi Ducis Burgundiæ——Philippus Bonus Dux Burgundiæ, uxor Isabella Lusitana Regina——Carolus Audax Dux Burgundię, uxor Isabella Filia Caroli Borbonii

bonii——Maria hæres Belgii uxor Maximil*ia*ni I. Imperatoris, uti in arbore B. RICHEZÆ numero gradus XVI. §§§§ Idem S. CANUTUS aliter hoc modo transfundit sanguinem suum in posteros B. RICHEZÆ: nam Judita Filia S*CANUTI alterum generavit Filium Henricum Anhaltinum Principē à quo—— Heduvigis uxor Boleslai Lignitii Principis —— Agnes uxor Ulrici Wirtenbergici Comitis——Agnes uxor Luduici Comitis Ottingensis —— Irmgardis uxor Adolphi Septemviri Palatini——Robertus Septemvir Palatinus, uxor Beatrix Filia Frederici Regis Siciliæ —— Robertus Imperator ——B. MARGARITA* PALATINA uxor Caroli Ducis Lotharingiæ —— Catharina uxor Jacobi Marchionis Badensis—— Carolus Marchio Badensis, cujus uxor Catharina Austriaca &c. uti num XV.

[DD] S*RAGINILDIS uxor Ingonis Regis Sueciæ—— S* CHRISTINA uxor S*ERICI Regis Sueciæ —— Canutus Rex Sueciæ—— Ericus Rex Sueciæ, cujus uxor Richezæ neptis commemorati sub lit. CC. S. CANUTI Obotritorum Regis ex Filio Waldemaro Rege Daniæ—— Ingelburgis uxor Byrgeri Ducis Ostrogothiæ ——Magnus cognomento Ladaleos administrator Regni Daniæ——Ingelburgis uxor Erici noni Daniæ Regis—— Sophia uxor Conradi Brandenburgici Marchionis Electoris —— Waldemarus Marchio Brandeburgicus, uxor Agnes ejus gentilis Filia Hermanni Longi Marchionis Brandenburgici & Annæ Austriacæ Filiæ Alberti I. Cæsaris ——Catharina uxor Magni Torquati Ducis Brunsuvicensis——Catharina uxor Gerardi quinti Holsatiæ Comitis —— Heduvigis uxor Theodorici Comitis Oldenburgii——Christianus I. Daniæ & Norvvegiæ Rex, uxor Dorothea Brandenburgica —— Joannes Rex Daniæ, Sueciæ, Nortvvegiæ, Gothorum, & Wandalorum; uxor Christina Filia Ernesti Electoris Saxonici ——Christianus II. Rex Daniæ, uxor Isabella Austriaca Philippi Hispaniarum Regis Filia. Caroli V. Imperatoris soror. *quam reperies in arbore* B. RICHEZÆ *sub decimi octavi gradus numero.* ——Christina uxor Francisci Ducis Lotharingiæ. *qui* Antonio *&* Renata Borbonia *Mompenseria Parentibus, Avis vero* Renato & Philippa Geldrâ, *Proavis* Friderico *&* Jolanta *Andegavensi Filia* Renati Regis Siciliæ, *natus, Fratrem habuit* Nicolaum *pientissimum principem Mercurii Ducem, mediāte* HENRICO *Filio, Avum Serenissimi & Reverendissimi* FRANCISCI *Ducis Lotharingiæ, hoc tempore Episcopi Virdunensis, Præpositi & Decani Coloniensis &c.* Per Francisci autem & Christinæ Danæ conjugum liberos, *ex Andegavensibus, Geldricis, Mompenseriis, & propria felice beataq; Lotharingica, hæreditariis successionibus* acceptus & haustus sanguis cum benedictione Sanctorum in posteros transfunditur, uti in Schemate genealogicæ arboris B. RICHEZÆ num XIX.

[EE] S*CANUTUS Rex Daniæ, Suenonis Filius, uxor Ethla Filia Roberti

 Flandriæ

Flandriæ Comitis ——— Ingelburgis (*Soror* B* CAROLI DANI *Comitis Flandriæ, cognomento* Boni, *quem* D. *Aubertus Mireus in Fastis, & Ecclesiæ Belgicæ uti cæsum pro justitia Martyrem celebrant*) uxor Falcungi ——— Canutus Falcungius ——— Byrgerus Dux Ostrogothiæ &c. uti sub lit. DD.

[FF] B* LUDUICUS Landgravius sive Provincialis Comes Thuringiæ, & SANCTA* ELISABETH Filia Andreæ Regis Hungariæ, Conjuges, Parentes B* GERTRUDIS Aldenburgi Abbatissæ ——— Sophia Filia S* ELISABETHÆ vxor Henrici II. Brabantini S* ALBERTI Episcopi Leodiensis ex Fratre nepotis. ——— Henricus Infans Hassiæ cognomento magnanimus, uxor Mechtildis Filia Theodorici VI. Comitis Clivensis ——— Mechtildis uxor Godefridi Comitis de Sigenhain/ ——— Sophia uxor Alberti Ducis Saxoniæ inferioris ——— Sophia uxor Alberti Ducis Brunsuvicensis & Lunenburgensis ——— Ericus Dux Brunsuvicensis in Grubenhagen & Embeca, uxor Elisabeth Filia Ottonis Armipotentis Brunsuvigi Ducis & Margaritæ Montensis Ducis ——— Anna uxor Alberti III. Bavariæ Ducis ——— Albertus IV. utriusque Bavariæ Dux, uxor Venerabilis * CUNIGUNDA AUSTRIACA Filia Friderici III Imperatoris *de qua in Bavaria sancta Volumine 2. pag.* 348. ——— Guilielmus V. utriusque Bavariæ Dux, uxor Maria Jacobe Marchionissa Badensis, &c. uti num. 18. & XIX. & lit. F. item lit. T.

[GG] B* BERNARDUS Lippiensium III. Comes, de consensu Heluvigis conjugis ad bellum sacrum contra Livones profectus, factus est Monachus & Abbas in ordine Cisterciensi, & demum à Filio Ottone Ultrajectino Episcopo, consecratus Lealensis vel Selonensis in Livonia Episcopus, Gerardum Filium suum, Episcopum Bremensem consecravit ——— Hermannus Comes Lippiēsis & per uxorem Dominus de Rhede ——— Bernardus Comes Lippiensis, uxor Adelheidis Filia Godefridi Comitis Arnsbergensis, neptis Henrici nobilis Arnsbergi Comitis, proneptis Beatæ memoriæ * HENRICI Comitis Arnsbergici, fundatoris monasterii Widinghausani, in quod contemptis mundi honoribus & delitiis, ingressus & vitam monasticam professus, inseri menologio Præmonstratensi meruit ——— Simon I. Comes Lippiensis ——— Simon II. Comes Lippensis ——— Margarita vxor Joannis XI. Comitis Oldenburgi & Delmenhorstani ——— Conradus Comes Oldenburgius, uxor Cunigundis Comes Diepholtziana ——— Christianus IV. Comes Oldenburgius, uxor Agnes Comes Honsteinia ——— Theodoricus Comes Oldenburgius, uxor Heduvigis Dux Schlesvvigæ & Holsatiæ, mater Christiani I. Daniæ Regis, prout lit. CC.

[HH] B* ADOLPHUS ex Schauvenburgensi Comite rigorosissimus monachus Franciscanus, uxorem habuerat Adelheidem Filiam Burchardi Burggravii Magdeburgensis è Comitibus de Querfort ——— Gerardus I. Comes Schauvenburgi

venburgi Holſatiæ & Stormariæ, uxor Princeps Megapolitana —— Henricus I. Comes Schauvenburgi, &c. uxor Filia florentii Comitis de Bronckhorſt ——— Gerardus magnus Comes Holſatiæ & Schauvenburgi, uxor Filia Joannis II. Ducis inferioris Saxoniæ —— Henricus Ferreus Comes Holſatiæ, uxor Anna Filia Henrici Leonis Principis Megapolitani —— Gerardus V. Comes Holſatiæ, Stormmariæ Wachriæ & Ditmarſiæ I. Dux Schleſuvicenſis, uxor Catharina Filia Magni Torquati Ducis Brunſvvigi & Lunenburgi ——— Heduvigis uxor Theodorici Comitis Oldenburgi, mater Chriſtiani I. Regis Daniæ &c. prout lit. GG. & lit. CC.

progenita à Jo: anne Duce Bano: mento Theologo trinepote S. Goſchalci Mart: & Sotritorum Regis

---

HUjus genealogicæ commentationis BENEVOLE LECTOR omnia non omnibus placitura ſcio: potuiſſent nonnullæ ſtirpes directiores eſſe & breviores, ſed quo pluribus Proceribus ad ſuæ gentis talcolas & ſurculos inſerendum commodarem, rumpos ſæpe connectendo per variantes familiarum traduces circuivi. Ubi diſcrepare ſcriptores genealogicos ſciebam, ſecutus ſum monumenta m.ſca. hiſtorias, & probatiores authores, inter quos cenſeo: Reverendiſſimum & Illuſtr: Dominum Bernardum à Mallinckrode Decanum Cathedralis Monaſterienſis, Clariſſimos viros Ioannem Gans Societatis IESU Theologum, & Joannem Jacobum Chifletium, Equitem & archiatrum Regium, ampliſſimos Dominos Chriſtophorum Bötgens S. Salvatoris, & Aubertum Miræum Cathedralis, Antvverpiæ Prælatos &c. Si tamen erro, quod humanum, & in tanta ſtirpium commixtura pronum eſt, Eruditorum judicio, correctioni, & monitioni aures patulas, animumque vacuum præbebo: ne vero libri hujus procœmialis pars, vacuas haberet pagellas, aut ipſa B. RICHEZÆ Hiſtoria cum vindiciis ab averſo folii latere inchoanda veniret &c; ad implendas lacunas papyri, indulſi, Bibliothecæ meæ charo familiari, perilluſtri genere & ingenio adoleſcenti nobiliſſimo, centuriam extemporalium carminum fabricare & inſerere, &c.

EUCHARISTICON.

Quod admodum Reverendo Eximio

D. ÆGIDIO GELENIO HISTORICO

Consiliario Electorali, Can:& Scholastico ad D. Andreæ, &c. Sibi amicissimo, Serenissimam Poloniæ Regum Genealogiam recensenti & illustranti, Ferdinandus à Furstenberg Cathedralium Ecclesiarum Hildeshemensis & Paderbornensis Canonicus &c.

Opere jam sub prœlo sudante accinebat

Coloniæ Ubiorum.

Nox erat, & somni placido mea luminaramo
Atlantis proles vigili lassata Minervâ
Clauserat. Insoliti cum mentem ludere Morpheus
Cæpit imaginibus doctoque Gelenius *ore*
Quæ nuper mihi fatus erat, repetita loquebar
Nescius ipse mei, somnoque animatus amœno
Mirabar clausisse virum tot sæcla capaci
Pectore, & immeritæ dudum caligine noctis
Damnatas animas lucenti reddere Phœbo.
Ille Palatinâ *Divam de stirpe* RICHEZAM
Sarmatiæ *quondam Dominam post sena remotis*
Tempora nota Atavis, Rheni prope littus, in Aula
DIVIPARÆ *sacra, positam sub marmore vasto*
Suscitat, & vitæ renovat monumenta sepultæ.
Inclyte Hamaxovium *geminam Regnator ad Arcton*
Imperioque potens latè Russique Gothique:
Illa Tuis est ex Aviis; Ille inde fluentem
Magnatum seriem (genitrix Berecynthia centum
Læta Deûm partu quot amat censêre Nepotes)
Et Te Materna deducit ab arbore ramum;
Felicem Ramum felici è stipite natum.
Gratari sibi visa fuit decus Austria *tantum,*
Et cognatus Iber, Bavaræque *animosa Leones*
Signa Domûs famaque Duces super æthera noti,
Et Mitræ, & Comites illustres ordine longo.
Lechiadæ *ante omnes majori gaudia plausu*
Testari, nec jam regno pepulisse feroces,
Reginæ reditu & parto gestire triumpho

Sepulta Coloniæ in Ecclesia B.M. Virginis ad Gradus.

Auditi,

Auditi, motisque fremens ter Vistula *ripis*
Nimbosumque caput quassans ter Carpatus *ingens*
Prodere lætitiam. Spes est hac auspice Divâ,
Nunc iterum præsente novas in prælia vires
Donandas Regique novo gentique Polonæ.
Et simul hîc aderant, quales vicina citarunt
Iubila magnanimi Heroes, quos extitit inter
Vir gravis armorum cinctu, viridique senecta
Spectandus, gladiis cui decussata duobus
Palla crucis ritu talos pendebat ad imos.
Parma latus qualem tribuit mihi stemma paternum,
Aldenburgiacis *Trabibus depicta tegebat.*
Obstupui mea signa videns: tum leniter ille,
Pone metum, dixit, generis sate sanguine nostri.
Non ignotus ego, Tydeus *ego fortibus ausis*
Elatus præstansque animi tibi sistor Achilles,
Vna mihi tecum gens est & gentis origo
Aldenburgiacos *per Avos deducta vetusto*
Widkindo, *qui marte ferox bella, horrida bellæ,*
Narratur toties Carolo *movisse potenti.*
Vvilhelmum *dixêre mihi dum vita superstes*
Durabat, nomenque Jugo *de* PRINCIPE**tractum* **Furstẽbergh.*
Omine non fortuna suo sed idonea ferro
Dextera, & in octum generoso pectus honesto
Æquavit; Livonum *quum me legêre Magistrum*
Vna imi Proceres voto, clarusque Senatus
Teutonicorum *Equitum. Chartæ mea bella loquaces*
Æternant sacrâ pro relligione tuendâ
Et Patriis pugnata focis: jam major olympo
Gloria turpatos formoso pulvere crines
Fonte lavat Superûm: tamen hactenus una momordit
Cura, quod heu quondam mea tanto tempore, regna
Islebius *premat infelix, & cætera pestis*
Quæ Succus *diruſque fovet contagia* Moschus
Verum spes animo melior nunc surgit, ut alter
Ille CASIMIRUS *tot Regum sanguis Avorum*
A prisco Jagelone, RICHEZA *& matre propago*
Lechica *sceptra capit, patriosque orditur honores*

Firma

Firmatos tantæ precibus redituque Parentis.
Ille erit, Ille prior virtute Polonia *cujus,*
Cælestes Zephyros Magnâ aspirante RICHEZA,
Bellorum ponet fluctus, Pacisque quietem
Sentiet, Æoliæ jam mitescente tumultu
Sicut ubi trifidæ placantur cuspidis ictu
Pontus & æquoreo surgentes monte procellæ.
Ille Cosaccorum *metuendas conteret iras*
Militiæ accitæ nexu, Thressæque *superbas*
Præsidio Lunæ, *studioque asperrima Martis*
Pectora tranquillis coget mansuescere fatis.
Tunc vel Bellonâ Rigam *vel Pace sequestrâ*
Restituet Sacris Latiis, quæ Præsule quondam
Meinardo *didicit, quæ Te* Bernarde *magistro*
Lippiadum *gnato Comitum, quem Numinis ardor*
Imperium septo MARIÆ *postponere* CAMPO
Impulit, & pietas Livonum *vertisse Deastros,*
Et verum docuisse Deum, ritusque Latinos.
Sic ubi: cum somno jucunda refugit imago,
Non etiam divinantis præsagia, rebus
Et verbis grave pondus inest, nec talia fingit
Porta laborato perfecta Elephante nitescens,
Somniat aut Helicon: at spondent robora dextræ,
Et mores REX MAGNE *tui, virtusque* RICHEZÆ
Derivata, Tuis frangendos viribus hostes
Ausoniique Tibris *rediturum in fœdera* Dunam.

Marienfeld monast. ord. Cisterc.

EJUSDEM IN PYRAMIDEM Regiam Polonicam.

Quæ Ptolemæorum clauserunt funera quondam
Pyramides, alto conspicienda situ,
Mortali quia structæ operâ, labentibus annis
Vltima fortunæ busta fuêre suæ.
Conditione vacat JAGELLONICA *Pyramis illâ,*
Quam non humanus condidit arte labor;
At Divûm virtus tãtæ fundamina molis
Iecit & ætherios duxit ad usq; polos.
Nec mortis locus hîc, Atavos nam vivere priscos,
Testãtur mores Rex CASIMIRE *tui.*

Typographica menda sic corrige: in anteriore sive prooemiali libri parte, apices arboris genealogicæ in prœlo motos, nonnihil retrahe ad sua signa. lit. K. linea 22. lege *Archiepiscopos Colonienses.* Lit. L. in fine adde. A. In altera parte ipsius Historiæ pag. 4. li. 9. lege *filius* p. 6. lin. 5. lege *depellit.* pag. 16. lin. 16. expunge *Archi.* pag. 22. ad finem lege *ligaturas.*

HIST.

Hist

HISTORIÆ ET VINDICIARVM B. RICHEZÆ PALATINÆ Reginæ Poloniæ

Caput Primum.

DE NOMINE B. RICHEZÆ, ET DIVERSITATE ab aliâ Sanctâ ferè cognomine.

DIscolor Scribentium est facies, variansq; calamus; Stylum tingit alter Diuiniorum literarum auro, humanæ philosophiæ minium mauult alter, est qui pacis bellorumque alternans vices, clarorum gentium cunas, tumulosq; vestiget, est quem pacatioris Camœnæ amantior penna vehat in æternitatem. Mihi, vt probentur omnes, quotquot huiuscemodi in semente messem prouident seræ posteritati: diuersa tamen lubet orbita; Lubet sub ruinis seculorum gementia Maiorum acta vindicare; & archiuorum damnata latibulis vbi ceu blattarum pabula pudendæ obliuioni imputrescunt, honore suo conuestita denuo æternis memoriæ postibus inscribere. Lubet aureos Proauorum mores hodierni vitijs æui, & nimium, heu! ferrei corruptelis exprobrare; vt aureis huiuscemodi interpolata exemplis vetus tandem in obrizum chalybs nostra resplendeat. Prolusi huic consilio meo nuperis lucubratiunculis aliquot, cœloque aspirante maiora daturus alias. Nunc B. Richezam Poloniæ Reginam gentilitiæ coronæ gemmam, æui sui decus, nostri facem tanquam nouum atque insolens in Arcto nostrâ Boreales inter Vrsas notatum sidus ostendo. Vtinam, Vtinam quod millenis precib. voueo barbarus Aquilo noster cæcus, frigens, inde moribus suis disciplinam, erroribus lumen, impietati viuificum deuotionis calorem mutuetur. Nomen ei vt dixi fuit Richeza, quod Italis ex origine vocis Longobardicæ diuitias significat, illudq; totidem, quod hic expressi characteribus insculptum reperi Richeza, id plumbeo eius Epitaphio, atque in diuersis exaratum diplomatibus est, diuitiæ, ac monumentis. Ab Authoribus tamen alijs variè scribitur quibus

Variæ lectiones nominis Richezæ.

Richeza amita magna B. Richezæ.

B. Richza Confluentina.

Richza, Rixa, vel Riza indigitatur: est qui ex titulo *Beatæ & Rixæ* nomi-
ne nomen componens Beatricem dicat Iuliacenses (vti à Clarissimo
Prouinciali Iuris Consulto, sum edoctus) Ritzam, vel Richardam
pro eodem vsurpant nomine, & fortè hoc ipsum B. Reginæ nomen
impositum est, ob memoriam amitæ suæ magnæ RICHEZÆ, matri
Conradi Præsulis Constantiensis, Filiæ Ottonis primi, ex Adelheide
secunda coniuge, vt Author est Vrspergensis: Vetustior quoque al-
terius Richezæ, vel potius Richzæ appellatio, in Augustali stemmate
reperitur. Nam apud Confluentes Rheni & Mosellæ, inter Beatas co-
litur, Caroli Magni ex Loduico Filio (vti tradunt Confluentini) ne-
ptis, B. Ritza virgo, quæ quotidianis claret miraculis; ac licet vtraque
Richza in eodem tractu Mosellano, contermina ferè possederit prædia, eaque sacris ædibus hæreditario iure transcripserit: Nostra tamen
Poloniæ Regina quæ 23. Martij fatis concessit, & in Coloniensi B. M.
Virginis ad Gradus Basilica quiescit, Cochemb/Clotten/ aliaque ad
Mosellam municipia olim tenuit, hæc verò Confluentina, quæ in S.
Castoris sacrâ æde humata est, ac tertio Kalend. Septembris religiose
colitur, in Helffenstein/ trans Rhenum arce, traditur habitasse, & Beato Castori Legasse sua ad Mosellam bona, cum decimis in Coneren
Weiß/ minori Cõfluentia, Arzheim/ Insula superiori Rhenana, &c. cu-
ius reliquiæ in editiori rũba. magno à Cõfluentinis honore afficiuntur.

Caput Secundum.

DE B. RICHEZAE NATALIBVS.

QVOD VENVSINI POETÆ LYRA CANIT: *Quid mẽs rite quid indoles nutrita Faustis sub penetralib. possit, quid Augusti paternus in pueros animus. Fortes* NEMPE *creãtur fortib. & bonis. Est in iuueneis, est in equis patrũ Virtus, nec ũmbellẽ feroces Progenerãt Aquilæ colũbã.* Clarius liquet illustri B. *Richezæ* exemplo, quæ à maximis Europæ Procerib. spiritum, & generositatẽ hausit, educationemq; indidem, ac domestica habuit exempla: Pater illi Actius Ariouistus fuit, siue Ezzo Erenfridus, Comes Palatinus Rheni & Nemoris, monasterij Bravvilerensis Fundator. Auus paternus Hermannus, *vir probus & nobilis* audit in archiuis, Mater Beata Mathildis, Ottonis Tertij soror, secundi filia, primi neptis. Præter parentes eius plures eâdem ex gente in Beatorum numerum refertur.

Theophania videlicet, auia Materna Vxor Ottonis secundi, Adelheidis proauia Vxor Ottonis primi, & Mathildis Abauia vxor Henrici Aucupis. Imo qui vitam Fundatorum Bravvilerensium

B. Wolphelmo inscripsit, omnes Ezzonis filias vitæ sanctimonia & à morte virtutum claruisse operatione testatur; quas vt ipsas, cæterosq; eodem ex sanguine virtutibus, sanctitate, & dignitate illustres, vnico quasi contuitu beneuolus Lector peruideat, ex Bravvilerano archiuo tabellam stemmatis hic intersero, & transcribo quam in historia mea Engelbertina euulgaram ante quadriennium beneficio Amplissimi Viri & Prælati D. IOANNIS MVNCH Abbatis Bravvilerensis.

Sanctæ ex eius cognatione.

HERMANNVS COMES PALATINVS *cognomento* Pusillus, *non mediocri inter magnates Ottonis primi Imperatoris, authoritate pugnauit, pro imperio, contra Vngaros, Locumq; Brawiler hominibus habitabilem primus fecit.*

HELWIGA VXOR; Hinc descendunt Fundatores Brawilerenses

Ezzo *vel* Erenfridus *Comes Palatinus apud consanguineũ suum* S. Vdalricum *Episcopũ Augustanũ, ætate iuuenis, aliquamdiu vixit, ac ramusculũ media hyeme in eiusdem sancti manibus virescentem & florentẽ, in itinere ex equo desiliens assumpsit, eumq; secreto diligenter conseruatũ sponsæ suæ Mathildi post modũ obtulit. Apud Ottonem I. Imperator. iam senem locum patris obtinuit, eiq; charus fuit, vti quoq; Ottoni Imperatori II. cuius tandem gener factus est. Theophaniæ Imperatrici & Ottoni III. à consilijs fuit, dumq; cũ Lotharingis S. Henrico II. Imperatori obniteretur, Ducẽ Mosellanum Theodoricum iuxta* Odernheim *in prælio captum, ad castrũ suum* Thonaburgh *cum alijs abduxit, quos Imperator redemit, ac consultius putauit virum egregiũ beneficijs placare, quam molestijs vllis molestare, amicitiam eius expetijt, quam consecutus* Insulam S. SVIBERTI, Duissburgum *&* Salefeldt ei possidenda largitur. *Fundauit hic strenuus vir, cum Coniuge suâ, Monasterium Bravvilerense Anno* 1024. *in quo opere Beatum Popponem Abbatem Sancti Maximini, & Sancti Remacli directorem adhibuit, ac dedicationem primam per Archiepiscopum Piligrimum anno* 1028. *fieri curauit. Octogennarius tandem in Salefeldt duodecimo Kalend. Iulij Anno* 1034. *obijt, eiusque corpus ad Monasterium Bravvilerense delatum, ab eodem Piligrimo, iuxta corpus dilectæ coniugis suæ sepultum est. Vxor Ezzonis Beata Mathildis Ottonis II. Imperatoris Filia, & Ottonis III soror, in Monasterio Essendiensi ab Amita sua instructa est, obijt vigesimo Nouembris anno millesimo vigesimo quarto. Cuius exequijs Piligrimus Archiepiscopus cum Cle-*

Hezel. *Com. Palat prædiũ suũ Bercheim cũ medietate syluæ quæ præ magnitudine sua (die* Ville*) dicitur, monast. S Cornel. Indẽsis dedit. Aliã verò Nemoris partẽ frater eius Erenfridus Monast. Bravvilerensi contulit.*

Henricus *Comes Palatinus hic à Nepte suâ Richezæ Pol. Reg. accepto castro* Cocheim *cũ oppido adiacente, primus defẽsor seu Aduocatus prædij siue territorij Clotẽsis factus est. fuit hic Henricus Fundator Lacensis monasterij, liberos non reliquit, præter priuignum ex Adelheide coniuge Comitẽ scilic. Siffridum Brabantinũ, alius etiam est ab Henrico Palatino S. Annonis hoste, post quem hic diu superstes fuit.*

Clero Coloniensi per triduum intefuit, ad sepulchrum Ezzonis *contigerunt miracula.*

Ludolphus comes Zutphaniæ, *Primipilarius seu signifer Archiepiscopi Coloniensis, tribus annis ante obitũ patris mortuus* 1031 *in monasterio Bravvilerensi sepultus est.* Vxor Mathildis, filia Ottonis Comitis Zutphaniæ.

Henricus Comes Zutphaniæ. *Post breue tempus mortuus, in Ecclesia Bravvilerensi ante criptam inter duas columnas versus aquilonem apud Patrem sepultus est.*

Cuno Dux Bauariæ. *Hic post Patrem & fratrem aduocatiam territorij Bravvilerensis primus habuit, præter ducatum Bauariæ quem ab Imperatore Henrico* III *recepit, at cum eiusdem filiæ nubere contempsisset, ducatu exũtus est. Qui cum posteà contra Imperatorem (auxilio fretus Hungarorum) bella ageret veneno extinctus, ac post aliquot annos per Annonem Archiepiscopum Coloniã translatus, in Ecclesia Beatæ Mariæ Virginis ad Gradus sepultus est.*

N. N. N.

Otto Dux Sueuorum *Vir statura procerus, dum esset comes Palatinus Imperatori Henrico Conradi Imperatoris filio fideliter adhæsit, ac pro ipso laboriosissime decertauit, vnde Imperator accepta ab eo Insula S. Svviberti & Duisburgo Sueuorum Ducatum ei commisit, Henrico Patrui eius filio ad Palatii officium substituto, sed post tres annos Otto in Thonaburg. 7. Idus Septembris obijt, cuius mortem Archiepiscopus Coloniensis Hermannus frater eius Xantis coram Imperatore ad expeditionem Flandrensem accincto exhortationem ad plebem faciens, cum cognouisset, flebili voce finem allocutionis fecit & omnes ad lamẽta incitauit. Missusq; est Bruno Episcopus Tullẽsis (postea summus Põtifex factus & Leo IX. vocatus) vt eũ in Bravviler sepeliret. Exequijs eius soror Richeza Regina Poloniæ multum tristis interfuit, ac eodẽ die omnem ornatũ suum, & pretiosa quæq; in diuinos imposterum commutanda cultus principali altari imposuit, acceptoq; â prædicto Episcopo sacro velamine, caput obnubit sibiq; sepulturã iuxta Fratrem fore disposuit, suorũq; fidẽ, super hoc, quò idipsũ superstites ipsi fideliter cõpleãt, exposcit, & vt id ratũ foret literas desuper cõfectas, ꝓpriq; sigillo muuitas, Monasterio Bravvil. dedit.*

Hermannus Archiepiscopus Coloniensis. Nobilis dictus. *Cum regnare cœpisset Henricus Conradi Imperatoris filius, exorta contra eũ Godefridi Ducis ac Balduini Comitis inuidia, multa passus est aduersa, quæ, quãuis cũ difficultate, Hermannus tamen Archiepiscopus & Fratre eius Ottone, quos præ omnibus sui semper laboris & gloriæ consortes habuit laboriosissimis secum decertantibus & gloriosissime adiuuantibus, superauit vniuersa.*

Hic Archiepisc. instituit celebrari festum S. Vdalrici Episcopi in Ecclesia Coloniensi, propter miraculum præcipuè Ranũsculi, quem pater suus Erenfridus olim supra naturæ ordinem in manibus eiusdem Sãctissimi Antistitis efflorentem, proiectum in terrã, collegerat.

B. Richeza Regina Poloniæ Miſeconis Conuunx genuit B. Caſimirum Monachum Cluniacenſem, Ordinis S Beenedicti, & Diaconum, poſteà diſpenſatione S. Pontificis Poloniæ Regem. Hæc propter pellicis inſtigationem ex Poloniâ, ad Imperatorem Conradum in Saxoniam fugit; dedit Coloniensi Eccleſiæ Salefeld & Coburg (acceptis à S. Annone Archiepiſcopo vſufructuariè poſsidendis Dominicatus ſui villis: Vnckel/Muffendorff/Mutters.heim/Blanzheim/(& vti videtur, Zonß/Freißheim) Donationem verò S. Nicolao ſeu Cœnobio Bravvilerenſi à Parentibus ſuis factam, non ſolùm ratam habuit, ſed etiam de ſuo patrimonio plura bona adiecit. Clotten tamen vſufructuariè ſibi reſeruauit, poſtquam proprietatem Abbati & Monaſterio Bravvilerenſi contuliſſet. Item ex eius muneribus & theſauris Monaſterium nouum, deſtructo veteri, validioribus fundamētis ædificatum eſt, cuius Eccleſiam S. Anno Archiepiſcopus præſente etiam Eigelberto Mindenſi Epiſcopo, denuò conſecrauit, 3. Calen. Novem. an. 1061. ſub Tegenone Abbate ſecundo.

Aliud quoque Monaſterium eius ſumptibus conſtructum eſt per Alberonem Epiſcopū Herbipolenſem in loco vbi S. Kyliani ſociorumq; eius ſacrum extat martyrium; vtpote cuius Epiſcopium ex eiuſdem Reginæ numeroſa familiarium clientela, cum omnibus quæ ad oppidum Salzo pertinent, regiâ prorſus munificentiâ adauctum eſt. Præterea pro commodo ſuo ſacellum in Clotten conſtrui fecit, quod appellabatur Recluſorium Dominarū. Mortua eſt in Salefeld 12. Cal. Apr. an. 1063. (ex alia æra 1057 9. Cal. Apr.) & Coloniæ in Eccleſia ad Gradus S. Mariæ ſepulta, licet certò & aliquoties ſibi ſepulturam apud parentes in Brawiler elegerit. Sed exinde poſteà, & alias ob cauſas, exortam litem, Hermānus III. Archiepiſcopus compoſuit, & decîdit, diplomate ann. 1000. Indicti 3. dato. Teſte inter alios Adolpho de Monte.

Theophanu Abbatiſſa XIII. Eſſendienſis Monaſterij quæ virum moribus agens. Eſſerdienſe Monaſterium cum vniuerſis officinis iam partim vetuſtate collapſis, ab ipſis fundamentis nouo erigens opere, mirabiliter amplificauit; vnde & ibidem eius memoriæ ſemper in benedictione erit.

Fuerat Præpoſita in Rellinghauſen, obijt 5. Martij, ſepulta ante Altare S. Iacobi Eſſendiæ.

Adelheidis Abbatiſſa Monaſterij Niuellenſis, ſepulta in Eccleſia Bravvilerenſi, ante Altare B. Mariæ Virginis in cryptâ.

Hilwigis Abbatiſſa monaſterii S. Quirini in Nyſſa.

Mathildis Abbatiſſa monaſterium Dedekirchen & Wilich.

Ida Abbatiſſa Monaſterij S. Mariæ, qp eſt Coloniæ, cui ad ſepulchrum Beatitatis. Titulus adſcribitur. Hæc à Trithemio in Frācofurtenſi apud Wechelios editione, appellatur Wilichalda; errore librariorum compoſito vocabulo ex nomine Vilich quod præcedebat (vbi Mathildis ſcribebatur Abbatiſſa); & ipſius quod ſubiugebatur IDÆ nomine.

Sophia Abbatiſſa Monaſteriorum S. Mariæ Moguntiæ & in Gandersheim, hanc vita S Gotharditib 2. c 4. & c 14. ſcribit generis dignitate elatam à Palligero tantùm voluiſſe conſecrari, &c. ſed merito, quia ſimul erat Moguntiæ ſub Palligero Abbatiſſa, de qua pluralitate eam S. Gotharduſ reprehendit, & reconciliatæ mortem prædixit, obijt an. 1038. 30. Ian. optimè merita de Eccl. & Clero Hildeshemenſi.

Notationes in Caput II.

SChema Nostratiũ, Erudite Lector, Palatinorũ genealogicum, cõplures in quos hactenus induerunt se nõnulli, errores degellit, ne tamẽ quis incidat in Scyllã, dũ vult vitare Charybdim, obserua plures dari eâdem ferè ætate Henricos Comites Palatinos.

I. Henricus Zutphanię Comes.

Nam inter cæteros numeratur Henr. Zutph. Comes, Ludolphi filius, Ezzonis nepos, Hermanni pronepos, Cunonis Bauariæ Ducis frater, circa annum 1031, defunctus, modico enim tempore superstes fuit. Parenti suo Ludolpho, triennio ante millesimum tricesimum quartum auo suo Ezzoni fatalem annum, extincto. Quare vtrique & Henrico & ipsius parenti Ludolpho annum 1031. fatalem assigno.

II. Hẽricus hostis S. Annonis.

Alter Henricus Comes Palatinus S. Annone Archiepiscopo Coloniensi aduersatus, tandem illi montem Sigæ fluuio imminentem, in monasterij ædificandi vsum cessit, ac viuo Archiflamine infœlicem animam exhalauit.

III. Henricus fundator Lacẽsis.

Tertius Henricus Hezelini filius B. Richezæ nostræ patruelis, monasterij Lacensis author & fundator, diu Sancto Annoni superstes vixit.

IV. Henricus Vicarius Imperij.

Quartum eisdem temporibus florentem Henricum Hermanni filium, Theoderici fratrem Palatinum & Vicarium Imperij produnt Domini Miræi Notitiæ Belgicæ *cap.* 118 *mihi pag.* 263.

V. Henricus Comes Ardennas.

Tum denique ętate illis ferè par fuit Henricus Sigefridi Comitis filius de quo P. Christophorus Brovverus in Annal. Treuerensibus pag 596. sub annum 982 refert se *reperisse inter donatiua monumenta & priuilegia San Maximiniani monasterij, Siffridi Comitis donationem & Haderoigis coniugis, quæ remedio sui & superstitum liberorum S. Maximino primo mansum ex villa Marsch in Comitatu Ardennensi, qui tunc regimini ipsorum filij* HENRICI COMITIS *subiacebat, elargiuntur, ad altare S. Clementis, vt aiunt: vbi corpora nostra diem extremi examinis expectabunt, Deo propitio. Hinc & alias possessiones donant, cum prædio, cuius sibi fructum in vita reseruant, ad anniuersarium obitus. Quæ ita Treueris apud S. Maximini adstante Volcmaro Abbate gesta, anno Domin. Incarn. DCCCCXCIII. Indicti VI. dante comite Sigifrido fideiussores quos Saleburgiones vocabant.*] Hactenus ex San Maximiniano Archiuo P. Christophorus Brovverus. Qui etiam Siffridi Epitaphium nuper erutum affert, & diploma in quo Siffridus asseritur rerum S. Maximini aduocatus.

VI. Siffrid' aduocatus San-Maximinianus.

Ex

Ex his vitam B. Annonis, & quæ, cum Schaffnaburgensis ad ann. 1057. 1060 1061. tum Dodechinur in appendice ad Marian. Scot. an. 1095. afferunt, facilè licet intelligere.

Henrico isti Palatino Lacensis Monasterij fundatori priuignus fuit Siffridus, diuersus à Siffrido, (quem Sicconem cognomine appellant) Theoderici tertij Comitis Hollandiæ fratre, cuius Egmondana monumenta apud D. Miræum meminerunt *in Notitia Eccl. Belgij c.* 107. Nam huic Siffrido Hollandico mater Luthardis, nostro vero Siffrido Lacensis Monasterij authori mater fuit Adelheidis. VII. Siffridus Sicco.

Nullatenus quoque mihi persuadeo, eundem esse Siffridum cognomento Sicconem, & Sicconem cuius tum diplomata B. Richezæ frequenter meminerunt, tum præclarum facinus & stratagema pro Poppone Treuerensi Archiepiscopo, contra Athelbertum S. Kunigundis fratrem susceptum, vita S. Meinwerci *pag.* 41. Kyriander *pag.* 72. *parte* XI. atque P. Christophorus Browerus *Annal. Treueren. pag.* 622. recensuerunt. VII. Sicco Comes.

Expeditâ de Henricis, Siffridis, & Sicconibus difficultate, aliæ circa Palatinos motæ, nullo negotio ex Nostratibus dissoluuntur. Principio Eberhardum Archiepiscopum Treuerensem Ezzone nostro non esse progeneratum, quod tamen aliqui astruunt, ex quorum auctoritate P. Christophorus Browerus, *Annal. Treuerens. pag.* 646. defectu huius notitiæ ex archiuo Brawilerensi hauriendæ, dubius hæsit. IX. Ebercharus Archieps Treuerensis an Ezzonis filius?

Deinde quem antiquissimus libellus manuscr. Henricum Ezzonis filium, alij Hezzelonem appellant. X. An alius Henricus Ezzonis filius?

Illud & minimè prætermittendum, quod P. Christophorus Browerus Annalibus suis Treuerensibus *pag.* 630. *ex San-Maximiniano tabulario* inserit: S. Henricum Cæsarem ab Harichone Abbate, loco seruitiorum imperio competentium, recepisse quædam prædia, quorum possessionem contulerit Henrico Duci, Ezzoni Palatino Comiti, necnon Ottoni Comiti, anno 1023. Indictione VII. anno verò Henrici II. regnantis XXIII. imperij autem decimo, &c. XI. S. Henrici munificentia in Palatinos nostros.

Circa Cunonem Bauariæ ducem, Ezzonis ex Ludolpho Filio nepotem, quatuor occurrunt notatu digna. Primum, quod R. P. Andreæ Brunneri Annalibus Boicis de Conrado seu Cunone Duce agentibus lucem præferat, nam cum de eius origine in vetustis monumentis inuestiganda hæreant, hinc plenè expediuntur, atque illustrantur. XII. Cuno Bauariæ Dux Comes Palatinus.

Alte-

XIII. Cunonis Ducis liberi.

Alterum, quod Cunoni fuerint liberi, quorum nomina necdum comperi P. Gretzerus in Diuis Bambergensibus *in notis ad cap.17. vitæ S. Henrici* laudat Comitem Palatinum Cunonem, eiusq; Filium N. ac cæteros.

XIV. Cuno minor Salicus Dux Vangionũ.

Tertium est, quod hic noster Cuno Dux, sit distinctus à Cunone vel Conrado, qui sub ann. 1025. floruit Dux Vangionum, patruelis Conradi Salici maioris, de quo multis agunt Wippo, & Christophorus Brovverus *in Annal. Treuerens. pag. 632.*

XV. Cuno vel Chuonrat Fundator Limburgensis.

Vltimum, quod à Cunone nostro planè diuersus sit Chuonratus Comes Eburharti filius, qui tempore Ottonis I. circa annum 940. in Loganæ pago, Nepotis sui Conradi Franconiæ Ducis consilio, in Limburgensi Ecclesia (ex cuius archiuo mihi cognitus est) in S. Georgij martyris honorem Limburgense Collegium instituit, ac posteris temporibus, sub annum videlicet millesimum nonagesimum nonum nostri Palatini dotarunt.

XVI. Adelheid Palatina, Hermã. quondam maritus eiꝰ, Pater Sigefridi.

Nam ita antiqua documenta referunt: *Adelheid Comitissa Palatina, volente & præsente filio suo Sigefrido, beneficium Manegoldi Capellani sui, propter animæ suæ salutem, Dominiq; sui Heremanni perpetuam redemptionem Ecclesiæ S. Georgij in Lintburc in pago Logenahe donauit.*]

XVII. Adelheidis Ezonis Filia.

Aliûs Adelheidis Abbatissæ Niuellensis, Ezzonis filiæ, sororis B. Richezæ meminit D. Miræus *in Donationibus Belgicis cap. 18. vbi signauit literas ann. 1003.*

XVIII. Hermannus II. Archps Coloniensis.

Herimannus cognomento Nobilis & Pius Vbiorum Archiepiscopus, Ezzonis F. cum apud alios, tum imprimis apud Cæsarium Heisterbacensem scribitur SANCTVS. *Vide Conciones Cæsarij in Dominic. II. post Pascha, mihi pag. 99.*

XIX. B. Idda Ezzonis Filia.

B. ITTA Abbatissa capitolina Ezzonis Filia, B. Richezzæ soror, ipsa est, sub cuius sepulchro in Capitolio Coloniensi fons B. Plechtrudis appellatus scaturit, de quo in vita S. Plechtrudis. Eadem mihi videtur IDDA, cuius instigatione Anselmus apud D. Chapeauille Leodiensium Episcoporum historiam scripsit, licet illic (sed vt existimo mendosè) asseratur S. Ceciliæ Colonieñ Abbatissa.

Ca-

Caput Tertium.

DE INSIGNIBVS GENTILITIIS B. Richezæ.

INsignium diuersitas, primum ad internoscendos milites, atque ad euitandam omnem, quæ in bellicis tumultibus oriebatur, confusionem, sunt excogitata. Deinde etiam internoscendis familiis sunt attributa, vt, quo quis sanguine, vel genere prodierit, ex insignibus liceat deprehendere. Ita (vt Auentinus libro primo Annalium Boiorum) Alemanni Herculis vndecimi Germanorum Regis, primi autem Boiorum Conditoris insigne fuit Leo, qui posterorum è domo Bauarica insignibus etiamnum inhæret. Atqui, vt ad B. Richezam reuertar, ex insignibus ipsius facile est colligere, cuinam ipsa sit accensenda familiæ, nimirum indidem traxisse genus, vnde & Serenissimus atque Eminentissimus Princeps noster Elector FERDINANDVS Archiepiscopus Coloniensis, familiam gentemq; suam deriuat, id quod è vetustis maiorum nostrorum monumentis comprobabo. Nam insignia, quæ B. Richezæ, & germano ipsius fratri Hermanno cognomine Nobili & Pio, Coloniensi Archiepiscopo, & Principi Electori, in Basilica ad Gradus B. Mariæ Virginis Coloniæ, appinguntur, referunt Bauaricum Leonem, qui & in libro & in fibula pectorali, qua pallium B. Richezæ connectitur, expressus est. Quin & ad pedes diuisum collocatur insigne, cuius medietatem dissecta occupat Aquila, quod insigne in imaginibus Regum Poloniæ Boleslao B. Richezæ socero tribuitur: alteram verò medietatem Leo Bauaricus obtinet: Ad Hermanni Archiepiscopi pedes, Leo depictus

Insignium quis vsus.

Insignia B. Richezæ.

Insignia Hermanni Archiepiscopi Fratris B.Richezę.

cernitur, sicut & in crucis pectoralis vmbilico Leunculus. Ac ne cui relinquatur vllus dubitationis scrupulus, ostendo manifestius hactenus dicta, ex insignibus in Ecclesia S. Andreæ Coloniæ repertis: vbi, dum Hermanni Pij memoria recolitur quotmensibus, tria vetusta in tumulo collocantur insignia, quibus nigra Crux & Leo Bauaricus, cum bicoloribus rhombis repræsentantur; vnde maiorum nostrorum traditione plane indubitatum relinquitur, B.Richezam prognatam fuisse ex sanguine Palatinorum Bauariæ, vel Rheni. Quos sic appello ad differentiam Palatinorum Saxoniæ. Postquam enim Imperij citra Alpes administratio, Rhenano plurimum & Saxonico limite cœpit cohiberi, quia vtrobiuis Imperatorius dicere & conuentus agere solet, Palatini inde bipartitò distributi, alter Saxonicus, alter qui nunc Rhenensis Bauaricus, cœperunt dici, quorum ille, Cæsarem, tractum Saxonicum obeuntem, vsque ad mare Balthicum, cum dignitate & officio comitaretur: Hic verò loca peragranti Rhenana, id est Sweuiam, Franciam Orientalem, Bauariam, & Mosellæ ac Mosæ terminos similiter adesset. Ex ambabus his, Saxonicâ & Rhenanâ stirpibus, plures Palatinorum familias pullulasse auguror. Sic enim in Saxonica Caroli Magni ætate, gentem fuisse scribunt, in qua (à Caroli fortè Palatio) Palatini dignitas resideret. Ex ea erat Athalbero S. Berwardi Episcopi Hildesheimensis pater, Sommershenburgicus Comes: Adelbertus Archiepiscopus Bremensis & Legatus Natus partium Septentrionalium, qui cum S. Annone Archipræsule Colon.

Alia insignia Hermãni Archiepi.

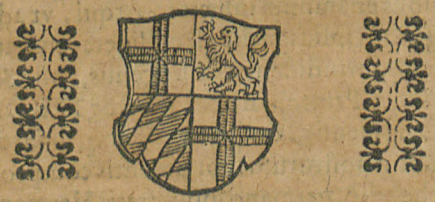

Palatini Comites duplices.

Verba Christophori Brouveri in Notis ad vitam S. Bernvvardi.

Imperij Consul præfuit, ex Palatinis Comitibus fuit oriundus. Lego etiam Rechlitiorum gentem, Palatini Saxonici, titulo & dignitate fuisse decoratam. Rhenanorum autem Palatinorum nomine, & ex eâdem fortassis origine plures censentur; erant enim olim à Lotharij Palatio dicti Palatini Lothariorum, deinde in diplomatibus frequens est mentio Mosellanorum, Rhenanorum, Thubingensium, Schirensium, Witelsbacensium, & aliorum, è quibus, sicut posteriores ex vna eademq; prodijsse stirpe facile ostenditur; sic eiusdem quoque stirpis priores fuisse, cum ex allatis insignibus conuincitur, tum etiam inde verosimile redditur, quod Henricus eius nominis III. Cæsar, Cunonem B. Richezæ, ex fratre Ludolpho, nepotem, ad Bauarici Ducatus hæreditatem admiserit. Et scriptor vitæ Fundatorum Bravvilerensium, de Ezzone B. Richezæ patre dicat: *Eum Regalis Palatij apicem iure paterni sanguinis* strenuissimè gubernasse. Quare merito mihi dicere licuit, B. Richezam ex gente Palatinorum Bauariæ, & Rheni fuisse profectam. Cum ex archiuis Hermannus pusillus auus ipsius Palatinus fuerit Comes, vt testis est locupletissimus Dithmarus Episcopus Mersburgensis, Chron. lib 4.

Caput Quartum.

DE B. RICHEZÆ APVD PARENTES ET in aula Boleslai Regis Poloniæ educatione.

BEatam Richezam ab Ariouisto, seu Erenfrido, & Mathilde, atque Ottone tertio Rege auunculo, optimis & genere suo dignis, institutam moribus, minime est dubitandum. Quin & literis excultam, tradit Matthias à Michouia, in Chronicis Polonorum lib. 2. cap. 11. Deinde Otto III. Imperator, cum, religionis causâ magnis in Poloniam itineribus abiuisset, vt B. Adelberti reliquias veneraretur, à Boleslao Polonorum tum Principe, atque mox beneficio Ottonis Augusti Rege, Iluam vsque obuio, magnificentissimè Gnesnam deductus, quo arctior esset inter Germanos, Polonosque necessitudo, hanc suam ex sorore neptem, ætate adhuc teneram, sub annum 1001. despondit Miecislao Boleslai filio duodecimum annum agenti. Ipsa verò Regina Richeza, vt vlterius regia institutione imbueretur, in Poloniam adueeta, educatione commissâ socrui ipsius Iuditha, lectissimæ Reginæ ac Dominæ, à pietate & clementia apud rerum Polonicarum scriptores commendatissimæ. Aula quoque Boleslai Regis, in qua educa-

Nutritij B. Richezæ Erenfridus Palatinus, B. Mathildis, & Otto 3.

An. 1001.

Boleslaus & Iuditha Poloniæ Reges.

cabatur B. Richeza, erat quasi quoddam omnis honestatis domicilium. Delegerat enim Rex, duodecim Proceres è tota Polonia probatissimos, & annis iudicioque graues, quos vna cum vxoribus ipsorum, mensæ suæ, & conuiuio, persæpè adhibebat. Hac igitur in morum schola, per annos duodecim, pulcherrimis informata institutis, & erudita disciplinis Richeza, adulta adultiori Miecislao nupsit virtutibus auctior. Tantum enim interest, quorum contubernio adolescentia consuescat. Porrò in assignando tempore horum sponsaliorum, secuti sumus vulgatos Authores. Cæterum manuscripta Fundatorum Bravvilerensium vita, ad B. Wolphelmum, per quendam G. nuptias has reijcit in tempus Regni S. Henrici, post annos circiter duodecim, posteaquam nempè Ezzonem Henricus reconciliarat dono quorundam oppidorum, & antequam (anno 1013) Romam pro corona Imperiali tenderet. Manuscriptus sic habet: *Itaq; Rex (Henricus) consultius arbitratus virum egregium (Ezzonem Palatinum) beneficijs placare, quam molestijs vllis infestare, pro abolenda Ducis, & concaptiuorum calamitate, eo accersito offensas ignoscit, fidem amicitiamq; exposcit, vtq; non minore etiam apud se, quam Maiores suos familiaritatis vel honoris emeriti gratia potiatur, Insulam quæ est in Rheno S. Suiperti, cum omnibus suis appenditijs, Duß burgh etiam atq; Salefeldt, non modica regni subsidia sibi, suisq; liberis perpetuâ hæreditate possidenda largitur. Parum dixerim, si infra Romanum tantum orbem, & non etiam apud cæteras, & barbaras gentes, maxima foret viri opinio. Nam eodem tempore Polonorum Rex nomine Misecho, cum diuersis, regia tamen persona congruis munerum speciebus, missis procis, per præfati Regnatoris interuentum filia eius, quæ primogenita erat, Richeza petit consortium, cuius vt desiderabat puella sponsalibus, quo decebat multorum fauoribus aptatur. Quoniam eiusdem occasione coniugij, Regnum Schlauorum Regno Teutonicorum consœderari, à multis spe non inani credebatur, quo non multo post tempore, Rex suarum de statu securus rerum, quarum procul dubio vir Excellentissimus tutum erat firmamentum, Romam profectus Imperator creatur.*]

Aula Polonica ex duodecim Patribus.

Desponsatio B. Richezæ.

Proposita hæreditate assignantur illi Insula S. Suiberti Duißburg & Salefeld

Rex Poloniæ petit Ezonis filiam Richezam pro vxore.

Henricus Romā profectus fit Imperator.

Caput Quintum.

NVPTIÆ EIVS CVM MIECISLAO PRINCIPE Poloniæ, & aduersitates, quas in primo matrimonij flore perpessa est.

ANno reparatæ salutis supra millesimum tertio decimo, cum Ri-

RICHEZA hauſtam à parentibus naturæ & indolis bonitatem, Regiâ Boleslai Iudithæque conuerſatione, & duodennali inſtitutione plurimum excoluiſſet, Miecislao Principi ſolemni matrimonij vinculo connexa fuit. Natam ex eo coniugio prolem B. Caſimirum, poſteà ex Diacono Monacho Poloniæ Regem, ab infantia ſeptenni non maiorem, ipſa bonas litteras edocta, liberalibus diſciplinis erudiendum tradidit: Primus hic aſſeritur inter Polonorum Reges, qui ingenuis artibus fuerit excultus. Non defuêre prioribus matrimonij annis B. RICHEZÆ graues admodum difficultates. Nam & Maritus à Duce Bohemiæ in vincula compactus fuit, idemq; paulo pòſt, cum Imperatore Henrico Sancto infelicibus ad Oderam fluuium prælijs decertauit. Rem geſtam ita narrat Fabritius. Anno 1015. *Polonus Rex, qui contra Imperatorem ſe egiſſe nouerat, Meſiconem filium ad eum ablegat, qui Mersburgum veniens, ad Imperatorem acceſſum non difficulter impetrauit. Is, quamuis amicitiam ſimulabat, & multa polliceretur, tamen clam perſuadere Bohemo conabatur, vt bellum communibus viribus Imperatori faceret, quem Vlricus ſuſpectum habens, quod etiam ſibi inſidiaretur, in agrum colloquij ſpecie deducit, ſocios eius interficit, ipſumq; vinctum in Bohemiam trahens, in carcerem compingit: factum Imperatori non placuit, quia Meſiconi honorem habuerat, & quaſi vnus ex aulæ ſuæ familiaribus eſſet, tractarat liberaliſsimè; itaq; deteſtatus, facinus in hoſtem commiſſum, virum fortitudine præſtantem, Ditericum defuncti Beringerij fratrem, ad Bohemum mittit, qui eum violentiæ cauſa obiurget, eiq; cædem, contra ius gentium perpetratam exprobret, admoneatq; ne captum iniuriâ aliqua indigniore afficiat, ſed ipſum in poteſtatem ſuam quam primum tradat. Id Bohemus ratus non eſſe faciendum, negat Imperatori; Imperator itaq; Ditericum ire rurſus iubet, qui Duci nunciet & omni ſollicitudine depoſitâ Meſiconem ad ſe tranſmittat, ſe curaturum vt pax eiuſmodi ineatur, quæ ſit futura iuſta atq; vtilis omnibus: Boleslao deinceps Polono ſignificat, quo in loco filius eius ſit, & quo animo Dux eum dimiſerit, ipſum tamen ad Patrem remittere adhuc differt, donec aliorum etiam Principum voluntates audiret. Ad diem præſcriptam cum Principes conueniſſent, Imperator de capto, reddendoq; adoleſcente rogat ſententias, quibus in fauorem capti Miecislai dictis: cum honeſto tandem comitatu Parenti remittitur, qui fidem ſimulatione datam ſtatim atq; domum rediit neglexit atq; violauit.* Quam infœlix deinde Miecislaũ Richezæ maritũ inter & Imperatorẽ Henricũ prælij cõmiſſi fuerit ſucceſſus, idẽ enarrat Author: *Meſico*, inquit, *ſtatim vt in patriã rediit, inſtigatur à patre vt bellum Germanis faciat, quod cum eſſet, per fidos homines Imperatori ſignificatum, conuentum indicit Magdeburgum, in quo de expeditione Polonicâ,*

Nuptiæ B. Richezæ.

B Caſimirus filius B. Richezæ.

Aduerſitates B. Richezæ

Miecislaus capitur.

Imperatori diſplicet fraus facta.

Miecislaus à vinculis bellum Imperatori infert.

BIBL. Z.N.I.M. OSSOLINSKICH

nicâ, sententijs omnium est constitutum. Imperator itaq; bellum Polonicum persequitur, sed in transeundo Oderam flumen milites multum laborabant, nam cum nec naues essent, nec pontes strui tantâ celeritate possent, ex vtraq; ripa hostibus imminentibus audendum aliquid Saxones rati, Dei implorato numine, vadum in loco non vadoso ingenijs efficiunt, oppositis enim vnda equis fortioribus, & obliquo natatu transeuntes flumen tandem superant, eo in loco, quo Poloni minimè fuerant suspicati: Id quamuis fieri serò aduertissent, ad ripam tamen confluunt, eos qui traiecerant inuadunt, reliquos prohibêre exitu nituntur. Saxones ita agmen instruxerant: vt pugnarent densati, irruentes in se Polonos excipiunt, nonnulli sese colligentes suis in ripâ occurrunt, & hostem aliâ ex parte aggrediuntur, duplici prælio commisso, ita Polonos vrgent vt certamen vltra horam non duraret; nam Poloni fugâ sese mandarunt, & vix castra mißilibus defenderunt, desiderati ex illis equites sexcenti, vel (vt Quideleburgicum Chronicon) *nongenti. E nostris ceciderunt Vdo, & Ericus viri nobiles, suspecti hactenus fuerant, quasi cum Polonis colluderent Siffridus Lusatius, & Guncelinus Marchio Misnensis, sed eo die in acie fortißimè dimicantes factis repellebant calumniam. Pater Siffridi Marchio, hostem longius insecutus erat, primum sagitta missa amittit oculum, tum obrutus multitudine, & lassatus dolore vulneris, inter cuneos hostiles interficitur. Dum Mesico apud Imperatorem ageret, ei à cura corporis Siffridus constitutus fuerat, eiq; præ Saxonibus cœteris familiaris, qui cum Vdonis occisi corpus agnouisset, de vitæ humanæ conquestus miseria, id honestè habuit, & ad sepeliendum, in castra Imperatoris cum muneribus misit. Laudata Miseconis humanitas est à toto exercitu, dolentibus multis, quod vel insaniâ patris, vel leuitate adolescentiæ suæ, non potius vti Imperatore amico, quam hoste mallet. Hæc victoria Imperatori contigit Nonas Augusti vt Dithmarus anno supra millesimum quinto decimo, vt & Lambertus & Chronicon Quideleburgicum. Mesiconè autem impetum Germanorum non sustinente regio trans Oderam longè lateq; vastabatur.*

Caput Sextum.

PRIVATÆ CALAMITATES B. Richezæ Reginæ.

PVblicè acceptas ex Mariti captiuitate, & sinistris eius prælijs calamitates, priuatæ deinde auxêre afflictiones, vt semper Regia prosperitas fortunaq; Richezæ, aduersis temperaretur. Anno siquidem 1018. sub tempus alterius belli Russici, quod Miecislaus Maritus fœlicissimis armis promouebat, Iudith Regina, Sanctæ nostræ socrus

dilectis-

dilectissima, fuit extincta. Anno deinde 1024. ipsius B. Richzæ mater, Ottonis III. soror, B. Mathildis, in fata concessit. Mox anno 1025. inter viuos esse desijt socer Richezæ Rex Boleslaus anno regni quinto & vicesimo, cum annos octoginta quinque vixisset. Porro Boleslaus priusquam tentaretur à morbo, quem aliquot exinde mensibus patientissimè tolerauit, filium suum & nurum Richezam designatos, à se regni successores, coacto Procerum Senatui commendauit; eo quod filij sui, in publicis iudicijs quibus illum (reseruatâ sibi cæterorum administratione) præfecerat, iam diu explorasset dexteritatem. Defuncto Parente, omnium quidem voluntatum inclinatio in Miecislaum filium incumbebat, fauorq; & cura regni habebat. Reginam verò Richezam quasi re minus bene gesta, in inuidiam vocabant, ea enim mortalium peruersitas est, vt innoxios sæpè infortunio mactet, maximè vbi mentem imbuerit aliqua suspicio sinistra. Traducebatur itaque B Richeza, quasi plus Teutonibus suis, quam Regni ciuibus studeret. Quo etiam nomine passim apud Poloniæ scriptores, innocentissima quamuis Regina, & exterarum quamuis nationum semper studiosissima, vsque hodie malè laborat. Videntur autem eam suspicionem mouisse Germanorum arma, quibus cum ignauus Miecislaus Maritus eius, facilè debellaretur; seseq; Germani in libertatem vindicarunt, suspicati nonnulli sunt, ea Reginæ Teutonicæ auspicijs, contra Maritum suum fuisse expedita, eiusdemq; fauoribus adiuta, cum tamen ipsa ab omni bellico tumultu esset quam alienissima. Nihilominus præualuêre suspiciones, vnde multorum sermonibus, vsque adeo publicis regni odijs concussa fuit, vt regni limitibus cogeretur tandem excedere, prout postea referam. Sanè Germanici nominis inuidiam & ignauiam Mariti potissimas exilio causas dedisse tradit Krantzius, lib. 2. Vandal. cap. 36. *Cum ex hac vita*, inquiens, *subtractus esset Rex Boleslaus anno Christi M.XXV. Mesico* (Miecislaus) *filius eius regnauit pro eo, longè impar paternæ pietati. Sed sustinuit eum magni patris dulcis apud omnes memoria, vt filij degenerem animum minus odirent subditi. Duxit vxorem nobilem filiam* (filiæ secundi) *Ottonis Imperatoris & sororem nihilominus tertij: sed hic Mesco* (Miecislaus) *cum desidiæ & delitijs resolutus, propriis non communibus vtilitatibus intenderet, cœperunt exteræ nationes, quæ Patri suo essent vectigales, minus honoris illi impendere, colla iugo subducere, & tributa regionum denegare. Contemptus ergo vixit, non modo à suis, sed ab exteris. Vtcunque tamen illo viuente viguit in cordibus hominum me-*

Origo persecutionis contra Richezam ex suspicionibus, quas ignauia Mariti & Nationis odium genuit.

memoria Patris, cuius etiam reuerentia filio seruabat qualemcunque obedientiam. Cum verò ille rebus exemptus humanis, filium relinqueret Casimirum, cognomento Carolum, mox insurrexêre Proceres, & filium, CVM TEVTONICI NOMINIS ODIO EXPVLERVNT REGNO.] Hæc Crantzius. In sequentibus etiam commemorabo, ad Teutonici nominis odium, inimicam quoque Regiæ Pellicis instigationem accessisse.

Caput Septimum.

CORONATIO B. RICHEZÆ ET acta tempore Regni.

Rex & B. Richeza Regina coronantur 1025.

VErum vt vnde digressus sum, eodem redeam, procurato Boleslai Regis Parentis funere, Miecislaus & B. Richeza, destinatum sibi iam ante Poloniæ regnum inierunt, frequenti Procerum, & nobilium conuentu, qui ad Regis exequias confluxerant. Itaque his stipati Gnesnam veniunt, vbi anno 1025. ipsis solennibus S. Spiritus ferijs seu Pentecostes, vterq, Regio diademate coronatus, ab Hippolyto Archiepiscopo Gnesnensi, adsistente Gompone Archiepiscopo Cracouiensi, Paulino Gnosnaniensi, Marcello Wladislauiensi, Albino Plocensi Pontificibus, alijsq; regni Senatoribus, Inaugurationis suæ Regiæ splendorem pijs in egenos & mendicos viscerationibus decorarunt.

Antistites coronationi pręsẽtes.

Bellum Russicum. Ignauia Miecislai.

Æstate sequenti Rex in Russos fecit expeditionem; Nam ij acceptâ Boleslai Regis morte, Ioroslao & Mescislao Ducibus rebellabant, quos primo aduentu Miecislaus repressit. Inde, visitata Polonia Bohemicum quidem bellum suscepit, at nulla cum laude, vti & alias plerasque expeditiones ignauè & infœliciter administrauit. Cum enim à morte Parentis sui, Miecislaus libertatem nactus esset, in leuitatem omnemque libidinem fræna laxauit, aliarumque præter Vxorem mulierum contubernio consueuit; quarum instigatione Richezam nostrum grauiter oppressam Annales nostratûm & archiua referunt. Polonorum tamen aliqui quæ pellicibus adscribenda erant, Richezæ malè impingunt, quasi Regis torporem & desidiam non tolerauerit modo, sed & plurimum fouerit. Sed quis crederet Regem venere & concubinarum amoribus captum, sanctissimæ Vxori, quæ Filium Casimirum tam bonis artibus ac moribus instruebat, aures præbuisse? Veneri igitur indulsit maritus, at non impunè, mox enim po-

pulos

pulos à patre olim domitos sensit rebelles, suæque pristinæ libertatis assertores, regni insuper Polonici vires minui indies, ac debilitari. Quin idem Miecislaus insania & phrenesi percitus anno Christi 1034. 15. Martij Posnaniæ, in furore ac dementiâ diem clausit extremum. Interim haud exiguas experta est ærumnas B. Richeza; quippe quæ in externâ & bellicosâ natione, longè à suis remotissima, Marito moribus dissimillimo inuisa, subditis suspecta & contempta ex continuis minusque prosperis à Marito susceptorum bellorum prælijs, quod perpetuum exilium mens præsagierat, mox ab obitu sui Mariti subsecutum perpessa est, vti rerum Polonicarum Scriptores volunt. Quamuis vita Fundatorum Brawilerensium, ad B Wolphelmum Abbatem scripta, memoret. B. Richezam à Miecislao viuente, exilio immo diuortio fuisse separatam, instigante imprimis pellice. *Eodem*, inquit, *tempore facto inter se* (Richezam Reginam & Regem coniugem suum Miecislaum) *diuortio per odium & instigationem cuiusdam suæ pellicis, cum ei iam peperisset Casimirum, cuius generosa posteritas diuitijs & potestate nobiliter insignis permanet vsq; hodie, veste mutatâ paucis se fugam clanculo agentem, adiuuantibus, vtpote fastus eius Regis intolerabiles, simul & barbaros Schlauorum pertæsaritus, venit ad Imperatorem Conradum in Saxoniam, à quo venerabiliter & ipsæ est suscepta, & ipse nihilominus gloriosis ipsius Xenijs magnificè honorificatus est. Accepit namq; ab ipsa duarum, ipsius, Regisq; sui coniugis coronarum insignia, concessitq; ei eadem in suo sicut in regno proprio quo ad viuere authoritate potiri semper, eademq; gloria congruæ planè sibi reddita vicissitudine, cujus totum venit ex munere, quicquid suum extra Limitem Romanum imperium eius magnificentia ad sese contraxerit in tempore, nam patrata mox super Polonos expeditione triumphatoq; sub tributo Misechone cum tota Schlauorum gente, victoriæ trophæum, duplici quidem sub corona sortitus est Sed in hac in breue functus sicq; defunctus est, & Henrico filio eius summam rerum agere concessum est.*]

Caput Octauum.

EXILIVM B. RICHEZÆ, ET VINDICTA Dei contra exturbatores.

DEfuncto Marito (vt in hoc potius Polonos scriptores sequamur) Regina cum filio suo Casimiro vigesimum annum nato, & iam per ætatem ad regni gubernacula apto, audaci improbitate, à Primoribus quibusdam, quorum animi implacabiliter exulcerati erant, non solùm regno abstinere, sed & finibus eius iussa est excedere. Disce-

B Richezæ exilium.

dens diligenter circumspexit, ne regium thesaurum, atque vtraque diademata in hostium relinqueret manibus. Ea enim hæreditate secum asportatà in Saxoniam ad Conradum Imperatorem concessit. Volunt aliqui, Casimirum non cum matre, sed ad S. Stephanum Hungariæ Regem propinquum suum confugisse. Sed verosimilius existimo, ipsum cum Matre in Saxoniam, atque ad Vbios abijsse, inde subministrato ex allatis thesauris sumptu, Lutetiam Parisiorum voluntate Matris ablegatum, vt exilij molestiam honestis leuaret disciplinis; Perlustratâ tandem obiter Italiâ, spe melioris hæreditatis illectus, Cluniacense Monasterium, quod ex S Benedicti præscripto id ætatis viuebat, adijt, ibiq; mutato Casimiri in Carolum nomine & habitu, vitam monasticam solemni ritu fuit professus. Verum Richezæ Reginæ & quidem Coronatæ, atque Casimiri legitimi hæredis indignam è Polonia exturbationem atrox Dei vindicta subsecuta est. Chromeri verbis hanc enarrabo: *Reginæ*, inquit, *& filij Regis discessu, quasi Lymphatico furore Polonia omnis exagitatur, miscentur omnia cædibus, mutuis latrociniis viæ publicæ infestantur, incenduntur pagi, atque oppida tumultuantur, collatisq; signis inter Ciues atque Proceres concurritur, vt quisque audacissimus est, ita maximam perditorum hominum manum cogit, aliena inuadit, veteres possessores possessionibus deturbat* (& meritò exturbantur, qui legitimum Regem & Reginam suam expulerant) *trucidantur passim diuites, & locupletes, paterfamilias, liberi eius eliduntur, cæsorum coniugiis atque bonis interfectores per vim potiuntur, stuprantur honestæ virgines, & matresfamilias, in tanta vastitate atque confusione, agrestes quoque à laboribus & agriculturâ feriati in Patronos ac Dominos suos insurgunt, in Nobilitatis excidium conspirant, veteres nonnullorum iniurias & oppressiones, concepto in omnes odio, omni crudelitate summaq; acerbitate vlciscuntur, neque ministris sacrorum, ac ne ipsis quidem templis, aris atque sacris parcitur, atque in pristinam barbariem atque impietatem Polonia relapsura esse videbatur. In latebris sese abdebant Proceres & Episcopi, eratq; miserabilis vbique rerum facies. Nihil vsquam tutum, nihil cuiusquam proprium, nemo mali exors erat. Per hoc tempus Meslaus siue Masos, qui Pocillator Regis Miecislai fuerat, vir potens & audax, dominatum inter suos in tractu Plocensi & confinio Prussorum, arripuit; confluenteq; ad eum vndique magnâ hominum partim vi & armis exercitatorum, partim potentiorum, vim & iniurias vitantium, multitudine permagna, potentiæ auctus est, & Massosiæ siue Masouiæ nomen ei Oræ, quam dominatu complexus est, dedit. Ad hæc domesticæ malà accedebant, hostiles incursiones erumpebant, deuotæ deuictarum gentium in Polones odia. Hinc Ieroslaus Russiæ Dux terrestribus*

Casimirus exul fit Monachus.

Pęna regni exturbātis legitimos Principes.

& na-

& naualibus copiis secundo Bugo viciniam omnem, quæ nunc Poleßia siue Podlaßia est, & à Rußis atque Lituanis tenetur (ante aliquot tamen annos in Polonorum potestatem reuenit) vsque ad eam oram quæ Massouia, post ea tempora finibus suis complexa est, infestauit. Illinc Prædislaus Bohemus, quam post Vlderici Patris mortem Iatomiro cæco Patruo concedente Principatum suscepisset, cum valido exercitu ferro & igne Silesiam, quæ sic posterius dicta est, Vuratislauiam, Pasnoniam aliaq; minora oppida complura diripuit & incendit, nulli neque sexui neque ætati hominum pepercit, nec à templis impias & sacrilegas manus abstinuit. Nam de Cracouia, Syluio & Hageco non assentimur, refellitq; eos locorum ratio; Gnesnam metropolim, nec manu munitam, & habitatoribus defensoribusq; vacuam, primo impetu capit, ad Basilicam eius oppidi spoliandam, vbi iussu ipsius venêre milites aliquoties irrumpere conati, subitò cæcitate & lethargo diuinitus percutiuntur. Erat in castris Prædislai Seuerus Pragensis Episcopus, is miraculo attonitis omnibus, & spoliationem templorum in religionem vertentibus persuasit, non ob id quod putabant omnes, sed propter nefanda flagitia & enormia scelera Bohemorum, cæcitatem illam & obliuionem ipsis accidisse; triduanoq; ieiunio diuinam iram placandam esse censuit. Quo expleto Bohemi liberè iam Episcopo authore templum ingrediuntur, aurum & argentum omne, vestes sacras & omnem Basilicæ supellectilem, itemq; quinque Eremitarum, de quibus in Boleslao mentionem fecimus, corpora, quæ illic à pio Rege translata erant, auferunt. Hanc igitur prædam asportauit à Polonis Prædislaus, & in Basilicam arcis Pragensis deposuit, præter Christini vnius de quinque illis Eremitis corpus, quod Olumucensibus concessit: atque hæc anno Christi 1038. acciderunt. Conradum quoque Imperatorem, Rixæ Reginæ precibus & muneribus adductum, ad vexandos & infestandos Polonorum fines exercitum misisse, Duglossus memorat: Cæterum Pomeranos quoque defectores, Poloniam tunc diuexasse innuit. His tam sæuis tempestatibus totos panè sex annos iactati & fatigati Poloni, & acerbiora etiam extremum tam florentis dudum Regni naufragium metuentes, comitiis Gnesnæ institutis, hæredem Regni Casimirum vbi vbi sit, quærendum, placandum & reducendum esse censebant. Eam ab exilio reuocationem paulò post narrabo, interea quid mater Regina extorris egerit, commemorandum est.

Caput Nonum.

DE HVMILITATE B. RICHEZÆ.

EXacerbatos veterum Polonorum in externam Principem animos, iterum hoc tempore nostro nonnulli eadem de Natione Scriptores induerunt, ex quibus modestiores alijs Matthias de Michouia, Poloni Scriptores calumniãtur

B. Richezã de superbia & auaritia.

chouia, Loduicus Decius, & Alexander Gaguinus Veronensis, Polonicarum rerum scriptores prodiêre, Cæterum Clemens Ianitius Poeta, Martinus Cromerus Episcopus, & Arnoldus Mylius Coloniensis Bibliopola in imaginibus Regum Polonorum, nonnulliq; alij, ijsdem quibus olim maiores Poloni, B. Richezam auaritiæ & superbiæ maculis aspergunt: A quibus omninò puram ac liberam fuisse, facile ex nostratibus archiuis comprobauero, si ex ijs ostendam, quomodo exul vixerit: Atque vt à labe primum superbiæ eam vindicem, Innocuam profitentur tabulæ hactenus conseruatæ, in archiuo Sanctarum vndecim millium Virginum Britannarum martyrum, disertè attestantes, quod B. Richeza, se totam statim ab exilio suo, sanctarum Virginum cultui addixerit ac manciparit, quin & tributariam se multa cum animi demissione constituerit. Tabulæ ita se habent.

Archiua testantur B. Richezam fuisse humilem.

Testimoniũ de humilitate B. Richezæ exarchiuo Collegij S. Vrsulæ.

Quomodo B. Richeza fuerit Cerocensualis SS. Vndecim millium Virginum.

IN memoriam & Laudem Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, omniumque Sanctorum Dei. Quamplures Dei fidelium Ecclesias dedicari, se suisque rebus à Deo sibi collatis & præstitis effecerunt, hoc autem vel ob amorem futurorum bonorum, seu metum infernalium tormentorum, quibus condignè remunerandi prout gesserunt, siue bonum siue malum, cum venerit, qui venturus est iudicare, actus cuiuscunque nostrum; quod ego Richeza sæpius animo voluens, & mutuâ confabulatione, cum amicis meis disserens, insuper animata à Domino Archiepiscopo Pelegrimo cum essem Ingenua, deliberaui esse ancilla, & sub tributo. Quia verò post pusillum facilimè quocunque casu obliuiscimur quod hodie factum fuerat, manuscripto petij fieri memoriale quatenus sic sit manifestum, tam futuris quam præsentibus Christi fidelibus, quomodo, vel quo facta sim sub tributo. Ego enim Richeza alicuius cupida, cuius essem patrocinio, ab insurgentibus in me secura, Archiepiscopum Pelegrimum Aduocatum feci omnibus, nullo excepto exclusoue; donans me in Vrbe Colonia; ad Sanctas Virgines suo consilio, eâ videlicet professione, quatenus singulis annis persoluerem duas denariatas ceræ, & vt mei posteri sint eiusdem conditionis, post obitum verò, id etiam statui, vt detur ad altare supradictarum virginum mea pretiosa vestis, seu meorum successorum, videlicet quæ fuerit elaborata nendo, vel texendo, nec

dein-

deinceps vlli sumus conditione subditi, sed nostri sumus liberi arbitrij: Ad hanc meam traditionem testes idonei præsentes fuerunt, quorum subscripta tenentur nomina. Archiepiscopus Pilegrimus, Comes Kathelo, frater eius Ydelolphus Præpositus.

Qui vero huic chartæ contradixerit meamque traditionem infringere præsumpserit, Omnipotentis Dei, Sanctarumque virginum, & omnium Sanctorum Dei, incurrat maledictionem, nisi pœnitentiam egerit Amen.

Ampliora animi dimissi Brawilerense archiuum profert argumenta. Tradit enim exutam omni ornatu, & relictâ maiestate, ipsam religioso velo fuisse obnuptam. Nam *cum Ottonis fratris sui Sueuorum Ducis exequijs in Bravviler adesset, ea ipsa die gemmas, aurum, reliquum splendorem exuit, & pretiosioribus altari impositis, vt diuino imposterum cultui deseruirent, ipsa à Brunone Tullensi Episcopo, qui deinde summus Christi in terra vicarius, Leo IX est appellatus, Deo consecrata, velum suscepit:*] Hæc archiuum Bravvilerense, Ex quibus relinquitur, temere admodum & erronee à nonnullis B. Richezam superbiæ insimulari. Testimonium de humilitate B. Richezæ ex archiuo Brawilerensi.

Notatio ad Caput IX.

IN allato diplomate testis laudatur Kathelo Comes, quis ille, reperi apud Christophorum Browerum, *Annalium Treuerens. pag. 645.* vbi sub annum Christi 1047 refert: *Popponem Archiepiscopum Treuerensem curtem Brunsfeldicam à* Kadelaoo *Comite, & Irmgarde coniuge ere quæsiuisse.*] Mentio etiam apud eundem Browerum Cadaloi, *pag 665. Annal. Treuer.* Nomen id à nomine Gothilonis vsitato apud Lotharingos illis temporibus non valde discrepat. Kathelo Comes. Gothilo.

Liber, ex quo diploma transcripsi, tabulas mendosè & sine interpunctionibus scriptas exhibebat; Ego, ne crederetur frater Pilegrimi Comes Kathelo, nomini Kathelonis comma subieci, vt Kathelonem Ydelolphi Præpositi fratrem dicam, non Pilegrimi, qui ex familia minimè illustri erat. Nam in vita S. Berwardi ostenditur: pauperem fuisse scholarem Pilegrimum, qui ostiatim cantando cibum mendicabat. Licet verò Pelegrimus à Geuoldo *in Tractatu de Electoribus* insinuetur fuisse consanguineus Aribonis Moguntini Archiepiscopi, qui Aribo ex sententia P. Nicolai Serrarij de gente Palatinorum Comitum erat. Hinc tamen nihil derogatur veritati vitæ S. Bernwardi; Pilegrimus II. Elector Archiepscopus Coloniensis.

Peregrinus & Aribo Laureacenses.

nam ex *Metropoli Salisburgensi*, alijsq; Noricis scriptoribus patet, Peregrinum Archiepiscopum & Aribonem ex Noricis Proceres, longè à nostro Pilegrimo diuersos, eodem ferè tempore vixisse.

B. Pilegrimus.

Deinde assero non cum Scriptoribus Peregrinum, sed Pilegrimum plurium auctoritate archiuorum. Denique obserua, quod Cæsarius Heisterbacensis Peregrinum Archiepiscopum SANCTVM appellat, *vide Cæsarium Dominica II. post Pascha, mihi pag 99.*

Caput Decimum.

DE LIBERALITATE B. RICHEZÆ.

AGe nunc Beatam nostram expurgemus ab aspersa auaritiæ nota, idq; ex antiquis potissimum tabularijs. Refert Fr. P. Cratepolius in Annone Vbiorum Archiepiscopo, diœcesin Coloniensem duobus ab ipsa auctam oppidis. *Hoc tempore*, inquiens, *fuit Richeza matrona religiosa ac Comitissa illustris, cuius progenitores Cœnobium in Brauwiler fundarunt, hæc vt regni cœlestis posset esse hæres, suas facultates ac possessiones delegauit Ecclesiis, Diuo Petro Coburg & Salefeld, inscripsit.* Quam donationem vita S. Annonis iussu Reginardi Abbatis Sigbergensis illo sæculo conscripta, ita confirmat: *Regina*, inquiens, *Polonorum, ex Teutonicis oriunda, fama nominis eius* (Annonis) *ducta, ad visendum eum properauit, eiusq; ditioni Salefeld, & quæque coherentia concessit, acceptis ab eo variarum specierum & precarij condignis pretiis.* Deinde quantæ B. Richeza in Metropolitanam Coloniensium Ecclesiam fuerit liberalitatis, ostendit inter alia Metropolitanum Necrologium, dum sic ait: *XXI. Martij, Benedicti Abbatis, obijt Rigza Regina, soror Hermanni Archiepiscopi Coloniensis, quæ contulit Ecclesiæ in Vnckele LX. lignaturas lignorum, quæ comburuntur de festo omnium Sanctorum vsque ad Pascha in Camera, & si quis est medio tempore defectus lignorum, illum custos altaris supplebit. Item contulit vini decimam in Vnckele / ad luminaria Ecclesiæ Coloniensis, & idem custos ponet iiij candelas.*

Liberalitas B. Richezæ in Diœcesin Coloniensem.

Liberalitas B. Richezæ in Metrop. Ecclesiam.

Ligna Vnckelensia.

Decimę Vnckelenses.

NB. Huc alludit & illa in quodam Metropolitani Coloniensis sacrarij marmore octopalmari, incisa vncialibus litteris inscriptio:

Mensura lignaturæ Sexaginta ponderum lignorum de Vnckele.

Liberalitas B. Richezæ in Ecclesiã B.M.V.

Eiusdem B. Richezæ in Ecclesiam B. Mariæ Virginis ad Gradus munificentiam sequentes tabulæ declarant.

Pars

Pars Diplomatis S. Annonis.

Huic itaque Ecclesiæ in Dei nomine ædificatæ, contulimus de bonis Ecclesiæ Blisena, VVissa, Vnckela, Heimbach / Elincka, Blammersheim / quod ipsius antecessoris mei (Hermanni) prædium fuerat, & eidem Ecclesiæ ab eodem destinatum erat, & in pago Aquensi, quod de prædiis Irmmendrudis acquisierat, Valckenberg / Müntzen / Gymnich / Eperen / Wilre / cum omnibus appenditiis suis, & quod ego per precarium à Domina RICHEZA *Regina & cohæredibus eius acquisiui, Mekedenheim / Dienumderode / Assela, Slotene / & Ecclesiam matricem in Tremonia cum Decania eâdem Brucke: quod Sigehardus Cancellarius mihi dederat, & decimationem in Saxonia, quam ad vestitum fratrum destinauimus. Ne quem verò moueat, quod iniuriosè Slottene / Monachis in Brawiler abstulimus, volumus cunctis innotescere, quod pactum ipsa nobiscum fecerit, & nos postea cum Monachis fecerimus, ipsa quidem viuens Monachis dederat Kanada, quod soluit quinque libras, in qua re voluntas eius plurimum valet. Mihi verò reliquum dedit, vt in quocunque Monasterio sepeliretur, eius Monasterij præfatum prædium esset. Sed cum ab Abbate loci illius, & Palatino Comite sæpius inquietaremur, pro nummo abrenunciationis Monachis dedimus viij. arpennas vinearum in Clotteno, & quatuor in Sigenell / & calicem aureum & gemmatum, qui Lutzoni Decano pro xxx marcis oppigneratus fuerat. Prædium verò Clotteno Canonicis S. Mariæ, vt ipsa petierat, tradidimus. Præter hæc eiusdem Ecclesiæ Præposito cum banno dedimus Decaniam in pago Zulpiaco. Prænominata itaque omnia, & cætera, quæcunque eidem Ecclesiæ contulimus, mobilia, siue immobilia, statuimus secundum Apostolicam authoritatem, vt nullus auferat, quem auferentem Apostolici sententiâ terribiliter damnat. Si quis ergo huius nostræ traditionis & Apostolica auctoritate confirmatæ, corruptor violentus extiterit, vel fraudulentâ machinatione infringere voluerit abominationem Dei & Sanctorum omnium incurrat, & gehennam æternaliter ibi mansurus ingrediatur, nisi velociter resipiscat. Anno Dominicæ Incarnationis MLXV. Indictione tertiâ. Anno Episcopatus D. Annonis viiij. Actum Coloniæ, iiij Calendas Augusti.*

Apostolica Confirmatio.

Nicolaus Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto fratri Annoni Archiepiscopo Coloniensi, perpetuam in Domino salutem. Pontificij Apostolatus nostri est, vniuersali vigilantiâ omnibus ecclesiasticis negotiis vtiliter prospicere. Religiosorum tamen locorum vtilitatibus summam sollicitudinem piâ deuotione impendere. Quam cùm omnibus generaliter debeamus, specialiter tamen assensum prærogatiuæ dilectionis erga Reuerentiam fraternitatis tuæ semper habere optamus. Quocirca

dum omnibus iustis petitionibus debeatur facilis assensus, suggestione benignitatis tuæ promptus charitatis nostræ exhibetur affectus. Itaque secundum amorem petitionis tuæ Ecclesiam B. Mariæ matris Domini nostri IESV Christi, sitam inter muros vrbis Coloniæ, in loco qui vocatur ad Gradus, quam pia deuotio tua construxit, & ad omnipotentis Dei honorem, atque animæ perpetuam mercedem, possessionibus ac rebus interius & exterius ditauit, sub Apostolicæ defensionis tutela recipimus, Apostolicâ nihilominus authoritate confirmamus, eidem Ecclesiæ quidquid & tuæ deuotæ religionis intentio diuini zeli feruore hactenus contulit, scilicet Blisena, VVissa, Vnckelo, Heigenbach, Elincke, Flammersheimb, & antecessor tuus Hermannus Archiepiscopus eidem Ecclesiæ exædificandæ de cæterorum possessionibus acquisiuit, & quod tua industria de prædiijs Richezæ & cohæredum acquisiuit, Meckenicheim, Clotteno, Demunderedo, Assela, & decimationem in Saxonia, quæ feudum Henrici fuit, & quicquid in futurum quocunque modo diuinis vel humanis legibus cogruo tua charitas, quorumcunque fidelium acquirere poterit. Statuimus itaque per huius nostri Priuilegij decretalem paginam, vt nulla vnquam, cuiuscunque dignitatis, gradus, vel ordinis magna paruaq; persona, audeat & præsumat, ipsam Ecclesiam aut religiosè famulantes ei vllo modo inquietando molestare, aut de suis mobilibus vel immobilibus, temerario ausu discutere, quoniam dignum est, vt qui continuo obsequio in Christi solius militia exercitantur, indeficientis nostræ inspectionis salubri munimine protegantur. Vnde authoritate Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Principum Petri & Pauli, affectui sanctæ deuotionis tuæ, Charissime Confrater; gratanti animo annuentes statuimus, & sub interpositione perpetui anathematis, ac diuini iudicij obseruatione præcipimus, vt Tua & hæc Nostra eadem, ad augmentum præfatæ Ecclesiæ perpetualiter confirmandæ, statuta, inuiolata permaneant. Si quis igitur, quod non optamus, huius nostræ decretalis Priuilegij paginæ, temerario ausu violator existere, & sanctæ Sedis Apostolicæ contumaci rebellione decreta corrumpere præsumpserit; sciat se perpetuæ maledictionis anathemate damnandum, & cum diabolo & satellitibus eius æterni ignis incendio cremandum, nisi fortè resipuerit, & Deo & prædictæ Ecclesiæ condignè satisfecerit: qui verò piâ deuotionis intentione conseruator extiterit, peccatorum suorum omnium, precibus Beatorum Apostolorum Principum, consequatur veniam, & cum omnibus diuinæ legis obseruatoribus, æternæ beatitudinis promereatur gloriam. Scriptum per manus Octauiani sacri Scrinij & S. Romanæ Ecclesiæ Notarij, Calendas Maij, Indictione xij. Anno Domini nostri Iesu Christi M. L. VIIII. per manus Humberti S. Ecclesiæ Syluæcandidæ Episcopi, & Apostolicæ Sedis Bibliothecarij: Anno primo Pontificatus Domini Papæ Nicolai secundi, Indictione duodecima.

Hermãnus Palatinus Archieps Colonien.

Prædia B. Richezæ.

Deni-

Denique quæ veteri Monasterio Brawilerensi olim B. Richeza liberaliter contulerit, ipsum hodie testatur regium Monasterij ædificium, quod destructis veteribus muris, ipsa potissimum suis sumptibus de nouo excitauit, quin immo donationes à parentibus suis factas, non solum ratas habuit, sed & iis alia quædam, ac pagos integros liberaliter adiecit, provt sequentes referunt literæ. Liberalitas B. Richezæ in Ecclesiã Brawilerẽ.

Priuilegium Domini Henrici III. Regis seu Imperatoris super Clotteno aliisq; bonis in tractu Mosellano datis ad Bravviler.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis; Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Si locis Deo dicatis, quibus beneficia non conferimus, saltem ab aliis fidelibus Christi tradita confirmauerimus, diuinitus nos procul dubio remunerari confidimus. Quapropter fidelium nostrorum, tam præsentium scilicet, quam futurorum magnitudo comperiat, qualiter quædam Domina venerabilis Richeza nomine, Regina quondam Poloniæ, prædium suum Clotteno dictum cum aliis locis subternotatis, id est Coechenheimb/Ebre/Brembe/Asche/Maßbrech/*VVeruue,* Candlach/Wilre/*Pulego,* Cochemo/Condedo/Merle/*&* Ryle/Enchriche/Lugenradt/Dreise/*& Ottingin, cum mansis & mancipiis, & cum omni integritate ipsius, in villis, in areis, in mansionibus, in vineis & arpennis, in syluis & in agris, in pratis & aquis, aquarumq; decursibus & in pascuis, viis & inuiis, terris cultis & incultis, exitibus & reditibus, quæsitis & inquirendis, & cum omnibus appenditiis suis, absque vlla sui diminutione, pro remedio animæ suæ, suiq; fratris bonæ memoriæ Ottonis Ducis, aliorumq; parentum suorum in Monasterio Brawilerensi sepultorum, liberè & integrè Deo sanctoq; Nicolao ad prædictum Monasterium per manum Henrici Palatini Comitis, filij patrui sui, sub cuius tunc mundiburnio manebat, contradidit Terminum etiam & bannum eiusdem prædij sicut ipsa prius habuit à fluuio Andrida vsque ad fluuium Elza ita constituit, vt nullus ibi aliquam potestatem habeat, nisi Abbas eiusdem loci, & villicus eius, quem constituet. Quasdam etiam arpennas, id est vineas quibusdam seruientibus suis beneficiauerit, id est Roperto Præposito duas, VVeringero de Salefeld duas, Sigebodoni de Odendorff duas, Sigefrido Pincernæ tres, Epponi de Altendorff duas, & cameram iuxta dominicam curtem Adelberto fratri VVinboldi duas, Embrichoni de Geldesdorff duas, Aufrido Clericoso suo* B. Richezæ eleemosynæ. Otto Dux. Henricus Palatinus. *Fluuij Andrida & Eltz siue Alcia olim Alizõtius* Christop. Brouer. in Ann. Treu. p. 564. Seruiẽtium B. Richezæ noĩa & feuda ad vitã.

Feuda seruientium B.Richezæ redeant à morte ad Brawilerē. Mancipiorū cōditiones matrimoniales. NB.Malmūdariēses habēt in Clottē villā dictā S.Petri, vxores ad quā quoq; multa spectat mancipia.

co suo cūij. mansos cum mancipiis suis ad Lutzenrode, & vnum quod dicitur Scozvrein in Clotteno, Ernestoni fratri suo duos mansos cum mancipiis in Dreise, VVolferum etiam tradidit illuc cum sua possessione, eâ videlicet conditione, vt quamdiu viuant, Ecclesiæ bona sine beneficia habeant, post mortem verò illorum nullus hæredum suorum quicquam de his sibi quasi iure hæreditario vindicet aut possideat, sed in ius & dominium S. Nicolai & Abbatis ipsius ac fratrum sibi seruientium redeant, vt quod Abbas vtilius sibi ac fratribus inde iudicauerit, faciat ac disponat. Homines etiam quos dedit S.Nicolao, ita tradidit, vt nullus extraneas nisi fortè liberas, vel ex parte S.Petri Coloniæ ducat vxores. Si autem alienas acceperit vxores, omnis hæreditas eorum, & vniuersa quæ possident, ad S.Nicolai cedant Monasterium, & nullus hæredum suorum in his quicquam habeat; Si verò ex potestate S.Petri Coloniæ vxores duxerint, filij eorum iterum accipiant S.Petri, vxores ex potestate S.Nicolai, quod si non fecerint, omnis hæreditas eorum, & omnia quæ possident, ad S. Nicolai & Abbatis redeant dominium. Eadem verò rogante Abbas Tegeno prædicti Monasterij idem ei prædium promisit, cui beneficium postquam ipse illud in suum redegerat dominium, cui statim curtem Caueda & familiam quinque libras ibi soluentem, quod fuit Ellonis beneficium ad Gevverre, tradidit; & VI. arpennas Clotteno, quæ fuerant Sicconis Comitis beneficium, & duas mansiunculas, quas VVecelinus habuit, & in quibus habitauit. Tradidit etiam castrum suum Chuchomo Henrico Palatino Comiti filio patrui sui, eâ scilicet conditione, vt quamdiu viueret, super ipsum Clotteno defensor & Aduocatus existeret, post obitum verò suum, si ipse hæredibus careret, proximus hæres Dominus, qui habuit priuignū defuerint, Coloniensis Archiepiscopus eandem aduocatiam tribuat, cuicunque Abbas & Fratres petierint; Sicconi verò Comiti, qui eandem Aduocatiam à Palatino Comite prædictâ Reginâ Richezâ petente suscepit, tale seruitium tribuitur temporibus anni, sibiq; succedentibus Aduocatis constituit, scilicet vt ad vnumquodque placitum detur Aduocato modius vnus tritici, & vnus siliginis, & solidi quinque leuis monetæ, pro carne autem porci vel ouis quinque solidi leuis monetæ valentes, & tantum vini detur, quantum ad istud seruitium conueniat, modij quinque auenæ, id est ad duo placita modij decem auenæ. In natali verò S.Ioannis Baptistæ, in prato quod vocatur Hamut, pabulum ei detur in gramine, addito vno modio auenæ. At si villicus vel de ædificiis, vel de agricultura placitum ibidem habuerit, nullam inde partem vel iustitiam quærat Aduocatus, similiter & de placito quod vocatur Budinck. Hanc autem traditionem, cum monetâ & mercatu, per manum Henrici Palatini Comitis, sub cuius tunc mundiburnio manebat, in præsentia nostra & Domini Hermanni sanctæ Coloniensis Ecclesiæ vene-

Mon. Aduocatus Cocheimēsis. Sicco Comes. Hermānus 2. Archieps

venerabilis ac pij Archiepiscopi multorumq; Principum regni fecit. Quam Abbas Tegeno eiusdem Monasterij & Sicco præfatus Comes & Aduocatus ibidem susceperunt, nostram Imperialem flagitantes clementiam, vt eadem bona Deo sanctoq; Nicolao confirmaremus; & vt nauibus & bonis, Abbatis & Fratrum, & familiæ de Clotteno & Mesenich, per alueum Rheni siue Mosellæ, quotiescunque necessitas poposcerit, liberum ascensum & descensum sine aliqua exactione theloniij traderemus, quorum petitioni annuentes chartam hanc inde conscribi, manuq; propria vt subtus videtur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus communiri. Quam si quis infringere tentauerit, ad primum iram Dei, sanctiq; Petri, simulq; omnium Sanctorum incurrat. Clotten, Mesenich.

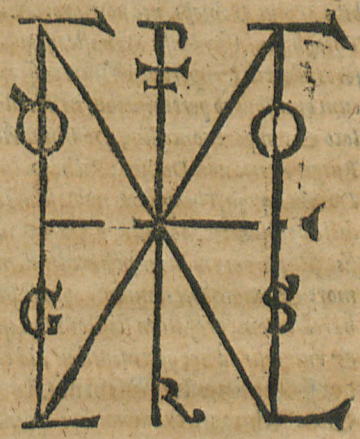

Signum Domini Henrici Tertij Regis Inuictissimi Secundi Romanorum Imperatoris Augusti. CR ✠✠✠

VVintbericus Cancellarius vice Bardonis Archicancellarij recognouit.

Dat. X. Kalend. Augusti, Indictione IV. Anno Dominicæ Incarnationis M. L. I. Anno autem Henrici Tertij Regis, Secundi Imperij ordinationis eius XXIV. Regni verò XIII. Imperij V. Actum Comphyngen feliciter Amen. 1051.

Cuius rei testes sunt Hermannus Coloniensis Archiepiscopus, Henricus Comes Palatinus, Sicco Comes, Starchri Comes, Gerardus, Berengerus, Gozvvinus, Rutgerus, Embrico, Eppo, VVinboldus, Auffridus.

Priuilegium Domini Henrici III. Regis seu Imperatoris de Prædio In Bruvviler, & de Sylua & aliis bonis prope Coloniam donatis.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis Henricus diuinâ fauente Clementiâ

Erefridus. Mathildis. Mundiburniũ S. Petro Census S. Petri. Hermãnus Archieps. B. Richeza. Theophania.

Romanorum Imperator Augustus. Notum esse volumus cunctis præsentibus, quam futuris, qualiter Erenfridus beatæ memoriæ Comes Palatinus, vnà cum coniuge sua Domina Mathilde, Abbatiam in loco qui vocatur Brunwilre *construxerunt, quam secundum quod à Domino fuit eis inspiratum, compositam & ordinatam posuerunt, sub mundiburnio S. Petri Coloniæ, scilicet vt Abbas loci illius, annis singulis trium Coloniensium monetæ denariorum pondus auri, cp lingua vulgari mancus appellant, vnum ad altare B. Petri persoluet pro cẽsu, sicq; Monasterium illud in perpetuum cum vniuersis appenditiis suis ad cætera liberum, sub tutela Beati Principis Apostolorum, ab omni posteritate permaneret intactum; posteà defunctis supradictis Principibus, filij eorum Hermannus scilicet charissimus noster sanctæ Coloniensis Ecclesiæ venerabilis ac pius Archieps, nec non sorores eius, D. Richeza Poloniæ quondam Regina, ac Theophanu Asnydensis Monasterij Abbatissa; Hi, inquam, parentum suorum successores, edocti à legisperitis, irritari posse traditionem illam supradictam, Monasterium cum omnibus eò pertinentibus in hæreditarium sibi ius legibus postularunt, quibus loco & tempore concessis, Dominus Hermannus Archiepiscopus cum Aduocato suo Rutgero, nec non Domina Richeza cum Aduocato suo Gerardo in Poderbrunnon, Domina quoq; Theophanu in Goselare in meam venerunt præsentiam, legem de prædicto postulantes Monasterio. Quibus, in mea præsentia placito indicto, legibus discussis, filij parentum suorum hæreditatem Principum obtinuere iudicio. Sed mox timore & amore Dei commoti, pro se suorumq; parentum æterna memoria, eandem hæreditatem, præfatum scilicet Monasterium, cum omnibus aliis locis subternotatis & vniuersis ad hoc pertinentibus, id est* Louenich/ Bremyrsdorff/ Kunigsdorff/ Danßwilre/ Gleßene/ Kyrdorff/ Sinzere/ Wannede/ Rhindorff/ Slenderhagen/ *cum omnibus appenditiis suis, hoc est vtriusq; sexus, mancipiis, locis, ædificiis, terris cultis & incultis, viis & inuiis, pratis, pascuis, syluis, venationibus, aquis aquarumq; decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus & reditibus, quæsitis & inquirendis, cum omni vtilitate, quæ vllo modo inde prouenire poterit. Dominus Hermannus Archiepiscopus, & Domina Richeza in Puderbrunnon, Domina verò Theophanu paulò post in Goselare rata ac perpetua traditione S. Petro Coloniæ in perpetuam proprietatem absque omni exceptione cum Aduocatis suis in manus Christiani Aduocati sui, tam liberum ab omni seruitute donando tradiderunt, quam præter Abbatem & Fratres eiusdem loci nulli hominum, in aliquo iure teneatur obnoxium. Terminum etiam ac bannum eiusdem prædij prædicto Monasterio, sicut eorum progenitores habuisse noscuntur, designantes à via, quæ dicitur* Jaiopswech/ *vsque ad viam* Heßpath/ *rursumq; à via* Heßpath/ *ad viam regiam, & à via regia, per cursum riuuli, qui dicitur* Vißpach/ *vsque trans fluuium qui dicitur* Arnefe/ *ita constituerunt, vt nullus ibidem aliquid iuris vel potestatem habeat,*

Adiudicatã hæreditatẽ Religiosis reddunt. Brawiler &10. pagi dantur Religiosis. Termini districtus. Arnafa fl. Erffe.

beat præter Abbatem ipsius loci, & villicum quemcunq; statuerit. In eodem quoq; prædio quatuor syluas, quarum nomina sunt Widehowe / Haneynze / Assp / & Brom eidem Monasterio cum omni suâ integritate contulerunt, quarũ duas id est Widehowe & Haneynze / illi solummodo familiæ Ecclesiæ quæ censũ soluit ad subleuamen concesserunt; ita tamen vt nullus extraneus aliquid iuris in eis habeat; porrò duas reliquas id est Assp & Brom liberè & integrè ad Camerã Abbatis cõstituerunt: Cui etiã Abbati singulariter duas paludes, vnã inter Syntere & Glessene / alteram circa fluuiũ Arnefe à sylua quercea, vsq; ad pontẽ Turre / tali iure tradiderunt, vt nemo in his præter Abbatem aliquam potestatem vsurpare præsumat, neq; aliquis ibi excepto Abbate, & fratribus piscari audeat; prata quoq; quæ ipse Ezzo Comes Palatinus tunc habuit, vel Abbas & fratres eiusdem loci, acquirere potuerint, in illis terminis qui vulgo dicuntur, Coppelen / Wede / quorum terminorum duos Sancto Petro dedit, vnum in Thoneburgh / alterum circa ripam Arnefe / tali eos pace habere decreuerunt, vt nulli penitus quicquam iuris inde facere compellantur. Sylua etiam quæ præ magnitudine die Vele nũcupatur, D. Ezzo memoratus & frater eius Comes Ezelinus dum communi vtilitate possiderent eandẽ vtilitatem parcientes, ob remedium suarum animarum duobus cænobijs tradiderũt: Com. Palat. suã quidem patrẽ S. Nicolao in Bravviler, frater verò eius suã S. Cornelio cũ prædio Bercheim; hanc vtrobiq; legẽ statuentes, vt nullus in prædicta sylua aliquid potestatis aut iuris habeat, præter supradictorum cænobiorũ patres, & mansionarios illos, qui in bonis Ecclesiæ destructa resarcire, & cõmunire debebunt, vel quibus ipsi Abbates per misericordiã concesserint; nullus aũt extraneorũ in eâ aliquid quasi per iustitiã, vsurpandi licentiam habeat, præter illos tantũ, quos prædicti Abbates in illam persoluendo sibi frumento consignauerint, qui vulgo dicuntur VVerlude, eâ tamen conditione vt si ipsi homines, aliquid contrarij admiserint, liceat ipsis Abbatibus eos inde expellere, & alios quos voluerint pro eis admittere; si quis aũt absq; eorum concessione aliquid in illa sylua præsumpserit, & forestarius Abbatis in Bruwilre hoc deprehendens aliquid pro pignore detinuerit, vtriq; Abbates ex æquo potiuntur eâdem vicissitudine custoditâ, ex parte Abbatis Sancti Cornelij si forestarius ipsius idem deprehenderit, simili modo partiendo, nec suis Aduocatis inde aliquid dare aut respondere tenebuntur. Venerabilis itaq; Archiepiscopus D. Hermannus, suæq; sorores prænominatæ tam piam ac sanctam imitati deuotionem, & factam ab eo traditionem approbantes, dictam syluam cum suis vtilitatib præfato cœnobio adiecerunt eâ ratione quod tam caminatæ Abbatis quam fratrũ officinis, idest coquinæ, pistrino, infirmorũ domibus, vel vbicunq; iusta ordinatione fratrũ necessitas postulauerit vsus necessarius in perpetuũ indè proueniret. His ita per omnia, perinde & distinctè psecutis, & traditione legitima atq; cõpetẽte peracta, ritusq; legali Col. Ecclesiæ p-

Quatuor syluæ dantur.

Duæ paludes dantur Religiosis.

Prata Ecclesiæ & Religiosis concessa.

Arnefe fluuius.

Sylua Ville datur cænobijs.

Ezzo vel Erenfridus & Hezzelin Comites.

S. Cornel. ad Indam. Bercheim

Leges forestariæ.

Exemptio Regia.

Libera Abbatis electio.

Electio Aduocati.

Approbatio Regia prędictorũ Christian⁹ Aduocatus

prietate confirmatâ, ipsi qui tradiderant nostram adiuere Clementiam; rogantes vt eam loco prædictæ libertatis gratiam statueremus, quatenus ab omnium præsentium ac futurorum tam Pontificum quam Regum seu Imperatorum, liber dominatu lætius tam pro nostrâ quam pro ipsorum salute vacaret. Quod si etiam Abbas loci ad Dominum migrauerit, & est infra locum Frater idoneus, electum à Monachis Archiepiscopus Abbatem constituat; si verò secum non inuenerint, inter alios Archiepiscopi Monachos Patrem eligat Monasterij, qui ab Archiepiscopo ipsum ordinante præsiciatur, Archiepiscopus quoque Abbatis consilio Aduocatum constituat, dum Abbas idoneum velit, sub quo nequaquam alius fiat, quem secundum vocant Aduocatum; hanc eorum petitionem iustam ac piam agnoscentes, annuente simulq; regnante Domino Hermanno tunc temporis in Vrbe Sanctâ pio ac venerabili Archiepiscopo, qui & ipse traditionem fecerat, Aduocato quoque Domus S. Petri Christiano præsente atque assentiente voluntati eorum præbuimus assensum, loco illi scilicet Bruvvillare, prænominatam Abbatiæ libertatem statuentes; Atque vt rata & inconuulsa manaat in perpetuum, chartam hanc libertatis ei conscribi, manuq; propria vt subtus videtur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri, quam si quis infringere tentauerit, ad primum iram Dei, sanctiq; Petri, simulq; omnium Sanctorum incurrat, sciatq; se compositurum auri purissimi libras centum, nostræ Camerę medietatem, Archiepiscopo alteram medietatem.

Signum vti supra pag. 27.

Priuilegium aliud D. Henrici III. Imperatoris seu Regis de Prædio in Bruvvilre, &c.

Hermãnus Archiepũs. Richeza Regina.

Donatio & approbatio Brawilereasis.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Henricus diuina fauente Clementia Romanorum Imperator Augustus, Notum esse volumus præsentibus & futuris, quod charissimus noster Hermannus sanctæ Coloniensis Ecclesiæ venerabilis ac pius Archiepiscopus, necnon soror eiusdem Domina Richeza Poloniæ quondam Regina, ad nostram accedentes præsentiam, Abbatiam in loco qui Bruvvilare dicitur, à suis parentibus Domino Erenfrido scilicet, Comite Palatino, & sua coniuge Domina Mathilde primum fundatam, dehinc post decessum eorum ad ipsos iure hæreditario deuolutam, ipsum etiam prædium Bruvvilare cum omnibus appenditiis suis sicut ab ipsis deuotè Deo sanctoq; Nicolao traditum, ac pia dispensatione primum fuerat constitutum, sibi in ius hæreditarium legibus postularunt. Quibus in mea præsentia placito indicto, legibus discussis, filij parentum hæreditatem iustitia dictante per sententiam Principum obtinuerunt. Qui amore & timore Dei commoti, pro se, suorumq; parentum, fratrum & sororum, in gremio eiusdem Ecclesiæ sepultorum, æternâ memoriâ, dictum prædium Bruvvilre, cum omnibus appenditiis suis, & cum

& cum omni integritate scilicet, in agris, in pratis, aquis, pascuis, syluis, Deo ac piissimo Nicolao, & Fratribus ibidem Deo seruientibus perpetuò possidendum secundum definitionem, ac liberam parentum suorum traditionem pari deuotione contulerunt. Terminium etiam & bannum ipsius prædij, prædicto Monasterio, sicut eorum progenitores habuisse noscuntur, designantes à via quæ dicitur Zatcpstweg / *vsque ad viam* Nesspath / *rursumq; à via* Nesspath / *ad viam regiam, & à via regia, per cursum riuuli, qui dicitur* Bischbach / *vsque transfluuium qui dicitur* Arnese / *ita constituerunt, vt nullus ibidem aliquid iuris vel potestatis habeat, præter Abbatem ipsius loci, & villicum eius quemcunque statuerit: pro abundanti quoque cautela B. Petro sanctæ Coloniensis Aduocato Ecclesiæ summo Patrono, idem Monasterium dictumq; prædium in proprietatem, absque omni exceptione, in manus Christiani Coloniensis Aduocati, rata ac perpetua donatione tradiderunt, quatenus idem locus ab omnium præsentium & futurorum, tam Pontificum quam Regum seu Imperatorum liber dominatu lætius, tam pro nostra quam pro illorum salute vacaret. Verum quod plerumque accidit, seruos Dei aut perfidorum violentiis opprimi, iniuriis seu damno fatigari, cauto deliberationis moderamine constituerunt, vt Coloniensis Archiepiscopus de consilio ac voluntate Abbatum dictæ Ecclesiæ Aduocatum præficiat, dummodo Abbas idoneum velit, post quem qui secundus dicitur Aduocatus, nullo modo subrogetur; de seruitio etiam quod exhibendum erit huiusmodi Aduocato, sic ordinauerunt, scilicet, vt tribus anni temporibus, quibus legitima placita obseruanda erunt, cum viginti equis Aduocatus in locum veniat, & prima nocte qua venerit, sequentiq; die seruitium ei Abbas tribuat, vt tantùm sufficiat, dehinc manè scilicet tertia die prandium solummodo recipiat, & recedat. Ipse quoque Aduocatus caueat, ne super statutum sibi seruitium superfluum aliquid exigat, vel requirat. Si verò plures secum adduxerit, in Abbatum erit arbitrio, ipsis aliquid aut nihil dare; familia quoque eiusdem Ecclesiæ obseruet placitum eiusdem Aduocati tribus anni temporibus & non amplius. Quoties verò Abbas, vel suus villicus apud Bruvvilre, vel quolibet in loco, infra terminos Abbatiæ placitum habere voluerit, quod vulgariter* Beding *dicitur, id suæ sit potestatis, nihilq; in tali placito Aduocatus requirat, aut vendicare præsumat: Huius igitur constitutionis paginam, quæ ad instantiam supra memorati Coloniensis Archiepiscopi & suæ sororis Dominæ Richezæ Reginæ, in Nostra Primorumq; regni præsentia, iustè & rationabiliter ordinata est, vt rata & inconuulsa in perpetuum permaneat, manu propria vt subtus videtur, corroborantes, Nostri sigilli impressione iussimus insigniri. Quam si quis infringere tentauerit, Dei omnipotentis sanctiq; Petri & omnium Sanctorum incurrat iram, & vt violator Nostræ Constitutionis perdat aduocatiam illam, sciatq; se com-*

Termini iurisdictionis Brawilerensis.

Christian⁹ Aduocatus Colonien.

se compositurum auri purissimi libras centum, nostræ Camerae medietatem, Archiepiscopo alteram medietatem &c.

Signum vti supra pag. 27.

B. Richezæ Reginæ diploma de sua donatione quorundam mansorum & mancipiorum.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Notum esse volo tam præsentibus quam futuris, quod ego Richeza Regina, postquam frater meus beatæ memoriæ Otto Dux medietatem Bravvilerensis prædij, quæ annuente fratre nostro Hermanno Archiepiscopo, iam in vsus nostros transierat, pro animæ suæ, & pro parentum suorum ibidem pausantium æternæ memoriæ Deo sanctoq; Nicolao reconsignauit, pro illo paulo post defuncto, aliqua etiam de meo chartulæ huic inditæ, monasterio illi statui addere, velle habens bonum adhuc ampliora, si vita comes fuerit, conferre; quod illic locum sepulturæ meæ iuxta matrem meam elegi Deo volente Auffridum videlicet Clericum meum cum xiiij. mansis ad Sünenrode / & mancipijs suis & cum iiij. carradis Schotzvvins à Clotteno. Et insuper fratrem eius Arnoldt / cum beneficio, quod habet Dreise / id est ij. mansos, cum mansis & mancipijs suis. Ruotpertum Capellanum meum, & Embrichonem ministrum meum, cum beneficijs suis quæ post mortem eorum deputaui ecclesiæ. Amborum verò assiduâ petitione deuicta, voluntati eorum assensum præbui, ab hac eos donatione absolui, ac pro eorum commutatione alios subternotatos cum beneficijs suis ibidem consignaui. VVolphardum scilicet & cum suo & eo quod dedit Adelgerus filiæ suæ, vxori eius plus ij. mansis; Huczonem fratrem eius cum dimidia, Vniconem ad Geldestorff / cum ij. mansis, & terra de Seelanden / & molendino, VVendecham ad Aldendorff / cum manso, VVipertum cum dimidia, Ezzelinum de VVrmerstorff cum iij Ezzelinum ad Mechletenheim cum dimidia Ruotpertum & Azevvis ad iiij denariatas ceræ, Milonem Clericum cum iij parte Ecclesiæ, Ruboldus Rode, Vulfere cum possessione suâ; Ea autem ratione dedi eos, vt ipsi & omnis successio eorum, soluant singulis annis duas denariatas cæræ ad Ecclesiam ipsam; Beneficia verò quæ habent, vt post mortem eorum non ad filios, aut filias, sed in census redacta, statim in vsus Deo illic seruientium transeant, hoc modo vt per singulos annos in anniuersarijs nostris de fratrum plenâ refectione nostra augmentetur memoria & vt per circulum anni saltem solemnibus diebus ex ipso eorum exhibeatur cœna. Qui ergo ex his aliquid commutauerit vel in vsus alios quam statui transtulerit ex eleemosyna mea peccatum grande se contraxisse nouerit, quæ causa cum ad defensores ecclesiæ peruenerit, fortè Deo volente irrita erit, & ipse perpetuæ maledictioni subiacebit. Subnecto quoq; quoniam iam dictus minister meus Embricho, post aliquot annos pœnitentia ductus,

Religiosis ceduntmãsi & mancipia B. Richezæ.

ductus, possessionis suæ quæ Geldessdorff *dicitur, qi am ipse & vxor eius Douerannna, me donante propriam habebant, post mortem eorum S. Nicolaum hæredem instituerunt, & à Tegenone Abbate aliam ad* Budelichhoue/ *vtramq; iure precario habendam quam diu vixerint susceperunt, & mansum vnum ad* Gelpenhoue/ *soluentem quinq; solidos, & duos castratos gallos, & modium tritici, in anniuersarijs suis singulis annis, ad refectionem fratrum addiderunt; possessiunculam etiam* Ottinge *dictam, quæ data est pro anima Henrici Comitis filij fratris mei Ludolphi subiungo, monens vt ex ea fiat memoria charitatis & eleemosynæ in eius anniuersario, mansum quoq; vnum & x iugera ad* Misteleberge/ *quæ Ruotgerus Aduocatus minister patris mei, pro anima sua dedit, & xv iugera cum mansiunculæ xxiiij. denariorum ad* Haperscozze/ *quæ vxor eius VVazela addidit, partemq; terræ ad* Bacherendorp *quam Chuno de* Oweßkirche *communem S. Nicolao & S Heriberto obtulit, pro anima sua, cuius medietatem Eppo de* Aldendorp *ab Abbate Ellone præstari impetrauit sibi quam diu viueret habendam. Nulli autem hæredum suorum, post mortem suam relinquendam litterulis his adijcio, vt eorum omni tempore non negligatur commemoratio sui. Quæ ne posteros lateant hanc cartulam sigillo nostro insignitam fieri iussi, & testibus subscriptis corroboratam fore censui, Henrico Comite Palatino, Ruotgero Aduocato, Gerardo Comite, Guosvvino,* Storckero *Siccone Comite, Ruodperto Capellano. Emricone, Eppone, &c. Datum vij. Idus Septemb. Anno ab Incarnat. Domini M.LIV. Indictione vij. Regnante Henrico III. Romanorum Imperat. Augusto.*

NB. Sigillũ B. Richezę.

Aliud diploma liberalitatis B. RICHEZÆ Reginæ.

IN *nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Sicut Religiosa ac pia semper parentum sollicitudo quodam affectu dilectis filijs non solum in temporalibus ad præsens, sed etiam de mansuris prouidere debet in futurum; sic deuota filiorum successio rationabilia parentum Deoq; placita instituta non tantum debet inconuulsa custodire, verum ad instar seruorum fidelium sibi creditum à Domino talentum geminando per opera misericordiæ & semper ad meliora proficiendo æternæ retributionis premium fiducialiter exspectare, Inde est quod ego Richeza Poloniæ quondam Regina, post decessum Patris mei Domini Erenfridi illustrissimi Comitis Palatini & Matris meæ Deo deuotissimæ Mathildis, Brauvvilerensi cœnobio ab ipsis primum fundato paternæ donationis intuitu debitam cupiens exhibere reuerentiam, possessiones ad ipsum prædium Bruvviler pertinentes, cum villis, agris, mansis, mancipijs, syluis, pratis, pascuis, molis, molendinis, aquis aquarumq; decursibus, quæsitis & acquirendis, in ipso termino constitutis, Kloteno etiam super Mosellam cum suis*

appenditijs Mesenich & Rile cum omnium integritate. Sicut Pater meus ea iure proprietatis legitimè & pacificè possederat, & iam dudum viuus & incolumis pro remedio animæ suæ, & Matris meæ defunctæ, præfato monasterio cum filiorum consensu libere tradiderat. Quemadmodum in Priuilegio Domini Pilgrimi venerabilis Coloniensis Archiepiscopi continetur, hæc inquam Deo sanctoq; Nicolao consignata secundum Patris mei constitutionem, non solum rata & inconuulsa custodire curaui, verum etiam de meo Patrimonio ad huc mihi superstite, Christum faciens hæredem, ob sempiternam parentum & fratrum meorum in gremio eiusdem Ecclesiæ sepultorum meiq; memoriam D. Nicolao Præfati Cœnobij Patrono arpennas xxj. in Cloteno perpetuâ traditione adieci, mihiq; in eodem loco post decessum meum locum requietionis & sepulturæ destinando prouidi, si quis autem hanc meæ constitutionis paginam infringere, vel ausu temerario violare præsumpserit, iram Dei Omnipotentis & Beati Petri Principis Apostolorum, Sancti Nicolai & omnium Sanctorum incurrat, & nisi maturè resipiscat authoritate Patris & Filij & Spiritus Sancti perpetuò anathemati subiaceat, verum ne quis huic liberæ meæ traditioni in suâ simplici veritate derogare possit, in futurum contra perfidorum Machinationes præsens scriptum sigillì mei impressione munire, ac roborare curauimus testibus Idoneis, qui hæc viderunt, & audierunt subternotatis. Nomina testium Henricus Comes Palatinus, Ruotgerus aduocatus, Gerhardus Comes, Gosvvinus, Storckero, Sicco Comes, Ruotpertus Capellanus, Embrico, Eppo, VVinboldus, Ansfridus, Henno, data vij. Idus Septemb. Anno ab Incarnat. Domini Millesimo 51. Indictione iiij. Regnante Henrico Tertio Romanorum Imperatore Augusto.

Diploma S. Annonis de liberali donatione oppidorum Saleuelt & Coburg per B. Richez am Christianissimam Reginam.

IN Nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Anno secundus diuinâ præstante misericordia Sanctæ Colonienſ. Ecclesiæ Archiepiscopus. Consideramus ergo, quod fecit mihi Dominus magna qui potens est, anxius factus sum, pro eo quod vix inuenirem quid retribuerem Domino pro omnibus quæ retribuit mihi: his curis æstuanti mihi diuina pietas viam aperuit qua pergens, eo quod desiderabam attingere posse speraueram, scilicet vt ampliando Ecclesiam dono Dei mihi commissam his qui me præcesserunt viris toto pœne orbe terrarum, tum sanctitate tum patrimonio, cum generis claritate conspicuis, & vt pace illorum dicam me studiosius operantem, parem illis factum esse, dicere non formidem. Inde occasione datâ Dominam Richezam

Regi-

Reginam super quibusdam prædijs Saleueldt *videlicet &* Koburgh / *quatenus de his precariam consentiens, ea sancto Petro Coloniæ traderet, conuenimus. Quod cum in aditu primo parum ad votum responderet, voluntas Dei fuit vt non longo post tempore, quod quærebamus prosperum ac felicem haberet exitum. Vnde notum esse volumus cunctis tam futuris quam præsentibus, Domini Dei, & Sancti Petri fidelibus, qualiter* Starckhare *quidam vir ingenuus & Comes, miles ipsius Reginæ præcepto atque petitione Dominæ Suæ* Saleueldt / *castellum cum omnibus & Vniuersis ad hoc pertinentibus terris ac syluis forestris atque piscationibus, pratis, pascuis, & familijs, & quicquid ipsa proprietate habere visa est exceptis seruientibus Sancto Petro Coloniæ ad vsum Archiepiscopi Christiano Aduocato tradidit iure perpetuo possidendum: eo videlicet tenore, vt ipsius prædij vsus fructum Domina* Richeza *vsq; in finem vitæ suæ teneat, ea quoque ratione ac firmissimo interdicto, ne vnquam aliquis Archiepiscoporum per concambium, vel cuiquam in beneficium dando* Salefeldt *vel ad hoc pertinentia à Dominatu suo faciat alienam, nisi fortè quantum nos cum eiusdem Reginæ consilio, pro anima nostra nec non ipsius, suorumq; parentum per monasteria Coloniæ destribuendum ex ipso statuerimus. Sed & decimam vestimentorum, siue cuiusq; generis pannorum, nec non & Lodicum mellis, & cera in vsum Monachorum in* Brunwilre *Regina disposuit; Nos quoque pro deuotione Christianissimæ Reginæ, non multa quidem à nobis querenti, quantum tamen ipsa proposuerat in precariam eius concessimus; has videlicet villas dominicatus nostri, ei tradentes vsq; in finem vitæ suæ, cum omni vtilitate possidendas,* Gedkebach / Brizenheim / Wickolo / Mossendorff / Muoterßheim / Blaßheim / Zuouero. *Insuper annis singulis centum marcas argenti, de Camera nostra, quæ omnia eo tempore facta sunt, vt si quis vel Rex, siue Episcopus, siue ipse ego, vel aliquis successorum meorum de his omnibus ei aliquid minuere, vel aliquo modo mutare nisi ipsa petente tentauerit, odium Dei & S. Petri incurrat, ipsaq; sit potens* Saleueldt *& omnia ei per continentia recipere, eisq; vt proprijs vti. Tradidit quoq; Domina Regina, imo super dictus Comes* Starckhare / *seruientes quos supra excepimus omnis vtriusq; generis, ad hæc prædia pertinentia, præcepto atq; petitione Dominæ suæ, ad Altare S. Petri, sub censu duorum denariorum annis singulis, quatenus ipsi & omnis posteritas eorum, sub eâ lege permaneant, quem omnes similem censum ad altare soluant. Illud quoq; firmâ ratione constituēs, vt liberis .....venatoribus, siue cuiusciunq; generis hominibus adhanc donationem pertinentibus quæ suis temporibus iura & optimas consuetudines habuisse probare poterint.....Anno ab Incarnatione Domini nostri IESV Christi M.L.VII. * Indictione x.vij. Kalend Iulij. Facta est hæc traditio in*

NB Alienatio Saleueldiæ annullatur nisi in monasteria fiat.

* 1056.

Saleuelden /*secundum legem & ritum gentis illius*; *Cuius rei testes sunt, hi astantes quidem & videntes traditionem*, Otto Comes, Otlogh/Wetego/Romzezo/Herman *eiusq; filius* Herman/ *& iterum* Herman/Ruachart/ Gerwahrdt/Adelger/ *& iterum* Adelger/Gunthere/Rathere/ Mazzo/Ruodolff/Herman/Adelhart/Adelbert/ Gerbert/ *Vsito* Helmbolt/Ruozelie/Adeletch/Marlog/Vnicho/Bebo/Bubo/Gadeiher/ Starckhare. *Quando Domina Regina stans in domo S Petri traditionem hanc recognouit*, & Starckhare *Comes ita vt in* Sal fe dt *tradidit, S Petrum ita vestiuit. Testis est Coloniensis Clerus, & populus, tum hi quos subternotauimus*, Bertholt / *Sicco*, Ruotgher/Adolff/Christian/Ingram/Bering/ Adelger/ Burghart/ Thiemar/Herman/Arnoldt/Godefrid/Bereinig/ Sigebodo/ Waltare/Rug/Gozwin/Wecho/Cuno/ Wigman/ Hermann/ Herwardt/ Bertholt.

Notatio.

IN descriptionem huius diplomatis mendũ irrepsit, nam pro ann. 1057. legendus est annus præcedẽs 1056. illo enim anno indictio decima fuit. Deinde cũ aliqui ex Epitaphio B. Richezæ velint fatalem ei diem, fuisse 9. vel 12. Cal. April. anni 1057. Si annus huius donationis fuisset 1057. iam post tres à morte menses donasset B. Richeza Saleueldiam & Coburgum, quod absurdum foret.

Caput Vndecimum.

B. RICHEZÆ ERGA EXTVRBATORES suos, eorumq; Legatos mansuetudo, & B. Casimiri è Monachatu ad diadema reuocatio.

NOnnulli rerum Polonicarum Scriptores, posteaquam miserum regni sui, exulantibus Regina & Rege filio, descripsere statum, Sanctissimam Matronam nostram, quasi crudeliter pasta fuerit subditorum miserijs, leonino prorsus dente rodunt, ac dilacerant. Nam ita Cromerus, de legatione agens ad inquirendum Casimirum adornatâ ait: *Oratores delecti, primores viri ad reuocandum cum luculento viatico & amplis muneribus, publicè contributis instructi, ad Rixam in Saxoniam proficiscuntur, ei dona dant, quo in statu sit res Polona, curue ipsi veniant, supplici & mise-*

miserabili oratione exponunt. Illa implacabilis mulier aspernari preces, exprobrare eiectionem suam, insultare malis miserorum, negare filium postulata ipsorum facturum esse, ipsorum scelere eò redactum, vt calamitatis tædio exiliq̃ pudore in Gallias secederet, Cluniaciq̃ vita monastica sese addiceret.] Hæc ille. Verùm ego potius Dugloso Nobili è Polonia viro fidem esse adhibendam censeo, qui à Baronio sæpe laudatus refert: RICHEZAM afflictas & miseras regni Polonici vices doluisse atque misertam fuisse. Ipsam vnà commemorabo Casimiri ex monachatu reuocationem ad regnum. Itaque Baronius ad annum 1041. ex Dugloso sic narrat: *Omnibus autem in Polonico regno Rempubl per desperationem deserentibus, nihilq̃ salutare in commune conferentibus, patriæ occasum cum suo exitio propediem venturum, arcibus aut locis palustribus & inuiis Proceres, & Primores operiebantur. Republicâ Polonorum vehementi & interno & externo hoste deformatâ, & ad extremam penè internecionem detrusâ & depressâ: cum singuli quasi quadam tempestate fuissent iactati, splendor quidam, velut è cœlo dimissus pectora Primorum inspirauit. Primores enim & Barones Polonorum crebris tractatibus, exiguas eius & exangues reliquias saluare cupientes, de summâ rerum & quonam modo status prior & facies Reip. reddi posset, consultabant; & omnium quidem sententiæ congruebant, sine Rege & Principe, neque mala exorta depelli, neque ad debitum ordinem posse regnum reduci. In eligendo tamen & assumendo Principe, erant varij & diuersi. Quibusdam enim placebat, aut ex vicinis Principibus, aut ex propriis militibus Regem eligi. Sed hæc etiam sententia multas secum difficultates futuras & incommoda trahens, cum verendum esset, ne eligendus si de Principibus vicinis esset, principatum detrectaret: Si verò de genere proprio, ne in contemptum fastidiumq̃ veniret, ominabantur. Aliis placebat, expulsum & in exilium missum hæredem & filium Regium Casimirum quærere, & omnibus modis ad regni reducere regimen, quo viuente certissimum esset, quemlibet iustum & prudentem Principem, Regnum Poloniæ & lacerum & deforme abnuiturum, neque parui pendendam prolem Regiam, cui hæreditas & successio debebatur, sed immo auitam sperandam in Casimiro indolem, neque alium extare Principem, qui Reip. Regni Poloniæ æquè posit & abrogare deformitates & instaurare ruinas. Iniquum insuper esse, Boleslai Magni primi Polonorum Regis beneficia, & in patriam & in se præstita, oblitum iri; nepotemq̃ suum eo regno priuari, cuius ille virtutis suæ excellentiâ primus diadema meruit. Hæc sententia cum ab omnibus collaudata & accepta foret, decernentibus iudicantibusq̃ singulis Proceribus, Regionem Polonorum suam dignitatem suumq̃ statum, nisi Rege Casimiro recuperato, recuperare & tenere non posse. Post multos itaque tractatus, post varias iactationes, simultates & tumultus,*

Calũnia in B. Richezã.

Refutatio calumniæ.

finem ad hunc modum diſſidiis placuit ponere, modumq; ſtatuere odiis, ſoluſq; Caſimirus dignus viſus eſt, cui Regnum legali communi voto eligendi deferrent. Quem Deus Omnipotens in ſua indignationis nubilo, miſericordiæ ſuæ non oblitus, quaſi ſcintillam modicam pro Polonorum reſtauratione gloriæ voluit conſeruare. Pontificibus interim & Palatinis, ex quibus maximè eccleſiaſtico ſcilicet & ſaculari ſtatu vniuerſum corpus Conſilij apud Polonos ad promouendam Rempubl. concinnatur; nonnulliſq; aliis Baronibus paucis tamen admodum in Gneſnenſem Metropolim iterum conuenientibus, Stephanus Gneſnenſis Archiepiſcopus, de CASIMIRO *deligendo ſententiam dixit, quem omnes ſunt tacitè ſecuti: Nuncij poſt hæc ad quærendum* CASIMIRVM *deſignantur, & mittuntur mandato & auctoritate, inſtructioneq; fulciti, vt pro illius reductione quæque etiam difficilia ſubeant, cum in eo vnico, vnica ſpes miſerabilis patriæ conſiſtat. Nuncij autem Polonorum publica executuri mandata, arreptoq; itinere, primò ad Alemanniam diuertunt, &* RICHSEHAM *Poloniæ Reginam, Miceſlai olim Poloniæ Regis relictam, in* Brunſwich *degentem offendunt, cui cladium & malorum, quibus Poloniæ regnum preſſum erat, magnitudinem, quam & ipſa ex rumoribus intelligebat, exponunt; rogantq; vt vbi terrarum & gentium filium ſuum Caſimirum inuenire poſſint, eis fideliter nunciet & declaret; Regina autem* RICHSEHA, *etſi ſuas filijq; ſui propter exilium illatum iniurias vltas eſſe gaudebat; calamitatum tamen multitudo, etiam muliebrem affectum ſuperabat, propter quod Regno Poloniæ, tam miſerabili & afflicto non poterat non compati, ſpirituq; compaſſionis impulſa, viuere quidem filium Caſimirum, ſed in religionem ſacram S. Benedicti tranſiſſe, & monachali habitu & ſtatu in Cluniacenſi Monaſterio in Galliis ſito perſeuerantem, Regni terreni cupiditate diſtrahi non poſſe, & ſpe conceptâ Legatos fruſtrandos eſſe. Terruiſſet delatio hæc quantumcumque conſtantes viros; Legati tamen Polonorum, nihil iis quæ à Regina pro indifficultando & ſuccidendo eorum itinere dicebantur perculſi, honorata Regina* RICHEZA, *de iis quæ ſecum ferebant muneribus, in Galliaſ profecti, Cluniacum tandem perueniunt, & Ducem ſuum* CASIMIRVM *monachali habitu veſtitum, recognoſcunt, obortoq; lachrymarum imbre, certatim in eius ruunt amplexus, felices ſe ac beatos aſtruunt, qui Principem tanto labore quæſitum, viuum & incolumem repererint. Ad quem petita audientia & de conſenſu Abbatis Cluniacenſis obtento (is erat Magnus ille Odilo, ſanctitate præcipuus) verba faciunt: Omnium, inquiunt, Pontificum, Procerum & Nobilium Regni Poloniæ nomine ad te venimus, Princeps Clariſſime oratum, qui ſolum Regnum noſtrum imò tuum labefactatum attollere, & decerptum reintegrare tueriq; enixè & egregiè potes, ſi ad Regnum Poloniæ te per nos reduci, & illius ſucceſſione paterna ſceptra tibi debi-*

Legati Poloni ad B. Richezam veniunt.

B. Richeza cõpatitur Polonis.

Poloni B. Richezam muneribus afficiunt.

Poloni B. Richezę filium Monachum reperiunt.

S. Odilo obijt 1048. Cal. Iã.

Oratio Polonorũ ad Monachũ Regem.

debita regere velis, neq; preces nostras, & totius patriæ, neq; labores nostros, qui te per varias regiones, nationes & populos, discurrendo quæsiuimus, despectum iri sinas: Veni igitur seditiones sedaturus Polonicas & intestinas, eradicaturus illorum discordias, hostes abacturus ab eorum faucibus, & Regni tui erepturus reliquias: & alia pleraq; his addidere, quæ vel truculentum Scytham quempiam ad commiserationem mouere potuissent. Quibus subijcit Author: Recognoscit CASIMIRVS *Dux Regni sui Proceres, & de illorum aduentu iubilo immenso iucundatur & exultat, quid tamen agat, quem affectum, quem vultum Legatis & Proceribus Poloniæ, quorum aduentus causam ipsis prodentibus habebat non ignotam, exhibeat, penitus ignorat. Iam enim regulam B. Benedicti professus erat, & Diaconatus gradum susceperat, alieniq; iuris & arbitrij factus, etiam communionem conuersationemq; cum Legatis, nonnisi Abbate permittente, nedum regressionem in sæculum nouerat sibi professionis virtute interdictam: Quæ cum Legati Polonorum Duce eorum Casimiro referente didicissent, Abbatem Cluniacensem conueniunt, congruisq; muneribus ipsi præsentatis, cur & vnde venerunt, exponunt, petuntq; ob necessitates ingruentes reddi sibi suum Regem, Regni legitimum successorem. Abbas autem Cluniacensis vir ipse eruditus & industrius, prudentum & expertorum virorum communicato consilio, Polonorum Legatis respondet, se quidem ad gerendum petitioni & requisitioni eorum morem è compassione singulari, vt calamitates Polonici Regni depelli & sanari possint, benevolum atque pronum esse, non tamen suæ potestatis fore, vt & Monachum & Diaconum è religione professâ emancipet, & in terreni Regni regimine præuaricato professionis suæ tenore succedere permittat. Proinde supremum in terris tribunal, supremamq; potestatem, Sedem videlicet Apostolicam Romanam, & Vicarium Christi adirent, & necessitate publicâ Poloniæ Regni eiusq; conditione & statu summo Pontifici declarato, Principem Casimirum reddi poscerent, eâ benignitate summum Pontificem præditum esse, vt afflictorum & calamitosorum precibus non possit non moueri, & Regno cui suapte debetur miseratio, propitiationem non præstare non posse; sine verò Apostolicis mandatis, in remittendo absoluendoq; Monacho, quam grauissimè pro salute publicâ pariturum. Cluniacensis Abbatis responso accepto, Polonorum Legati, etsi illos non mediocris haberet molestia & amaritudo, quod Principem suum regulari professione, & Diaconatus officio intelligerent irretitum, duplicemq; illum nodum non sine plurimorum laborum & difficultatum interpositione soluendum: omnia tamen, etiam extrema se deuouent perpessuros, dummodo salutem miserabili & afflictæ patriæ referre possint. Ex Cluniaco itaque facto discessu, rectiori quo possunt itinere Romam tendunt, quo cum incolumes peruenissent, à Benedicto Papa nono benignam audientiam sortiti, quibus bellis, quibus cædibus & spoliis Regnum Poloniæ, tum ab externis, tum à pro-*

Rex Casimirus Monachus Diaconus.

Poloni ab Abbate petũt dimitti Regem Monachũ.

Abbas Polonos ad Papã remittit.

Poloni pro Rege Monacho dimittendo Papã adeũt

à propriis, propter carentiam & exulationem stirpis Regiæ, vsque ad internecionem confectum sit; quibus quoque ex causis restitutio Principis eorum Casimiri, per Cluniacensem Abbatem negata sit, declarant. Atque demum Pontificem his compellant verbis: Ex te, Sanctissime Pater, nostra & totius Regni Polonici salus & restauratio pendet, tu solus patriæ nostræ potes sanare discrimen, tu bellicum furorem inhibere, te patria nostra inuocat, te intuetur, ad te fiducialibus precibus recurrit, tua maximè interest, facili auctoritate & decreto ei præstare gloriam & quietem, salutem & integritatem, per te regionum nostrarum sanari debent vulnera, quibus præter te nemo mederi potest, vt Respublica Regni nostri Polonici, sæua discordia miserabiliter prolapsa, in prosperitatem pristinam pace confectâ, vigoreq; resumpto, diuinitate propitiâ, consurgat. Maturato opus est ni cito succursum fuerit de capite, de fortunis insontium, de totius insuper corpore Regni actum esse.

Oratio Polonorum ad Papam.

Nec semel Papam & Cardinales petiisse contenti, frequentius petere & instare perseuerabant, rogantes ne se frustratos spe abire post tantos labores satigationesq; triste responsum in patriam referre paterentur. Compateretur summus Pontifex, benignitate paternâ, Polonorum Regno miserabilibus cladibus obruito, non aliam habenti fiduciam, quam si esset sine capite truncum corpus, sine oculis frons & facies tenebrosa. Legatione Polonorum Benedictus nonus auditâ, quid facto opus foret, aliquanto tempore cum Cardinalium Collegio cæterisq; timoratis viris & iurisperitis deliberat. Res enim vt supplicatio noua, & sine exemplo ad se delata, non parum in vtramque partem difficultatis & periculi secum trahens, alta longaq; indagine & deliberatione, vt dirigeretur, summum Pontificem impellebat. Nam ex Monacho Diaconoq; Laicum efficere, solemne religionis & continentiæ votum, transgressionis in diuinam legem facinus ingens censebatur, & laboranti afflictoq; Regno non prouidere, erat specimen patentis crudelitatis, quæ à Sede Apostolica, benignam se omnium Matrem vocitante, longè abesse debet. Mouebant autem tantæ Sanctitatis virum facies miseranda Legatorum, vilis & obsoletus habitus, vultus supplices, demissa supercilia, & verborum humilitas. Intelligebatq; vir Apostolicus, propter defectum Regalis regiminis multas Polonis iacturas accidisse, vtpote militum dissensionem, populi concussionem, Regni deprædationem, fidei subuersionem, Episcoporum & Sacerdotum indignam oppressionem, virginum deflorationem, & coniugalis pudicitiæ contaminationem. Itaque post varios tractatus & concertationes hac in re habitas, dum plures viæ Polonorum Legatis à summo Pontifice propositæ, vel vt duræ & intolerabiles repudiarentur. Eadem à summo Pontifice decretæ, & à Polonorum Legatis recepta est. Et tunc demum summus Pontifex Legatorum precibus annuit, & Casimirum illis precariò Regem dedit, vxorem illi ducere, & filios procreare concessit.

Magnę difficultates in dimittendo Rege Monacho & Diacono.

Dispēsatio Apostolica cum Rege Monacho Diacono.

Dona

Dona tamen Apostolica, exempla non habentia, nec vnquam alicui personæ, aut regioni concessa, rata esse decernit, si illa lex à Polonorum Legatis suscipienda, & perpetuò seruanda promittatur. Princeps Poloniæ Casimirus dispensante summo Pontifice, Monasterio Cluniacensi exeat, habitusq; regula, & gradu Diaconatus abdicatus, solutus & liber, paternum & auitum regnum instauraturus, illud resumat, nubendi & in spem Poloniæ Regni successores generandi habens potestatem: Sed tum Polonorum regiones, ac regnum in signum præstiti, per Apostolicam Sedem, acceptiq; in magno necessitatis suæ articulo, beneficij, B. Petro & successoribus Romanis Pontificibus de quolibet capite nobilium (capitibus circumscriptis) vsualem nummum annis singulis soluere, cæsariem capitis & comam, barbaro more non nutrire, sed auribus patentibus, instar Religiosorum Latinorum, tonsuratum caput, gestare, & in præcipuis Christi, & Virginis Mariæ Matris eius, festiuitatibus, panno linteo albo, in stolæ modum dependente, ceruicem exornare, perpetuò sit astrictum. Vt his tribus signis ex Monacho, & ex Diacono, Apostolica concessione & benignitate, cum aliter concretum periculum dispelli non posset, Polonus Regem sibi creatum, & redditum recognoscens, tam in Deum, quam religionem Christi, sit gratior, atque deuotior. Ita eum planè veluti aucto fœnore, vt pro vno sibi oppignorato votis solemnibus Monacho, eum cum reddit Ecclesia Polonos oẽs quodammodo tonsura Monachos (quoad fieri licuit) habitus schemate solemnibus diebus religiosos præseferentes, & annui pensitatione tributi perpetuò obligauerit. Quo cum nobiles omnes pariter astrictos tradat Longinus, miramur quomodo Chromerus eâ tributi pensitatione, minimè deuinctos fuisse dicat, Nobiles, neque Clericos sacris addictos; Ritum autem illum, vt cum sanctum Euangelium in sacris Missarum solemnibus inchoatur, Poloni gladium stringerent, ac mediotenus euaginarent, in signum prompti animi, in defensionem Euangelij, etiamsi opus sit armis, iam à tempore Miecislai Polonorum Regis inoleuisse Chromerus tradit; seruauit ista omnia populus sui natura, religionis custos, veritatis cultor & amantissimus æqui. Quomodo autem his acceptis à Sede Apostolica perpetuò conseruandis decretis, Cluniacum sint reuersi Legati, literisq; Pontificiis patefactis, receperint suum Principem, eumq; reduxerint in Poloniam, à quo profligatis sceleratis, ipsum Regnum fuerit in statum optimum reuocatum, & quomodo ad debellandos hostes affuerit ei diuinum auxilium, Angelico ministerio exhibitum, idem author pluribus narrat; sed hæc nobis satis ad institutum, quomodo insuper in gratiarum actionem Monasteria extruxerit, ad quæ habitanda suos in Galliis vocauit Cluniacenses, idem Author inferius scribit.] Hucusque Baronius, & quem affert Longinus.

Conditiones Apostolicæ dispensationis.

Caput Duodecimum.

DE MORTE ET SEPVLTVRA B. RICHEZÆ.

CLuniaco igitur discedens CASIMIRVS, vnà cum Polonorum Legatis, Matrem suam B. RICHEZAM Brunopoli (aliis in Salefeld) inuisit, à qua pretiosis locupletatus donis, & egregiâ Alemannorum equitum cateruâ stipatus, instructus viatico, recto itinere ad Henricum III. Imperatorem in B. Swiperti Werda (nunc Cæsaris Insulam dicimus) commorantem contendit, indeq; in Poloniam profectus. Ipsius verò Parens B. RICHEZA cum reliquum vitæ suæ, & habitu decorasset religioso, plurimum vtens familiariter sacris Antistitibus, Pelegrino potissimum, Hermanno fratre suo, S. Annone Archiepiscopis Coloniensibus, & B. Leone summo Pontifice, vt ex archiuis insinuaui, & sacris ornasset largitionibus, ac complura excitasset templa, Anno Dñicæ Incarnationis millesimo sexagesimo tertio, die 21. (alias 1057. die 24.) Martij in Salefeld Saxoniæ oppido sanctè obdormiuit in Dño; ipsius reliquias S. Añno Archiēps Coloniensis Coloniā transtulit, cum hac ad caput ipsius & in plumbo incisa inscriptione.

Mors B. Richezæ.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo LVII. (MLXIII.) secundo Idus Aprilis Richeza Regina, ab Annone secundo, Sedis huius venerabili Archiepiscopo, atque præsentis Ecclesiæ Fundatore, cum ingenti totius Cleri & populi frequentiâ honorificè sepulta est, & peripsum inducta Pontificem duobus ornatissimis prædiis sibi precariò collatis. Nono * Kalendas Aprilis obiit.

Epitaphiū B. Richezæ

* Aliis 12. Cal. April.

Epitaphium hoc aliter ab aliis scio lectum, atq; ex diuersa ratione cōputandi & æra diuersa M S. & rchiuū Brawile ense ab illo, seu potius ab illius altorū lectione discordare, & ann. 1063. fatalē B. Richezę Reg. assignare. In plūbo verò fatalis quoq; diei nota ferè oculos fugit, deinde vbi lego *sibi precariò*, duę hę literę *S.P.* habētur, quę etiam *sibi Pontificiò* vel *sepulturæ perpetuò* explicari possunt, & alias interpretationes admittū-

F. Sancto Petro vel

Caput XIII.

DE EXORTA LITE PROPTER B. RICHEZÆ corpus, & quosdam census loco sepulturæ relictos.

IN historiæ nostræ capite 2. ex veteris Brawilerēsis Abbatiæ archiuo innueram, B Richezam delegisse sibi tumulum in Monasterio Brawilerensi. Verum ab obitu ipsius, acris Monachos inter & S. Annonem cœpta est cōtentio. Monachi enim piæ Matronæ desiderio satisfacturi, exuuias apud se tumulandas asserebant: At Annonis Coloniensium Archiepiscopi inclinatio ad Ecclesiā B. M. V. ad Gradus ferebatur, vt eam sacro hoc pignore honoraret. Atque ex hac controuersia aliæ demum pullularunt lites, de quibus vita B. Wolphelmi Brawilerensis, septimo & octauo capitibus, apud Surium 22. Aprilis, prolixissimè autem in M. S vita Fundatorum Brawvilerensium. Quæ quidem si huc transcribamus, ne quis B. Annonis honorem vocet in dubium, amandamus lectorem ad Cæsarij Heisterbacensis libri octaui de illustribus miraculis caput 69. Vt tamen nostra tempestate, Ecclesiarum Præpositi exemplum habeant, quanta ipsis pro domus Dei sit certandum libertate, Emunctores verò & inuasores bonorum Ecclesiasticorum vt videant, quod sæpe posteritatis iudicium sibi timendum sit, libet eam manuscripti relationem hic inserere: *Anno*, inquit, *Dominicæ Incarnationis millesimo quinquagesimo sexto, defuncto pio Archipræsule Hermanno, successit ei in Episcopatum, vir venerabilis Anno, qui quamuis sanctæ Religionis approbatus cultor fuisset, interdum tamen proprij plus arbitratus, ... tenax, ... quod sentiens Richeza Regina, habito prudentum apud se consilio ratum duxit esse, Pontificem beneficiis placare, Veniensq; ad eum in Insulam S. Svviberti commorantem cum Imperatore, S. Petro Salefeld & Coburg / S. Nicolao verò Clotteno, per manum Mundibordis sui Henrici Comitis Palatini de placito sibi ad vitam vsufructuario sub solemni dedit traditione Vbi mox Archiantistes eodem animi voto, eademq; sententia qua S. Petro & sibi Salefeld & Coburg / Clotteno S. Nicolao & Abbati Tegenoni, qui præsens erat, vt ipse Imperator sub diuo hoc agi iustum fore dicebat, banno suo, terribili sub anathemate . . . . . earundem rerum perpetuò possidenda confirmabat; . . . . . Anno autem post hoc millesimo sexagesimo primo, cum iam perfectum esset in Brawilere Monasterium, idem Reuerendissimus Archipræsul Anno quod sui erat officij expleturus, cum Egilberto Mindensi*

Hermānus Archiēps mortuus 1056 Successit Anno B. Richeza donat Āno ni Archēpo Coloniensi Salefeld & Coburg. Clotteno verò S. Nicolao per manus Mūdibordis sui Henrici Comitis Palat. Tegeno Abbas. Apud Brawvil charta B. Richezæ

*densi Episcopo eo veniens & sub veneratione sanctorum Confessorum Christi, pariterq; pontificum, Nicolai atque Medardi, eiusdem Monasterij dedicationem tertio Calend. Nouemb. consummauit, & ita vt erat sacerdotalibus indumentis insulatus, Iesum testor, Clotteno specialiter, & reliqua generaliter prædia, sacro illi collata loco, banno suo secundâ vice confirmauit Constructum est & aliud ex eiusdem gloriosissimæ fœminæ atque Reginæ sumptibus, Monasterium, per Adelberonem VVittenburgensem Episcopum, in loco vbi S. Kyliani, sociorumq; eius sacrum extat martyrium, vtpote cuius Episcopium ex eius numerosa familiarum clientela cum omnibus quæ ad oppidum Salzo pertinent, regia prorsus munificentia adauctum est, verum non multo post anno scilicet Dominicæ Incarnationis millesimo sexagesimo tertio, 12. Kalend. Aprilis * apud Salefeld ipsa defuncta est, corpus verò eius religioso tantæq; fœminæ congruo apparatu Colon. delatum est, ibidem Archipontifice insistente in Ecclesiam S. Mariæ quæ est ad Gradus, humatum est. Hac ex occasione. . . . . excepto quinque librarum censu, Sacer Bravvilerensis locus, non solùm Fundatricis suæ corpore, sed & Clotteno priuatus est. Super quare, ex industria Abbatis & Fratrum formata, in persona S. Nicolai, epistola, sibiq; in præsentia reliquorum etiam Episcoporum missa, correptus est. Cuius hoc exemplar est:*

B. Richeza aliud construxit Monast. S. Kyliani pVVirtzburg. Epm. *aliàs 1075 9. Cal. Apr. Bravvilerenses privantur corpore B. RichezæFundatricis. S. Anno Clotteno excipit.

Nicolaus Dei Gratia Mirrhensium Archiepiscopus Annoni fratri &c.

Miror paternitatem tuam, propter quosdam impios, infidos ac adulatores in me nescio ob quam causam mei sic grauiter exarsisse. . . . . Quanto igitur excellentiorem locum tenes inter homines, tanto aspectui omniũ pates, & ideo non solum reprehensibile sed etiam quoduis vel quod agis debet esse laudabile. Sciat autem fraternitas tua, quia fratres, qui sunt in meo Monasterio, non sicut tibi dictum est opibus abundant, sed multa eos sæpissimè constringit egestas prædium autem Braweilre quod Mathildis Deo dilecta à marito sumpsit in dote, illud eos enutrit in pane ceruisia, sagina, & legumine, nam cætera prædia quæ superfunt, nec vno quidem mense possunt panem sufficere, vini autem tanta copia est eis, vt si nimia abundantia orbem terrarum repleuerit, pro miraculo sit, si vltra 3 carratas meruerint, hæ sunt opes nimiæ, quibus dicuntur fratres mei superabundare. His igitur prælibatis rogo tuam dilectionem per illam quæ inter Deum & homines charitatem, . . . quæ hæreditario iure mihi relicta sunt restitue, ne ad communem Iudicem clamor meus veniat. . . . . Sed mirum dictu, ... Capellanus eiusdem RICHEZÆ quod Reginæ, Otto nomine, iustas suæ luit pœnas perfidiæ, ... siquidem per sublatarũ idem ille Otto ab eadem venerabili Regina in mandatum acceperat, vt veneran- das Sanctorum reliquias, quas in scrinio decenter ornato condiderat, post mortem suam

Sub noïe S. Nicolai ad restitutionẽ epistolâ monetur S. Anno. Brawileré. ses erãt malè delati apud S. Annonem. ✝ 284 Otto Capell. B. Rich reliquiarũ donationẽ me-

suam Brunwilre *deferret, sed ille cœcus auaritiâ, earum pretio pactus præposituram.. mox vt in Saxoniam ad sua cum Archiepisc. reuertitur, quadam in Sylua ictu fulminis tactus, ab equo cui insederat, præceps agitur, tanta autem inundatio pluuiæ tonitruum est subsecuta, vt ex eius effusione valida, attriti corporis cinere eum arena inuoluto, sola tantum ipsius dextra manus integra sit reperta. Nihilominus vero successor Abbatis Tegenonis, Dominus VVolffelmus, ... parum proficiens.*

ritus esset præpositurã, graiter punitur.

S. Anno meditatur restitutionem Clottensis municipij.

Quæ sequuntur, ex manuscripta vita S. Wolphelmi, libet inserere. *Post aliquot tempus Archiepiscopus Anno incidit in grauem infirmitatem, cuius incommodo dum vehementer anxiaretur, & mortis articulus imminere cœpisset, venerabilis Abbas noster VVolphelmus, visendi eum gratia adiens, & inter cætera consolationis verba, huius rei mentionem ingerens, monuit eum piâ sollicitudine,.....*

.. . . . . addens nisi per emendationem mutaret commissum perniciosum, animæ imminere periculum, cuius ille vt erat mentis ingenuæ, benignè suscepta admonitione sciens eum virum iustum, & sanctum humiliter quidem eius se commẽdabat orationi, spondens in proximo, aut idem bonum redditurum, aut aliud reciprocâ vicissitudine pro eodem restituturum. His exhilaratus promissionibus, gaudens remeat ad propria, Domini seruus noster Abbas VVolphelmus: sed proh dolor, ... immatura morte præuentus obijt: ...] Hactenus Msca vita S. Wolfhelmi, quæ sequuntur, Msca vita Fundatorum Brawilerensium continuat: *Eo defuncto regiam præsentiam, plurimo labore sui, suorumq;, super hoc negotio ollicitabat, deniq; tam diupio labore institit, donec Rege Henrico Imperante, præipuè tamen pio Palatino comite Hermanno sibi per omnia fideliter adminiculante, cermittente vero superdicti Archipontificis successore, Hildolpho, Clotteno recepit, & exacto ab Incolis fidei iuramento, in vsum propriæ possessionis redegit, cuius fidei virtute qualis habita esset animi constantia, in quadam eius manifestè continetur epistola, cuius hæc forma est.*

Clotteno recuperatur, sub Rege Henrico & adminiculo Hermanni Palatini.

Hildholpo successor S. Annon.

Domino Henrico Augustorum sanguine, Dei gratia, Romanorum Regi, Wolphelmus, cum omni Bravvilerensium congregatione,

Epistola S. Wolphelmi ad Henricum Regem.

Fidem, cum intentissima precum deuotione, misericordiæ vestræ genibus prouoluti. Quod cõquesti sumus, iterum conquerimur, quia pro iustificatione, quam nobis fieri præcepistis frustra clamantes tædijs atterimur Est autem querimonia nostra super quodam prædio, quod Clotteno dictum B. Nicolao quando puer fuistis, immo quia fuistis, est ablatum, quod quia tunc vestra non prohibuit infirmitas puerilis, aspires

spiret Dominus vt modo corrigat auctoritas virilis, nullumq; patiatur ecclesiasticam censuram infirmare, quamuis etiam dicatur miraculis coruscare. Nam cum sint duæ natiuitates miraculis coruscantium, vetus Adam, & nouus, boni maliq; litē gereret, inter se compugnantium, ac ex bono quidem eorum statuit nos Dominus Deus informari, malum verò vel in B. Petro, præsertim quod Christum negauit, non debemus imitari, cur enim egressus fleuit amare, si non malum fuit Dominum suum negare Ex his ergo bona eorum, non mala imitari nos debere intelligitur, & mox in eisdem miracula quæ faciunt ob ea tantum quæ imitatione digna sunt, fieri colligitur; quod si miracula eorum nulla mala struunt, nec ecclesiasticam censuram, quod cæteris malis aliquanto grauius est, destruunt, ergo ne miracula quæ fieri dicuntur, ad sepulturam Domini nostri Archiepisc. Annonis, nostram querelam apud Vestram Clemētiam videātur impedire. Qualiter Imperator Augustus pater vester Henricus, pro nobis agat, dignetur Vestra Serenitas audire, nam in charta quam nobis fieri iussit, de Domino nostro Archiepiscopo Hermanno, & suis sororibus, ita loquens: Nostram, inquit, adiuere Clementiam rogantes, vt eam loco Brunwilre *nominato, libertatis statueremus gratiam, quatenus ab omnium præsentium & futurorum, tā Pontificum quam Regum seu Imperatorum, liber dominatu lætius tam pro nostrâ quam pro ipsorum salute vacaret; & post pauca.*

Miracula apud sepult. S. Annon.

Henricus Imperator pater Henrici.

Hanc etiam petitionem iustam, ac piam agnoscentes, voluntati eorum præbuimus assensum, loco illi Brunwilre *nominato libertatem statuentes, atq; vt rata & inconuulsa maneat in perpetuum, cartam hāc libertatis conscribi, manuq; propriâ corroborantes, sigilli nostri impressione, iussimus insigniri: quam si quis infringere tēt aut scad primum iram Dei, Sanctiq; Petri, simulq; omnium Sanctorum incurrat; Sciatq; se compositurum auri purissimi libras centum nostræ cameræ medietatem, Archiepiscopo alteram medietatē. Ecce si munera desideratis, Vos & Dominus noster Archiepiscopus Coloniensis sine peccato, Cæsaris edictum vtriusq; cameram ponderibus onerat immensis, si tamen iustificetur vnde nobis causa mouetur .....*

Controuersiam hactenus enarratam, anno Domini Millesimo nonagesimo, composuit hisce tabulis, Hermannus Tertius Archiepiscopus Coloniensis.

In nomine Sanctissimæ & Indiuiduæ Trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus in Christo, tā futuris quam præsentibus, qualiter ego Hermannus III. licet peccator, Colonien. Archiepisc. desiderio desiderans, pro humanæ fragilitatis possibilitate, iniquitatum molimina, controuersiarumq; litigia, ex vniuersis Episcopatus nostri terminis procul eliminare, statuimus, decreuimus, odibilem discordiam, diutinamq; concertationem, quæ inter duas, è nostro Præsulatu, congregationes, videlicet Canonicos de Monast. S. Mariæ, quod est in Gradibus, & Monachos de Brawilre *diu ....*

dura-

durauit, pace sequenti finitre; nam cum ob prædium quod RICHEZA Regina in Clotteno habuerat, & Ecclesiæ quæ in Brawilre in honore S. Nicolai fundata est, tradiderat, sed Dominus ac prædecessor noster Anno Archiepisc. ad præfatam S. Mariæ Basilicam, posteà contulerat, ex vtriusq; querimoniarum, Crebrius infestaremur, molestijs, prudenti priorum, ac familiarium nostrorum, consilio, nec non vtriusq; congregationis precatu deuoto, ac assensu voluntario, deliberauimus, quatenus præfati monachi Clotteno absq; iniuria contradictionis retinerent, & Canonicis S. Mariæ bona quæ in Vnckleback habuerant & Reigemage dimidiam aripennam, & mansum, quinq; solidos persoluentem, & in Eurendalc 18. Solz, & in Lugrische vniuersa quæ prius habuerant, tam in agris, quam in areis, in vinetis ac mancipijs, omnibusq; prorsus appenditijs, nec non in Sigenell 4. arripennas redderet; vnde auctoritate Patris, & Filij, & Spiritus S. sub interpositione perpetui anathematis, & diuinæ vltionis animaduersione præcipimus, asserimus, quatenus hæc Pontificalis nostræ sententiæ decreta, perenniter statuta, inuiolataq; obseruentur tenaci memoria. Si quis ergo ausu temerario, huius nostri decreti, instinctu diabolico, corruptor violetus, existere molitus fuerit seu præsumpserit, perpetuâ anathematis execratione se exauctoratum intelligat, & æternæ damnationis incendia, nisi resipiscendo infesti sceleris machinamēta correxerit, nequaquam euadet. Vt autem totius cōtradictionis, etiam benignitatis plenâ stipulatione extirparemus offendicula, hanc paginam priuilegij inde conscribi, proprijq; sigilli impressione insigniri mandauimus. Testes quoq; procurauimus adhibere, quorum hæc sunt nomina: Ioannes Spirensis Episc. Hermannus Præpositus S. Petri, Gerhard Decanus, Arnold Præpositus, Rudberde Præpositus, Johann Præpositus, Diederich Præposit Hecil. Præpositus, V Wolfhelm Abbas, Hermannus Abbas, Isaac Abbas, Hartman Abbas: Laici Steph. Comes Gerhardt in Hochstade, Arnold: Præfectus vrbis, Adelbrech de Saffenberge, Adolff de Monte, Adelbert de Duna, Suitger ministerialis Linesti, Sigeboldt, Reginold, Ottvvin, Arnold, Meginzhe, Tizelin. Facta sunt hæc in Colonia Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo nonagesimo Indictione 13.

Caput Decimumquartum.

TESTIMONIA DE BEATITATE RICHEZÆ.

COlophonē operi addant haud pauca de B. Richezæ sanctitate testimonia, atq; monumēta à maiorib. nostris accepta. Cōradus imprimis Monachus Brawil. in vita B. Wolfhelmi, quā circa ann. 1094. scripsit ita loquitur; Dña Richeza cuius Genitores Brawil à Fūdamentis extruxerunt cœnobium, Fidei ac deuotionis eorum æmulatrix existens, terrenarū possessionum suarum, Ecclesias Dei fecit hæredes, vt regni cœlestis ipsa compos effici mereretur

Vita S. Wolphelmi de B. Richeza.

& ha-

Martyrologium Molani de B. Richeza.

& hæres Deinde martyrologiũ Vsuardi, ex additione Ioannis Molani, 13. Cal April. die 20. Martij, de eadẽ inquit, *Coloniæ ad Gradus obitus Rixæ Reginæ, neptis S. Annonis Episcopi, cuius nõ canonizatæ corpus patet in magnis festis.* Cũ quo conspirat & Petrus Cratepolius, ex ordine S. Francisci Minor. Conuentualiũ I. [illegible], in catal. SS. Germaniæ Lit. R. S.

Cratepolius [illegible] de B. Richezâ.

Rixa, inquiens, *Reginã ..... consanguinea S. Annonis Episcopi Colon. Coloniæ ad Gradus Mariæ requiescit. De cuius Canonizatione non constat*; Illud tamen obseruandũ est, labi hic nonnihil Cratepolium, dum in catalogo Sanctorum tradit, illã Vngariæ fuisse Reginam; atq; peius hallucinatur in annalibus, vbi agit de S. Annonis morte. Item in Hermanno III. S. Annonis Successore, vult eam vxorem, fuisse Lotharij Augusti, & Hermanni III. sororem, cum Hermanni II. soror fuerit, ac ante Hermannum III tempore B Annonis sit defuncta. Deniq; prioribus similia traduntur, in Sacrario Agrippinensi folio 75 his verbis.

Sacrarium Agrippinẽse de B. Richeza.

Nouus Catalogus SS. de B. Rich.

In septima collegiata Ecclesia, ad Gradus B. M. V. *ante chorũ, in eleuato Mausolæo, sepulta iacet Dña Rixa Regina ..... S. Annonis Episcopi Colon neptis, matrona Deo & hominib dilecta, cuius, nõ canonizatæ corpus, patet in magnis festis.* Philippus Ferrarius Alexandrinus, ordinis seruorum B. M. V. in nouo Catalogo Sanctorum, qui in Romano martyrologio non habentur hæc tradit: 13. *Cal. April. Colon. Agripp. B. Rixæ Reginæ.*

Monumenta in testimoniũ sanctitatis B. Richezæ.

Prioribus testimonijs, nonnulla placet à maiorib nostris excitata subijcere monumẽta, ex quibus colligamus, quã, ipsi maiores nostri, de B. Richezæ sanctitate posteritati reliquerint existimationẽ. Principem inter ea omnia locũ obtinet Mausoleũ, in quo sacræ ipsius exuuiæ sunt reconditæ à B. Annone Archiepisc. in media ad B. M. V. Gradus Coloniæ Ecclesiâ, ædificatũ: Quadratum illud è saxo *Drachenfeltzico* elaboratũ, 4. pedum altitudine è terrâ assurgit, ac 7. pedes longũ, latumq; duos, ferreis circumdatur clatris: Ad quatuor angulos totidem ænea candelabra eminent, Laterum porro intercolumnia duodecim coronant Apostoli pictoris manu expressi. In frontispicio orientali B. Richeza nostra Regina Polonorũ & frater illius Hermannus pius Archiepiscopus Coloniensis, radijs circumfusi Diuinis, conspiciuntur; ac demum in facie vltima, & auersa, occidentẽ versus, angelica ad Deiparã salutatio exprimitur. Ipse sarcophagus duobus clauditur opericulis, altero ferreo, altero quercino, vtriusq; tamen perforato ore, ad excipiendã Piorum

rũ hominum ſtipẽ. In ſolemnib. olim ferijs ligneũ amouebatur operculũ, eſtq; id, quod Auctores ſupra citati dixere, *corpus patêre in magnis feſtis.* Et licet hodie non oſtendatur ,, ego tamen anno ſupra 1633. cũ ad hiſtoriæ veteris notitiã, curioſius, ſacra Colon. monumenta perluſtrarẽ, obtinui; vt ſepulchrum B Richezę Reg. Pol. 12. Apr die, in Eccleſia B. M. V. ad Gradus, præſentib R. mo D. Ottone Gereone, Archipiſc. Cyrenenſi, Eccleſiæ Decano, & Io: Nevvman, ac Ioann. *Richartz.* Canonicis, aperiretur, quo mihi liceret oſſa ſacra accuratius ſcrutari. Deprehendi ergo, ea ſine ordine diſperſa, ac goſſipio inuoluta, tegebantur ipſa ſtragulo ſerico, ſicut & byſſo veſtiebatur tũba lignea, marmoreo incluſa Mauſolæo: Caput reticulo aureo aſtrictum, incumbebat puluinari, ſub quo latebat plumbea lamina, cui inſculptum erat, quod ſupra retuli Epitaphium: Caput deniq; pretioſo ornabatur diademate ſex fibulis aſtricto, in quibus multa ſane arte, quæ hic exhibeo inſignia repræſentantur.

Plumbeũ epitaph. B Richezæ.

Corona B. Richezæ.

Monumentum in honorem B. Richezæ prope eius sepulchrũ.

Alterum B. Richezæ monumentũ, in eadem ad Gradus Basilicæ, haud procul ab ipsius tumulo, columnæ appictũ, priora repræsentat antiquo opere insignia, inter quę duæ exiguo circumplexæ toreumate imagines, quarum vna Episcopi, altera B. Richezæ, vtriusque caput radij circumfulgent, cyclades, quas pluuiales dicimus, quadris iungũtur pectoralibus. Et quidem pectorale Sanctæ nostræ, sicut & liber, quem manu exhibet, præter mediam aquilam, Palatinorum Comitum exhibet Leonem, cum hac inscriptione RICHEZA REGINA. Episcopi autem imago, quin repræsentet Hermannum Pium Archiepiscopum Colonienſ. B. Richezæ fratrem Germanum, nullus ambigo, cum in illius pectoralis medio, insigne Diœceseos Colonienſ. nigra nimirum Crux, vnà cum Leonculo contineatur, sicut & infra pedes Leo expressus.

Tertium

Tertium in eadem Basilica monumentum reperi Sanctæ nostræ statutum esse in fenestris Chori, vbi inter duos Collegij illius tutelares, nimirum inter SS. Annonem & Agilolphum Coloniensium Archiepiscopos, media collocatur Richeza, cum hac inscriptione:

SANCTA RICHEZA.

Similia inuenire licet in aliis quoque templis, atque imprimis Bravvilerensi & Clottensi ad Mosellam, aliisq; in locis, ad quæ olim B. Richeza sua bona aggessit.

Quod autem in Clottensibus picturis tres enses sub pedibus B. Richezæ exprimantur, fit ad significandum gladij vsum in tribus territoriis ab ipsa concessum. FINIS.

Ne, beneuole Lector, sequentes pagellæ vacent, subijcio quædam ex Archiuis Epitaphia.

EPITAPHIVM

B. Ezzonis Palatini Comitis ex archiuo Bruuilerensi.

Nomen Erenfridi tribuat super æthera scribi,
Nomine pro cuius, structa stat ista domus.
Ad quod eum factum coniunx carissima tractum
Flexit, & hæc obiit, liquit & hic subiit,
Cuius fæcundi dederint cum pignora lumbi, 21. Maij.
Subtraxit natis, quod daret hic Monachis.
Quem sub bis senis Gemini misere Kalendis,
Qua fouet ille domo, qui Deus est & homo.

Notatio.

CVm B. Erenfridus obierit die 20. Iunij in Salefeld, dies 21. Maij, quem Epitaphium insinuat, erit translationis in Bravviler. Vel Vice Versa.

EPITAPHIVM

B. Mathildis Comitissæ Palatinæ ex archiuo Bruuilerensi.

Otto Auus, Otto Pater, fuerant huic Ottoq; frater,
Sub queis Roma potens subdidit omne nocens,
Hæc huius lecti structrix Dux fœmina facti
Machtilth nobilius suscipit inde genus
Arcitonens ipsam quarto sub lumine fixam
Transtulit ad vitam lucis in arce sitam,
Cui quod debemus, quia non implere valemus,
Tu fer solamen, Christe Redemptor, Amen.

ELO-

ELOGIVM B. CASIMIR

Ex Comite Palatino & Monacho Regis Poloniæ, sumptum ex Menologio Benedictino Menardi.

POsnaniæ transitus B. Casimiri, huius nominis primi, Poloniæ Regis, qui ex Monacho Cluniacensi, permittente sũmo Pontifice, ad Regiam dignitatẽ subleuatus est. Fuit filius Miecislai Regis Poloniæ & Rixæ. De solio deturbatus, Parisios venit, studiorum gratiâ; deinde in Italiam, vbi aliquot annos moratus, Cluniacum se recepit, & à S. Odone humaniter receptus, se Religionis sacramento obstrinxit, ibiq; à Poloniæ Legatis repertus, Benedicti IX. vel Clementis II. auctoritate, cucullâ positâ, Regnum paternum recuperauit.]

EPITAPHIVM

Ottonis Ducis Sueuorum, Fratris B. RICHEZÆ, ex archiuo Bruuilerensi.

Virgineum sidus dum septem terminat Idus,
Admonet, huc veniens vt legat ista gemens.
Heu ruit Ottonum flos Regum Magnificorum,
Imperiale quibus cessit in orbe decus.
Flos hic eorundem tulit Otto nomine nomen,
Cui Mathild Mater, cui fuit Ezzo Pater.
Dux qui Sueuorum moriens fit planctus eorum,
Sed de morte Deus, hunc repara melius.

In Necrologio Essendiensi notatur ad diem 7. Septembris obiisse Otto Dux, & Essendiensi Collegio donasse curtem in Becke.

VIATOR AD B. RICHEZÆ APVD DIVITEM Romanorum Coloniam Tumulum.

QVis iacet in tumulo? (tumulum quia cerno) Richezæ,
Diuite sub terra, Diua Richezæ iacet.
Quis Diuam clausit tumulo? Clausere Coloni,
Vrbe in Agrippinæ Diua sepulta iacet.

In Miecislaum regno exturbantem B. Richezam.

ITala diuitias signat gens voce Richezam,
Diuitias Regno, Rex malesane, fugas?

De materia Authoris.

MAteriæ bonitate suæ dignoscitur Auctor.
Diuite materiâ ditior Auctor erit.

Honoris in Beatam & Obseruantiæ in Patruum ergò luserunt Henricus Gelenius I.V. Candidatus, Canonicus S. Seuerini, & Ioannes Gelenius germani fratres, atq; Authoris Nepotes.

INSTITUT OSSOLINSKIEGO
7146/2

6695

7746
2